Crna Gora
Državna revizorska institucija
broj: 05-035/23-1484/38
Podgorica, 17.10.2023. godine

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI

Godišnjeg finansijskog izvještaja
„Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore“ Budva za 2022. godinu

(konačan izvještaj)

Podgorica, oktobar 2023. godine

Sadržaj

MIŠLJENJE I PREPORUKE 3
OPŠTI DIO 9
Pravni osnov za vršenje revizije 9
Opšti podaci o subjektu revizije 9
Vrijednost imovine i finansiranje Preduzeća 11
Morsko dobro 12
Vrsta, predmet, cilj i obuhvat revizije 13
Kriterijumi revizije 13
Vrijeme vršenja revizije 14
UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE 15
Osnivanje i status preduzeća 15
Planiranje i izvještavanje 16
Unutrašnje kontrole 17
Radni odnosi, organizacija i sistematizacija radnih mjesta 23
Iskaz o finansijskoj poziciji (Bilans stanja) 25
Aktiva 25
Pasiva 32
Iskaz o ukupnom rezultatu (Bilans uspjeha) 41
Prihodi 44
Rashodi 47
Iskaz o tokovima gotovine 59
Iskaz o promjenama na kapitalu 60
Izvještaj menadžmenta 60
Javne nabavke 61
Sudski postupci 64

MIŠLJENJE I PREPORUKE

Na bazi sprovedene revizije i Izjašnjenja subjekta revizije na Preliminarni izvještaj o reviziji „Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore“ – Budva za 2022. godinu, br. 0201-2716/11 od 12.10.2023. godinu, na osnovu člana 12 i 15 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i člana 45 Poslovnika Državne revizorske institucije, nadležni Kolegijum DRI u sastavu senator **Zoran Jelić** (rukovodilac Kolegijuma) i senator **dr Milan Dabović** (član Kolegijuma), na sjednici Kolegijuma DRI održanoj 17.10.2023. godine usvojio je:

Konačni izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja
„Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore“ Budva za 2022. godinu

Odgovornost subjekta revizije

Rukovodstvo subjekta revizije odgovorno je za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja, u skladu sa prihvaćenim okvirom finansijskog izvještavanja, kao i za usklađenost poslovanja sa zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost Državne revizorske institucije

Odgovornost Državne revizorske institucije (DRI) je da, na osnovu izvršene revizije, izrazi mišljenje da li su finansijski izvještaji za 2022. godinu, u svim materijalnim aspektima sastavljeni i prezentovani u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja. Pored odgovornosti za izražavanje mišljenja o finansijskim izvještajima, odgovornost DRI je izražavanje mišljenja da li su finansijske i druge radnje subjekta revizije, u svim materijalnim aspektima usklađene sa zakonima, drugim propisima i aktima koji su indentifikovani kao kriterijumi za predmetnu reviziju.

Revizija je sprovedena u skladu s Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI - nivo III). Državna revizorska institucija je poštovala etičke zahtjeve, planirala i izvršila reviziju na način kojim je obezbijeđeno razumno uvjerenje da li su finansijski izvještaji „Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore“ Budva za 2022. godinu, sačinjeni i prezentovani, u svim materijalno značajnim pitanjima, u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja i da li je poslovanje subjekta revizije bilo u skladu sa važećim zakonskim i drugim propisima.

Revizija je obuhvatila sprovođenje postupaka radi pribavljanja adekvatnih dokaza o iznosima objelodanjenim u finansijskim izvještajima. Sprovedeni postupci uključili su procjenu sistema unutrašnjih kontrola, procjenu primijenjenih računovodstvenih politika, procjenu materijalno pogrešnog prikazivanja iznosa u finansijskim izvještajima i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja.

MIŠLJENJE

FINANSIJSKOM REVIZIJOM Godišnjih finansijskih izvještaja „Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore“ - Budva za 2022. godinu utvrđeno je da su finansijski izvještaji za 2022. godinu sastavljeni u svim materijalnim aspektima, u skladu s važećim okvirom finansijskog izvještavanja i da su prezentovani na fer i objektivan način. Utvrđena odstupanja nijesu materijalno značajna u odnosu na postavljene kriterijume za finansijsku reviziju, te u skladu s tim nadležni Kolegijum izražava **POZITIVNO MIŠLJENJE** na finansijsku reviziju.

OSNOV ZA IZRAŽAVANJE POZITIVNOG MIŠLJENJA NA FINANSIJSKU REVIZIJU

Ne izražavajući rezervu u odnosu na dato mišljenje **skrećemo pažnju** Društvu na dosljednu primjenu Međunarodnog računovodstvenog standarda 8 i Međunarodnog računovodstvenog standarda 37.

Provjerom načina obračuna odloženih poreskih obaveza, utvrđeno je, da je prilikom izračunavanja vrijednosti sredstava nad kojim se ne vrši obračun amortizacije (zemljište, umjetnička djela) i koja su u fazi pripreme, greškom izuzeta i nematerijalna sredstva koja su bila u funkciji, u vrijednosti od 11.114,00 €. Takođe je prilikom obračuna odloženih preskih obaveza primijenjena stopa poreza na dobit pravnih lica od 9%, na ukupnu razliku između sadašnje knjigovodstvene vrijednosti i sadašnje vrijednosti sredstava po obračunu amortizacije u poreske svrhe. Obračunom u postupku revizije je utvrđeno da je efekat naznačenih greški manje iskazivanje pozicije odloženih poreskih obaveza za iznos od 20.758,61 €, za koliko je manje iskazana pozicija u Iskazu o rezultatu –“Dobitak ili gubitak nakon oporezivanja”.

Preporuka F1: Preporučuje se Preduzeću da izvrši korekciju obračuna odloženih poreskih obaveza, kao i korekciju odgovarajućih knjigovodstvenih stavova u vezi sa tim, kako bi se efekti odrazili u narednim finansijskim iskazima.

Preduzeće nije izvršilo analizu sudskih sporova, kako bi se utvrdila vjerovatnoća odliva sredstava po tom osnovu i napravila pouzdana procjena, već je evidentirani iznos rezervisanja utvrđen na osnovu ostvarenja Plana korišćenja sredstava Javnog preduzeća za 2022. godinu. Shodno naznačenom Planu pod stavkom „Gubici i naknade štete“ je planiran iznos od 110.00,00 €, dok je ostvarenje po tom osnovu iznosilo 48.621 €, te je razlika ova dva iznosa od 61.379 € knjigovodstveno proknjižena na rezervisanja po osnovu sudskih sporova na kontu 4095.
Struktura planiranih rashoda svrstanih prema Planu korišćenja sredstava Javnog preduzeća za 2022. godinu, u kategoriju „Gubici i naknade štete“ se odnosi na: Naknade trećim licima; Otpisi nenaplaćenih potraživanja; Gubici od prodaje i rashodovanja osnovnih sredstava i Rashodi iz ranijih godina. Uzimajući u obzir opisani način opredjeljivanja rezervacije sa sudske troškove, konstatuje se da nijesu ispunjeni uslovi MRS 37 koji se odnose na priznavanje rezervisanja za sudske sporove. Zbog specifičnosti analize sudskih sporova, revizor se nije mogao izjasniti o visini eventualno pogrešnog iskazivanja predmetne pozicije.

Preporuka F2: Preporučuje se Preduzeću da rezervisanje troškova koji se odnose na sudske postupke izvrši nakon pouzdane procjene iznosa buduće obaveze po osnovu sudskih sporova Preduzeća.

REVIZIJOM PRAVILNOSTI Godišnjih finansijskih izvještaja „Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore“ - Budva za 2022. godinu, utvrđeno je da Društvo nije u potpunosti uskladilo poslovne aktivnosti sa zakonskim i drugim propisima. Revizijom su utvrđena odstupanja i neusklađenosti poslovanja Društva sa sljedećim propisima: Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Zakonom o radu, Zakonom o javnim nabavkama, Zakonom o državnoj imovini, Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i popisu stvari u državnoj svojini i Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini **i** Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica koja su materijalno značajna ali ne i prožimajuća u odnosu na postavljene kriterijume za reviziju pravilnosti, na osnovu čega nadležni Kolegijum DRI izražava **USLOVNO MIŠLJENJE NA REVIZIJU PRAVILNOSTI.**

OSNOV ZA IZRAŽAVANJE USLOVNOG MIŠLJENJA NA REVIZIJU PRAVILNOSTI

Postoji znatna neusklađenost između planiranih i ostvarenih prihoda i rashoda. Takođe, u Preduzeću ne postoji Metodologija planiranja, kojom bi se definisala potreba za planiranjem, vrste i sadržina

planova (ukuljučujući i Plan korišćenja sredstava), način sačinjavanja planova, lica (službe) odgovorne za sačinjavanje planova, način usvajanja planova, praćenje implementacije planiranih aktivnosti i dr.

Preporuka P1: Preporučuje se Preduzeću da nakon sprovedene analize utvrdi nedostatke u planiranju, kao i da usvoji Metodologiju planiranja.

U Preduzeću su na kraju 2022. godine u radnom odnosu bila 54 lica. Tokom godine ugovorima o djelu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima angažovano je 77 lica, pretežno za poslove iz djelatnosti Preduzeća, koji su predviđeni aktom o sistematizaciji, za koje su isplaćeni troškovi naknada u iznosu od 164.827,59 €. Takođe, Preduzeće je posredstvom Agencije za ustupanje zaposlenih za 10 mjeseci angažovalo 39 lica (prosječno 32 lica na mjesečnom nivou) pretežno za poslove koji su predviđeni aktom o sistematizaciji, u vezi sa čim su nastali troškovi u ukupnom iznosu od 324.332,20 € (od čega je provizija Agencije iznosila 20.829,38 €). Uzimajući u obzir da troškovi koji se odnose na zarade zaposlenih, iskazanih na računima 520 i 521 iznose 1.268.349,79 €, dok su troškovi naknada za angažovana lica iznosila 489.159,79 € konstatuje se da je nivo troškova nastao po osnovu angažovanih lica na značajnom nivou, koji su dodatno uvećani i za troškove provizije.

Preporuka P2: Preporučuje se Preduzeću da preispita potrebe, način i obim angažovanja lica za vršenje poslova iz djelatnosti Preduzeća, odnosno da, u cilju veće transparentnosti i omogućavanja jednake dostupnosti radnih mjesta, zapošljavanje na radnim mjestima koja su predviđena aktom o sistematizaciji i za koje postoji izražena potreba, vrši u skladu sa Zakonom o radu – javnim oglašavanjem.

Popis imovine nije vršen na propisanom PL obrascu, već na obrascu koji sadrži podatke o nabavnoj, amortizovanoj i sadašnjoj vrijednosti. Pomenuti obrazac ne sadrži podatke o utvrđenim manjkovima i viškovima, razliku između knjigovodstvenog stanja i stanja po popisu, već je to prikazano u posebnim tabelama. Navedeno nije u skladu sa članom 7 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, kojim je predviđeno da se popis vrši na Obrascu PL, u kojem se unosi: stanje u knjigovodstvenoj evidenciji, stanje po popisu, kao i razlika između ta dva stanja (višak/manjak).

Preporuka P3: Preduzeće treba da vrši popis imovine na Obrascu PL, u skladu sa Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.

U statutu Preduzeća nije naznačena vrijednost osnovnog kapitala, kao ni podaci o vlasniku kapitala.
U Centralnom registru privrednih subjekata nije evidentirana vrijednost osnovnog kapitala.

Preporuka P4: Preporučuje se Preduzeću da osnivačkim aktima definiše iznos i vlasništvo nad kapitalom kao i da Centralnom registru privrednih subjekata prijavi podatke o kapitalu.

Preduzeće je iskazalo iznos rezervi na podračunu 321 – Zakonske (obavezne) rezerve u iznosu od 7.806,51 €, iako izdvajanje u Zakonske rezerve nije predviđeno Zakonom o privrednim društvima, niti drugim propisom kojim se uređuje ova oblast. Takođe, Preduzeće nije Statutom (niti drugim aktom) predvidjelo formiranje statutarnih rezervi, kojim bi se odredio način formiranja, iznos i njihovo korišćenje.

Preporuka P5: Preporučuje se Preduzeću da Statutom definiše rezerve, utvrdi način formiranja, iznos i korišćenje rezervi, te da u skladu sa tim vrši knjigovodstveno evidentiranje rezervi.

U postupku revizije je utvrđeno da je većina zaključenih ugovora o korišćenju morskog dobra iz 2019. godine, sa istim zakupcima aneksirana i naredne 4 godine, pod istim uslovima i cijenama zakupa, zaključno

sa 2023. godinom, te je prepoznat rizik propuštene dobiti, obzirom na inflaciju i skok cijena po kojima zakupci izdaju i naplaćuju plažni mobilijara i sl.

Preporuka P6: Preporučuje se Preduzeću da u sljedećem javnom pozivu u dijelu naknada za korišćenje/zakupnina i vremena zakupa, definiše usklađivanje cijena zakupa sa uslovima i načinom valorizacije predmeta ugovora (u slučaju godišnjeg produženja ugovora), kao i da donese izmjene i dopune cjenovnika početnih naknada za korišćenje/zakup morskog dobra.

U postupku revizije je utvrđeno da su Odlukom o davanju u zakup/na korišćenje djelova morskog dobra prema programu privremenih objekata u zoni morskog dobra i Atlasu crnogorskih plaža i kupališta kriterijumi i podkriterijumi za izbor najpovoljnijeg ponuđača, definisani na način da se smanjuje mogućnost drugim zainteresovanim pravnim/ fizičkim licima da učestvuju u pozivu.

Preporuka P7: Preporučuje se Preduzeću da uz dobijanje saglasnosti Vlade Crne Gore u sljedećim javnim pozivima za kupališta, dodatno propiše kriterijume za učešće, kako bi se što većem broju fizičkih/pravnih lica omogućilo da učestvuju u postupku.

Osim licima koja su zaposlena u Preduzeću, zimnica je isplaćena i licima koja su angažovana ugovorom o djelu (dakle, licima koja nijesu u radnom, već u obligacionom odnosu), što nije u skladu sa čl. 27 Kolektivnog ugovora, kojim je predviđeno da se zimnica isplaćuje samo zaposlenima u Preduzeću.

Preporuka P8: Preduzeće treba da isplaćuje zimnicu samo licima koja su u radnom odnosu, u skladu sa Kolektivnim ugovorom.

Uvidom u računovodstvenu dokumentaciju, utvrđeno je da su ugovori o djelu zaključivani i za poslove koji su predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji koji je važio u momentu zaključenja ugovora, iako se ugovor o djelu može zaključiti za obavljanje poslova koji su van djelatnosti pravnog lica, a koji imaju za predmet samostalnu izradu ili opravku određene stvari, samostalno izvršenje određenog fizičkog ili intelektualnog posla.

Preporuka P9: Preduzeće treba da ugovore o djelu zaključuje isključivo za izvršenje poslova koji nijesu predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

Ugovori o privremenim i povremenim poslovima zaključivani su za period duži od 120 radnih dana u kalendarskoj godini, kao i za poslove koji zahtjevaju određena znanja i stručnost, i koji su sistematizovana aktom o sistematizaciji. Navedeno nije u skladu sa članom 200 Zakona o radu kojim je predviđeno da poslodavac može, za obavljanje određenih poslova koji nijesu predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i koji ne zahtijevaju posebno znanje i stručnost, a po svojoj prirodi su takvi da ne traju duže od 120 radnih dana u kalendarskoj godini (privremeni i povremeni poslovi), sa određenim licem koje se nalazi na evidenciji nezaposlenih lica Zavoda za zapošljavanje, da zaključi ugovor o obavljanju privremenih i povremenih poslova.
Prilikom obračuna naknada po osnovu zaključenih ugovora o privremenim i povremenim poslovima Preduzeće nije postupalo u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i odredbama Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, već je obračunavalo i uplaćivalo porez, prirez i doprinos za PIO (20,5%) na iznos 70% bruto osnovice (kao za ugovore o djelu). Nepravilan obračun navedenih naknada, uslovio je i nepravilnu evidenciju u IOPPD obrascu.

Preporuka P10: Preduzeće treba da ugovore o privremenim i povremenim poslovima zaključuje samo pod uslovima predviđenim čl. 200 Zakona o radu i da prilikom isplate naknada izvršiocima posla vrši obračun pripadajućih poreza i doprinosa u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

U okviru podračuna 5599 – drugi nematerijalni troškovi su evidentirani troškovi sa opisom „nedokumentovani trošak“ (39 stavki), u ukupnom iznosu od 6.201,98 €. Troškovi se odnose na korišćenje poslovne platne kartice „Business Debit“. U postupku revizije je utvrđeno da u vezi sa naznačenim troškom, u knjigovodstvu Preduzeća ne postoji dokumentacija kojom se pravdaju naznačeni troškovi, već je knjiženje pojedinačnih iznosa vršeno na osnovu izvoda stanja prometa na transakcionom računu Preduzeća. Nakon utvrđenih nedostataka koji se odnose na pravilno dokumentovanje troškova, od strane službenika Ekonomsko finansijskog sektora, prezentiran je dio računa koji se odnose na plaćanje posredstvom „Business Debit“ kartice u ukupnom iznosu od 4.464,68 € (za 17stavki), dok ostatak iznosa od 1.737,30€ (22 stavki) nije dokumentovan. Prezentirani računi nijesu zavedeni i nije izvršena njihova verifikacija.

Preporuka P11: Preporučuje se Preduzeću da obezbijedi dokumentovanje troškova koji nastaju korišćenjem platne kartice, te da se dokumentacija uz obrazloženje nastalih troškova, blagovremeno dostavlja knjigovodstvu na knjiženje.

Realizacija nabavki (2.019.686,25 €) u odnosu na zadnju izmjenu plana (5.935.430,01 €) iznosila je 34% za 2022 godinu, sa značajnim učešćem jednostavnih nabavki u odnosu na planirane, što upućuje na slabosti u planiranju javnih nabavki.

Preporuka P12: Preporučuje se Preduzeću da Plan javnih nabavki zasniva na procjeni stvarnih potreba i u skladu sa raspoloživim sredstvima planira postupke javnih nabavki.

U izvještaju o jednostavnim nabavkama ispod 5.000,00 € prikazan je iznos nabavki za reprezentaciju od 16.954,08 €(uključujući PDV), što je iznad dozvoljenog iznosa za jednostavne nabavke ispod 5.000,00€. Takođe u odnosu na ukupan iznos evidentiranih troškova reprezentacije (24.676,78 €) nije sproveden odgovarajući postupak nabavke.

Preporuka P13: Preporučuje se Preduzeću da izdatke za reprezentaciju planira u skladu sa potrebama i da shodno tome sprovede odgovarajući postupak nabavke, kao i da sve nabavke evidentira u izvještaju u skladu sa članom 182 Zakona o javnim nabavkama.

- Trošak naknada za rad dva člana Upravnog i dva člana Revizorskog odbora, koja su zaposlena u Preduzeću (24.279,88 €) evidentirani su na računima 520 i 521, i iste je trebalo evidentirati na računu 526 - troškovi naknade članovima upravnog i nadzornog odbora. Takođe, na računima 520 i 521 evidentiran je i trošak poreza i prireza za jubilarne nagrade (1.825,79 €), solidarne pomoći (726,00 €), naknada za troškove za dolazak i odlazak sa rada (17.666,72 €), isplate po osnovu poklona za 8. mart (9.153,90 €), kao i trošak zimnice (29.429,52 €), a iste je trebalo evidentirati na računu 529 - ostali lični rashodi i naknade.
- Na računu 522 - troškovi naknada po ugovoru o djelu, osim troškova naknada po ugovoru o djelu evidentirani su i troškovi naknada ugovora o privremenim i povremenim poslovima, a iste je trebalo evidentirati na računu 524 - Troškovi naknade po ugovoru o privremenim i povremenim poslovima.
- Preduzeće je trošak zakupa komunalne infrastrukture iznosu od 9.090,91 € evidentiralo na podračunu 5321- troškovi usluga i održavanja, a iste je trebalo evidentirati na računu 533-troškovi zakupa.
- Preduzeće je troškove koji se odnose na izdatke za humanitarne, kulturne, zdravstvene, obrazovne i sportske namjene pravnim i fizičkim licima u ukupnom iznosu od 192.205,04 €, iskazalo u okviru grupe 57, umjesto grupe 55 – nematerijalni troškovi, što bi bilo u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.

Preporuka P14: Preduzeće treba da vrši evidenciju poslovnih promjena u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.

SKRETANJE PAŽNJE

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, nije reorganizovano u skladu sa Zakonom o unaprjeđenju poslovnog ambijenta i Zakonom o privrednim društvima jer nije dobilo saglasnost na statusne promjene od Vlade. Preduzeće je u prethodnom periodu, u cilju pribavljanja saglasnosti Vlade Crne Gore, više puta informisalo i dostavljalo nadležnom ministarstvu odluke o reorganizaciji Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom u privredno društvo sa ograničenom odgovornošću i Statut Društva koje je usvajao Upravni odbor Preduzeća. Međutim, Preduzeće do završetka revizije nije dobilo saglasnost na reorganizaciju. Takođe, evidentan je problem koji Preduzeće ima sa identifikacijom i evidentiranjem državne imovine koju koristi.

Preporuka P15: Preduzeće treba da u saradnji sa Vladom obezbijedi sprovođenje postupka reorganizacije i statusnih promjena Javnog preduzeća u skladu sa Zakonom o unaprjeđenju poslovnog ambijenta i Zakonom o privrednim društvima. Kroz reorganizaciju Preduzeća treba definisati i način sticanja kapitala, korišćenja i evidentiranja imovine.

Na osnovu člana 15 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, nadležni Kolegijum DRI utvrdio je da obim i karakter utvrđenih nepravilnosti i nedostataka kod subjekta revizije nalaže:

- Da se sa sadržajem Izvještaja upozna Upravni odbor kao organ upravljanja Preduzeća, radi preduzimanja mjera iz svoje nadležnosti.

- Da se sa sadržajem Izvještaja upozna Vlada, radi preduzimanja mjera iz svoje nadležnosti i unapređenja položaja Preduzeća i jačanja odgovornosti u upravljanju javnim finansijama.

- Da se sa sadržajem Izvještaja upozna Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, radi preduzimanja mjera iz svoje nadležnosti i unapređenja položaja Preduzeća i jačanja odgovornosti u upravljanju javnim finansijama.

- Da se sa sadržajem Izvještaja DRI upozna Odbor za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore.

- Da se sa sadržajem Izvještaja DRI upozna Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore.

- Da Društvo do **17.11.2023**. godine dostavi DRI **Plan aktivnosti** za realizaciju izdatih preporuka koji treba da sadrži mjere, nosioce aktivnosti i rokove. Društvo će do **17.04.2024.** godine dostaviti DRI **Izvještaj** o sprovedenim radnjama po izrađenim i dostavljenim preporukama.

- Društvo je odgovorno za implementaciju preporuka izdatih od strane Državne revizorske institucije. Državna revizorska institucija će radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti i sprječavanja njihovog ponavljanja izvršiti **provjeru** Izvještaja Društva o sprovedenim radnjama po izrađenim i dostavljenim preporukama.

SENATOR DRI
Zoran Jelić
Rukovodilac Kolegijuma

I.- OPŠTI DIO

Pravni osnov za vršenje revizije

Pravni osnov za vršenje revizije Godišnjih finansijskih iskaza „Javnog preduzeća za upravljenje morskim dobrom Crne Gore“ – Budva, za 2022. godinu sadržan je u:

- Zakonu o Državnoj revizorskoj instituciji, član 4 („Sl. list RCG“ br. 28/04, 27/06, 78/06 i „Sl. list CG“ br. 17/07, 73/10, 40/11 i 31/14);
- Godišnjem planu revizija Državne revizorske institucije za 2023. godinu br. 06 – 038/22-277 od 26.12.2022. godine, donešenom od strane Senata Državne revizorske institucije (u daljem tekstu DRI), 22.12.2021. godine i Izmjeni Godišnjeg plana revizija Državne revizorske insitucije za 2023. godinu br. 06 – 038/23-22/2 od 06.03.2023. godine;
- Odluci o vršenju revizije br: 05-035/23-1484/2, koju je 31.05.2023. godine donio nadležni Kolegijum.

Revizija Godišnjih finansijskih iskaza „Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom“- Budva za 2022. godinu izvršena je u skladu sa:

- Poslovnikom DRI („Sl. list RCG br. 03/15);
- Uputstvom o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti („Sl. list CG“ br. 07/15);
- Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS);
- Međunarodnim standardima revizije za javni sektor (ISSAI – nivo III).

Opšti podaci o subjektu revizije

“Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom” Budva, je osnovano Odlukom o osnivanju javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom koju je donijela Skupština Republike Crne Gore, na sjednici od 2. Juna 1992. godine[1]. Odluka je donijeta na osnovu Zakona o morskom dobru[2] i Zakona o javnim preduzećima (“Službeni list SRCG”, broj 6/91-prestao da važi).

Članom 5 Zakona o morskom dobru („Sl. RCG“ 14/92), je određeno da Morskim dobrom upravlja javno preduzeće, te da će Skupština Crne Gore posebnom odlukom osnovati javno preduzeće.
Prema odredbama člana 3 Odluke o osnivanju javnog preduzeća, Djelatnost javnog preduzeća je :

- Zaštita, uređenje i unapređenje korišćenja morskog dobra;
- Upravljanje morskim dobrom;
- Zaključivanje ugovora o korišćenju morskog dobra;
- Izgradnja i održavanje infrastrukturnih objekata za potrebe morskog dobra.

Preduzeće je registrovano kod CRPS u Podgorici pod registarskim brojem 80010870, PIB 02116146, sjedište preduzeća je u Budvi, ul. Popa Jola Zeca bb.
Preduzeće je donijelo Statut zaveden pod brojem: 0203-3465/26 od 24.11.2017. godine, kojim su definisane sljedeće djelatnosti (član 7 Statuta):

- Zaštita, uređenje i unapređenje korišćenja morskog dobra;
- Upravljanje morskim dobrom;
- Zaključivanje ugovora o korišćenju morskog dobra;
- Izgradnja i održavanje infrastrukturnih objekata za potrebe morskog dobra;
- Ugostiteljstvo i turizam;
- Trgovina;
- uređenje plaža i obale mora i
- korišćenje djelova morskog dobra.

[1] "Službeni list Republike Crne Gore", br. 025/92 od 09.06.1992
[2] "Službeni list Republike Crne Gore", br. 014/92 od 03.04.1992, 059/92 od 22.12.1992, 027/94 od 29.07.1994, Službeni list Crne Gore", br. 051/08 od 22.08.2008, 021/09 od 20.03.2009, 073/10 od 10.12.2010, 040/11 od 08.08.2011

Upravni odbor JP je 15.02.2023. godine, donio Odluku o izmjenama i dopunama Statuta Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, broj: 0203-1074/6.
Osim naznačenih djelatnosti određenih Statutom Javnog preduzeća, članom 7 Odluke o izmjenama i dopunama Statuta Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, su definisane i sljedeće „Pretežne djelatnosti“:

- Upravljanje nekretninama uz naknadu;
- Pomorski i priobalni prevoz putnika;
- Pomorski i priobalni prevoz tereta;
- Prevoz putnika unutrašnjim plovnim putevima i
- Prevoz tereta unutrašnjim plovnim putevima.

Shodno članu 20 Statuta preduzećem upravlja Upravni odbor preduzeća, dok preduzeće zastupa i predstavlja direktor preduzeća (čl. 8,9 i 10 Statuta);
Upravni odbor Preduzeća imenuje Vlada Crne Gore na period od 4 godine, dok je, shodno odredbi člana 22 Statuta Preduzeća, broj članova i sastav Upravnog odbora utvrđen odlukom Skupštine Republike Crne Gore, dok Vlada Republike Crne Gore u izuzetnim slučajevima , kada potrebe javnog preduzeća to zahtijevaju , može imenovati još dva člana Upravnog odbora.

Statutom su određene sljedeće nadležnosti Upravnog odbora Preduzeća:
1. Donosi Statut uz saglasnost Vlade Republike Cme Gore,
2. Usvaja srednjoročni plan razvoja Preduzeća uz saglasnost Vlade Republike Cme Gore,
3. Donosi program zaštite i unapređivanja morskog dobra,
4. Donosi Opšti akt o unutrasnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta,
5. Donosi odluke o izgradnji objekata koji nijesu predviđeni planom razvoja Preduzeća čime se istovremeno vrši i izmjena plana,
6. Odlučuje o ulaganjima sa drugim domaćim i stranim subjektima,
7. Donosi investicione odluke,
8. Donosi odluku o statusnim promjenama uz saglasnost Vlade Republike Crne Gore,
9. Utvrduje kriterijume za raspoređivanje dobiti, uz saglasnost Vlade Republike Crne Gore,
10. Utvrđuje osnovne poslovne politike i godišnji finansijski plan,
11. Odlučuje o zaduživanju Preduzeća, uzimanju kredita i davanja jemstva,
12. Odlučuje o korišćenju i raspolaganju sredstvima i objektima zajedničke potrošnje izvan slučajeva utvrđenih Kolektivnim ugovorom,
13. Odlučuje o izdavanju internih dionica,
14. Odlučuje o solidarnim pomoćima subjektima izvan Preduzeća, shodno raspoloživim sredstvima za te namjene,
15. Odobrava službena putovanja u inostranstvo preko 7 dana,
16. Razmatra predloge organizacija sindikata u vezi sa ostvarivanjem prava radnika i njihovog materijalnog položaja,
17. Odlučuje po prigovorima na odluke Direktora,
18. Donosi poslovnik o svom radu,
19. Odlučuje o zaključenju Ugovora o korišćenju morskog dobra sa značajnim i atraktivnim lokacijama,
20. Može određene poslove iz svoje nadležnosti povjeriti komisiji koju sam formira,
21. Donosi Plan javnih nabavki preduzeća
22. Donosi Plan integriteta i Registar rizika
23. Usvaja Cjenovnik početnih naknada
24. Utvrđuje visinu naknade za članove i članice Upravnog odbora
25. Odlučuje o drugim pitanjima utvrđenim Zakonom, Statutom i opštim aktima Preduzeća.

Direktor preduzeća:
Radom i poslovanjem Preduzeća na osnovu ovlašćenja utvrdenih Zakonom i Statutom rukovodi direktor Preduzeća.

Direktor Preduzeca ima prava, dužnosti i odgovornosti u skladu sa Zakonom i ovim Statutom.
Direktora Preduzeća imenuje i razrješava Vlada Crne Gore.
Direktor Preduzeća se imenuje period od četiri godine, uz mogućnost ponovnog imenovanja.

Pored djelokruga utvrdenog zakonom, direktor Preduzeća:
1. Predlaže Upravnom odboru donošenje akata, Plan javnih nabavki i druge planove, izvještaje i informacije o poslovanju Javnog preduzeća;
2. Zaključuje Ugovore i vrši druge pravne poslove u ime i za račun Preduzeća;
3. Imenuje i razrješava radnike sa posebnim ovlašćenjima i odgovornostima;
4. Vrši raspoređivanje radnika u Preduzeću;
5. Podnosi izvješštaje o poslovanju i godišnjem obračunu,
6. Učestvuje u radu upravnog odbora;
7. Organizuje poslove samozaštite u Preduzeću;
8. Odlučuje o uvođenju rada dužeg od punog radnog vremena i preraspodjeli radnog vremena,
9. Odlučuje o službenom putovanju u inostranstvo do 7 dana;
10. Pokreće i vodi disciplinske postupke, te izriče disciplinske mjere shodno opštem aktu;
11. Daje naloge za izvršavanje poslova i zadataka u Preduzeću u vrijeme štrajka kojim se obezbjeđuje nesmetano funkcionisanje vitalnih funkcija;
12. Odlučuje o zasnivanju i prestanku radnog odnosa, pravima, obavezama i odgovornostima zaposlenih u Javnom preduzeću;
13. Obrazuje radna tijela (komisije, radne grupe) za obradu pojedinih pitanja iz svog djelokruga;
14. Vrši druge poslove predviđene Zakonom, ovim Statutom i opštim aktom Preduzeća.

Članom 39 Statuta, Preduzeće organizuje obavljanje djelatnosti na nacin kojim se obezbjeđuje zaštita, uređenje i unapređenje korišćenja morskog dobra, primjena pozitivnih propisa i standarda koji se odnose na ovu materiju i međunarodnih konvencija koje uređuju pitanje zaštite mora od zagađivanja. U **planovima razvoja preduzeća** moraju biti posebno obrađena pitanja zaštite uređenja i unapređenja morskog dobra, a u **Planu korišćenja sredstava od naknade za korišćenje morskog dobra,** ova sredstva posebno iskazati za pomenute namjene. Prethodno naznačene zaštite bliže će se urediti **posebnim aktom Preduzeca**.

U skladu sa članom 13 Zakona o unaprjeđenju poslovnog ambijenta “Javna preduzeća i javne ustanove koji obavljaju djelatnost u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima ("Službeni list SRCG", br. 6/91) i Zakonom o društvenim djelatnostima ("Službeni list SRCG", br. 19/90 i 6/91 i"Službeni list RCG", br. 21/95) nastavljaju da rade u skladu sa zakonima kojima se uređuje obavljanje određenih djelatnosti i aktima o njihovom osnivanju.
Javna preduzeća su dužna da se reorganizuju u skladu sa Zakonom o privrednim društvima, u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona”.
“Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom”- Budva, se nije reorganizovalo u skladu sa Zakonom o privrednim društvima u predviđenom roku, kao ni nakon toga.

Vrijednost imovine i finansiranje Preduzeća

U skladu sa odredbama Statuta Preduzeća, podaci o stanju i promjeni vrijednosti ukupne imovine Preduzeća, kao i podaci o rezultatima poslovanja iskazuju se odgovarajućom knjigovodstvenom evidencijom.
Preduzeće stiče prihod iz naknade za korišćenje morskog dobra, iz obavljanja privredne djelatnosti na morskom dobru i drugih izvora.
Prema podacima iz Centralnog registra privrednih subjekata, u dijelu obrasca za prikaz podataka o „Ukupnom kapitalu“, nije iskazana vrijednost kapitala Preduzeća, dok je prema iskazu o finansijskoj poziciji Preduzeća, na 31.12.2022. godine, ukupan kapital prikazan u iznosu od 9.773.134€, dok vrijednost osnovnog kapitala iznosi 2.251.972€.

Morsko dobro

Ekonomsko-funkcionalni princip utvrđivanja kopnene granične linije morskog dobra podrazumijeva prostor koji se funkcionalno vezuje za eksploataciju obale, mora, podmorja, morskog dna i podzemlja. To je "dio kopna koji po svojoj prirodi ili namjeni služi korišćenju mora". Drugim riječima, to je specifična ekonomska i tehničko-tehnološka cjelina morskog dobra. Zbog toga i kopnena granična linija morskog dobra slijedi fizičku granicu ovih prostornih cjelina (luke, marine, brodogradilišta i zone za razvoj turizma).
Tako zaokružene i precizno premjerene prostorne cjeline čine morsko dobro, njegov morski prostor površine od 2.504 km2 i kopneni dio od 49 km2, što ukupno čini 18,5% teritorije Republike Crne Gore.

Koorišćenje morskog dobra Javno preduzeće ostvaruje ugovaranjem, odnosno ustupanjem plaža, kupališta, djelova obale i akva prostora, lokacija za postavljanje privremenih objekata i terasa u zoni morskog dobra.

Javno preduzeće se stara o:
- Zaštiti i unaprijeđenju korišćenja morskog dobra;
- Izgradnji i održavanje infrastrukturnih objekata;
- Zaključuje ugovore o korišćenju morskog dobra;

Shodno Zakonu o morskom dobru (član 8 Zakona), Vlada Crne Gore donosi odluku kojom se uređuju uslovi, vrijeme korišćenja morskog dobra i visinu naknade. U skladu sa odlukom iz stava 1. čl. 8 Zakona javno preduzeće zaključuje ugovor o korišćenju morskog dobra sa korisnikom morskog dobra.
Naknada za korišćenje morskog dobra je prihod javnog preduzeća i koristi se za zaštitu, uređenje, unapređenje morskog dobra, kao i za izgradnju infrastrukturnih objekata za potrebe morskog dobra.
Plan korišćenja sredstava iz stava 3. ovog člana donosi javno preduzeće uz saglasnost Vlade Crne Gore.
Preduzeće je donijelo Plan korišćenja sredstava za 2022. godinu.
Planom su planirani prihodi i izvori prihoda, kao i rashodi u 2022. godini.
Prihodi su planirani iz sljedećih izvora:
- Prihodi po osnovu naknada od morskog dobra;
- Ostalih prihoda koji se odnose na: kamate, prihodi od sudskih sporova, od otkupa tenderske dokumentacije, realizacije bankarskih garancija i sl., kao i
- Prihodi po osnovu ugovora o korišćenju morskog dobra za implementaciju infrastrukture (Ugovor br. 0201-198/19 od 09.07.2015. godine)

Planom su predviđeni rashodi prema sljedećim kategorijama:
- Investiciona ulaganja i tekuće održavanje zone morskog dobra;
- Ostali poslovni rashodi;
- Amortizacija;
- Zarade i ostala lična primanja;
- Rashodi za nabavku opreme i
- Rashodi po osnovu učešća u međunarodnim projektima.

Finansijsko poslovanje preduzeće obavlja posredstvom žiro računa kod sljedećih banaka:
- Adiko banka ;
- Zapad banka;
- Ckb banka;
- Hipotekarna banka;
- NLB Montenegro banka;
- Adiko banka- devizni račun;
- Devizni račun za potrebe finansiranja međunarodnog projekta „EPATH“.

Prema podacima iz iskaza o finansijskoj poziciji preduzeća, stanje sredstava na žiro računu sa 31.12.2022. godine je iznosilo 9.013.054€.

Vrsta, predmet, cilj i obuhvat revizije

U skladu sa Godišnjim planom revizije i Odlukom o vršenju revizije i Izmjeni Godišnjeg plana revizija Državne revizorske insitucije za 2023. godinu, DRI je izvršila finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti poslovanja Preduzeća za 2022. godinu.
Predmet revizije je bio Godišnji finansijski izvještaj „Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom“ Budva za 2022. godinu:

- Iskaz o finansijskoj poziciji - Bilans stanja;
- Iskaz o ukupnom rezultatu - Bilans uspjeha;
- Iskaz o novčanim tokovima;
- Iskaz o promjenama na kapitalu i
- Napomene uz finansijske iskaze;
- Godišnji izvještaj menadžmenta.

Predmet revizije su i usklađenost poslovanja sa zakonskim propisima, pravna uređenost i organizaciono ustrojstvo Preduzeća, unutrašnje kontrole u preduzeću, sistem javnih nabavki i sudski sporovi koje vodi Preduzeće. Predmet mogu biti i ostali aspekti poslovanja Preduzeća, za koje se ukaže potreba prilikom sprovođenja revizije.

Cilj revizije

Cilj revizije je izricanje mišljenja o pouzdanosti i tačnosti Godišnjeg finansijskog izvještaja za 2022. godinu i pravilnosti (zakonitosti) transakcija o kojima isti izvještava.

- Prvi cilj je izricanje mišljenja o pouzdanosti i tačnosti finansijskih izvještaja.
- Drugi cilj je izricanje mišljenja o usaglašenosti poslovanja subjekta revizije sa zakonima i propisima i namjenskom korišćenju sredstava.
- Treći cilj je ocjena sistema finansijskog upravljanja i kontrole.

Kriterijumi revizije

Kriterijumi (važeći okvir finansijskog izvještavanja) na osnovu kojih se prosuđuje objektivnost i istinitost finansijskih izvještaja su:
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica ("Sl. list Crne Gore", br. 011/20);
- Pravilnik o sadržini i formi obrazaca finansijskih iskaza za privredna društva i druga pravna lica ("Sl. list Crne Gore", br. 011/20; 13/2021; 13/2022 – ispravka i 139/2022);
- Pravilnik o načinu pripreme, sastavljanja i podnošenja finansijskih izvještaja nezavisnih regulatornih tijela, pravnih lica, akcionarskih društava i društava sa ograničenom odgovornošću u kojima država ili opštine imaju većinski udio u vlasništvu („Sl. list Crne Gore“, br. 12/08 i 35/10);
- Pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama preduzeća, broj: 0203-2283/6-1, od 27.07.2020. godine.
- Međunarodni računovodstveni standardi (MRS) i Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja (MSFI)
- Međunarodni računovodstveni standardi za javni sektor.

Kriterijumi na osnovu kojih se vrši ocjena uspostavljenog sistema finansijskog upravljanja i kontrola su Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru (sa podzakonskim aktima) i interna akta Preduzeća kojim su regulisana prava, ograničenja i pravdanje pojedinih rashoda kao što su upotreba službenih automobila, potrošnja goriva, upotreba telefona, reprezentacija i drugo.

Kriterijumi za reviziju pravilnosti su ocjena saglasnosti poslovanja Preduzeća sa zakonskim i podzakonskim propisima relevantnim za poslovanje Preduzeća:

- Zakon o računovodstvu („Sl. list Crne Gore“ br. 145/2021 i 152/2022);
- Zakon o reviziji („Sl. list Crne Gore“ br. 01/17);
- Zakon o privrednim društvima („Sl. list Crne Gore“, br. 65/20 i 146/2021);
- Zakon o unaprjeđenju poslovnog ambijenta ("Sl. list CG", br. 040/10 od 22.07.2010.);
- Zakon o radu („Sl. list Crne Gore“, br. 74/19, 08/21, 59/21 i 68/21 i 145/2021);
- Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl. list Crne Gore“, br. 75/2018);
- Zakon o sprječavanju nelegalnog poslovanja („Sl. list Crne Gore“, br. 29/2013 i 16/2016 i 152/2022);
- Zakon o javnim nabavkama („Sl. list Crne Gore“, br. 74/2019, 3/2023 i 11/2023);
- Zakon o porezu na dodatu vrijednost ("Sl. list Crne Gore ", br. 16/07, 40/11, 29/13, 09/15, 53/16, 01/17, 50/17, 46/19, 73/19, 80/20 i 08/21, 59/21, 146/21, 49/22, 65/22, 140/22, 3/23 i 3/23 I);
- Zakon o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list Crne Gore“, br. 65/01, 12/02 i 80/04 i Sl. list CG br. 40/08, 86/09, 73/10, 40/11, 14/12, 61/13, 55/16, 146/21, 152/22);
- Zakon o svojinsko pravnim odnosima („Sl. list Crne Gore“, br. 19/2009);
- Zakon o državnoj imovini („Sl. list Crne Gore“, br. 21/2009, 40/2011);
- Uredba o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini („Sl. list Crne Gore“ br. 13/2010);
- Pravilnik o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije („Sl. list Crne Gore“ br. 28/2002 i 130/2021);
- Pravilnik o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica („Sl. list Crne Gore“, br. 126/2022);
- Uputstvo o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini („Sl. list Crne Gore“, br. 47/2011);
- Zakon o morskom dobru ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 014/92 od 03.04.1992, 059/92 od 22.12.1992, 027/94 od 29.07.1994, Službeni list Crne Gore", br. 051/08 od 22.08.2008, 021/09 od 20.03.2009, 073/10 od 10.12.2010, 040/11 od 08.08.2011);
- Statut „Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom“ Budva, broj 0203-3465/26 od 24.11.2017. godine;
- Procedure, pravilnici i odluke, doneseni od strane organa Preduzeća.

Vrijeme vršenja revizije

Dinamika obavljanja revizije, sadrži vrijeme potrebno za pripremu revizije, vršenje revizije kod subjekta revizije i izradu zapisnika i Izvještaja o izvršenoj reviziji. Revizija je realizovana tokom drugog i trećeg kvartala 2023. godine.

II. - UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE

Osnivanje i status preduzeća

Preduzeća je osnovano Odlukom Skupštine Republike Crne Gore, na sjednici od 02.06.1992. godine[3].

Članom 2 Odluke o osnivanju Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom je definisano da Skupština Republike Crne Gore ima pravo i dužnost osnivanja Javnog preduzeća, te da je sjedište preduzeća u Budvi. Članom 4 Odluke su određeni organi Javnog preduzeća (Upravni odbor i direktor), čiji sastav i imenovanje su određeni članovima 6 i 7 Odluke.

Prethodno je Zakonom o morskom dobru[4] određeno osnivanje javnog preduzeća koje će upravljati morskim dobrom.

Za posmatrani period u preduzeću je na snazi Statut javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom, broj: 0203-3465/26 od 24.11.2017. godine, kojim su definisane osnovne odredbe, djelatnost preduzeća, zastupanje i predstavljanje, unutrašnja organizacija, planiranje rada i razvoja, poslovanje preduzeća, upravljanje i rukovođenje, zaštita, uređenje i unapređenje korišćenja morskog dobra, saradnja sa sindikatom, opšta akta preduzeća i prelazne odredbe.

Preduzeće je upisano u Centralni registar privrednih subjekata broj: 80010870 sa naznakom dana registracije 14.08.2002. godine i datumom promjene podataka 24.02.2023. godine.

U dokumentu o registraciji iz CRPS-a[5], na pozicijama „Oblik svojine“ i „Porijeklo kapitala“, nijesu prezentirani podaci, a na poziciji „Upisani kapital“ nije iskazana vrijednost kapitala.

Shodno Zakonu o unaprjeđenju poslovnog ambijenta (član 13) određeno je da: „Javna preduzeća i javne ustanove koji obavljaju djelatnost u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima ("Sl. list SRCG", br. 6/91) i Zakonom o društvenim djelatnostima ("Sl. list SRCG", br. 19/90 i 6/91 i "Sl. list RCG", br. 21/95), nastavljaju da rade u skladu sa zakonima kojima se uređuje obavljanje određenih djelatnosti i aktima o njihovom osnivanju. **Javna preduzeća su dužna da se reorganizuju u skladu sa Zakonom o privrednim društvima, u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona“.**

Zakon o unaprjeđenju poslovnog ambijenta je stupio na snagu 22.07.2010. godine, što znači da je Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, bilo dužno da se reorganizuje u skladu sa Zakonom o privrednim društvima do kraja jula 2013. godine.

Utvrđene činjenično stanje:

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, nije reorganizovano u skladu sa Zakonom o unaprjeđenju poslovnog ambijenta i Zakonom o privrednim društvima jer nije dobilo saglasnost na statusne promjene od Vlade. Preduzeće je u prethodnom periodu, u cilju pribavljanja saglasnosti Vlade Crne Gore, više puta informisalo i dostavljalo nadležnom ministarstvu odluke o reorganizaciji Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom u privredno društvo sa ograničenom odgovornošću i Statut Društva koje je usvajao Upravni odbor Preduzeća. Međutim, Preduzeće do završetka revizije nije dobilo saglasnost na reorganizaciju. Takođe, evidentan je problem koji Preduzeće ima sa identifikacijom i evidentiranjem državne imovine koju koristi.

Preporuka: Preduzeće treba da u saradnji sa Vladom obezbijedi sprovođenje postupka reorganizacije i statusnih promjena Javnog preduzeća u skladu sa Zakonom o unaprjeđenju poslovnog ambijenta i Zakonom o privrednim društvima. Kroz reorganizaciju Preduzeća treba definisati i način sticanja kapitala, korišćenja i evidentiranja imovine.

[3] "Službeni list Republike Crne Gore", br. 025/92 od 09.06.1992

[4] "Sl. list RCG", br. 014/92, 059/92, 027/94, Sl. list CG" br. 051/08, 021/09, 073/10 i 040/11 od 08.08.2011

[5] Izvor: http://www.crps.me/

Planiranje i izvještavanje

Planiranje

Preduzeće na osnovu Zakona o morskom dobru sačinjava Plan korišćenja sredstava na godišnjem nivou. Plan se sačinjava prema podacima koji se dostavlujaju iz drugih organizacionih jedinica, a koje obrađuje radna grupa za pripremu Plana korišćenja sredstava Javnog preduzeća, imenovana Odlukom direktora Javnog preduzeća, broj. 0202-1133/2 od 13.10.2021. godine. Radna grupa na osnovu prikupljenih podataka, sačinjava Plan korišćenja sredstava javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom na godišnjem nivou. Upravni odbor je na sjednici od 21.12.2021. godine, usvojio Plan korišćenja sredstava Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore za 2022. godinu (odluka br. 0203-3493/5). Vlada CG je Zaključkom br. 04-604/2 od 24.02.2022. godine, dala saglasnost na Plan korišćenja sredstava javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom na godišnjem nivou.
U Planu korišćenja sredstava, osim prikazanih troškova po strukturi sa namjenom korišćenja, dat je kratak prikaz planiranih prihoda, na bazi ostvarenih prihoda iz prethodne godine, kao i na osnovu Programa privremenih objekata za period 2018. – 2023. godine.
Shodno Planu, prihodi Preduzeća su predviđeni u ukupnom iznosu od 8.339.000,00€, a odnose se na:

- Prihode od poslovnih aktivnosti preduzeća u iznosu od 7.367.000,00€;
- Ostalih prihoda (naplata spornihh potraživanja, otkup tenderske dokumentacije, prihodi od kamata, garancija i sl.) u iznosu od 100.000,00€ i
- 40 % prihoda po osnovu ugovora o korišćenju morskog dobra (Terna CG Doo), u iznosu od 872.000,00€.

Ukupno ostvareni prihodi u 2022. godini iznose 7.797.681,85€ i manji su od planiranih za 541.318,15€ ili za 6,49%.
Planom su predviđeni rashodi u ukupnom iznosu od 8.339.000,00€. Planirani rashodi su analitički prikazani u okviru sljedećih grupa:

- Investiciona ulaganja i tekuće održavanje zone morskog dobra u iznosu od 5.232.800,00€;
- Ostali poslovni rashodi u iznosu od 874.779€;
- Amortizacija u iznosu od 110.000,00€;
- Izdaci za zarade i ostala lična primanja u iznosu od 1.792.421€;
- Izdaci za opremu u iznosu od 64.000€;
- Učešće u međunarodnim projektima, u iznosu od 265.000€.

Prema knjigovodstvenim podacima Preduzeća, rashodi su u 2022. godini prikazani u ukupnom iznosu od 4.697.943 €. Ostvareni rashodi u odnosu na planirane su manji za 3.641.057,00 ili 43,66%.

Preduzeće je sačinilo i sljedeće srednjoročne planove upravljanja:

- Plan upravljanja –Park prirode Katič (za period 2023-2027);
- Plan upravljanja – Park prirode Platamuni (za period 2023 -2027) i
- Plan upravljanja –Park prirode Stari Ulcinj (za period 2023-2027)

Naznačenim planovima upravljanja je definisano vrednovanje zaštićenih područja, definisani ciljevi zaštićenim područjem, predviđeni planovi aktivnosti za upravljanje zaštićenim područjima u periodu 2023-2027. godine, date smjernice za sprovođenje planiranih aktivnosti, određena sredstva potrebna za sprovođenje planiranih aktivnosti upravljanja, mjere zaštite i izvori obezbjeđivanja sredstava.

Utvrđena nepravilnost:

Postoji znatna neusklađenost između planiranih i ostvarenih prihoda i rashoda. Takođe, u Preduzeću ne postoji Metodologija planiranja, kojom bi se definisala potreba za planiranjem, vrste i sadržina planova (uključujući i Plan korišćenja sredstava), način sačinjavanja planova, lica (službe) odgovorne za sačinjavanje planova, način usvajanja planova, praćenje implementacije planiranih aktivnosti i dr.

Preporuka: Preporučuje se Preduzeću da nakon sprovedene analize utvrdi nedostatke u planiranju, kao i da usvoji Metodologiju planiranja.

Izvještavanje

Preduzeće sačinjava i dostavlja finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu. Shodno odredbama Zakona o računovodstvu, preduzeće je sačinilo i dostavilo u propisanom roku nadležnom organu –Upravi prihoda i carina, sljedeće finansijske iskaze:

- Iskaz o finansijskoj poziciji na dan 31.12.2022. godine;
- Iskaz o ukupnom rezultatu za period 01.01.2022.-31.12.2022. godine;
- Iskaz o promjenama na kapitalu u 2022. godini;
- Izvještaj o novčanim tokovima za 2022. godinu;
- Napomene uz finansijske iskaze;
- Izvještaj menadžmenta za 2022. godinu.

Finansijski iskazi su prije dostavljanja Upravi prihoda i carina usvojeni od strane Upravnog odbora Preduzeća (Odluka br. 0203-1790/6 od 30.03.2023. godine).
Osim finansijskih izvještaja, preduzeće sačinjava i Izvještaj o radu preduzeća na godišnjem nivou i izvještaj o aktivnostima Javnog preduzeća morsko dobro Crne Gore tokom turističke sezone. Izvještaj o radu sačinjava radna grupa formirana Odlukom direktora javnog preduzeća, koja pri izradi Izvještaja o radu koristi podatke organizacionih jedinica Preduzeća. Izvještaj o radu za 2022. godinu, je usvojen od strane Upravnog odbora 31.05.2023. godine (Odluka broj: 0203-2644/8 od 31.05.2023. godine).

Unutrašnje kontrole

Shodno članu 3 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, upravljanje i unutrašnje kontrole u javnom sektoru obuhvataju postupke upravljanja sredstvima subjekta, finansijske i druge kontrole i unutrašnju reviziju, radi upješnog upravljanja i ostvarivanja poslovnih ciljeva subjekta, na transparentan, pravilan, ekonomičan, efikasan i efektivan način. Zasnivanje upravljanja i kontrola vrši se primjenom elemenata upar~~a~~vljanja i kontrola:

- kontrolno okruženje,
- upravljanje rizicima,
- kontrolne aktivnosti,
- sistem informacija i komunikacija i
- praćenje i procjena sistema.

Kontrolno okruženje definiše strukturu i disciplinu unutrašnjih kontrola u subjektu, a rukovodioci treba da kreiraju poslovno (kontrolno) okruženje u kojem svi zaposleni poštuju uspostavljene kontrole u subjektu. U cilju uspostavljanja dobrog kontrolnog okruženja, Preduzeće je:
- donijelo Etički kodeks Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, Interna pravila o etičkom i poslovnom ponašanju zaposlenih, Pravila o kućnom redu. Takođe, određeno je lice za prijem i postupanje po prijavi zviždača, službenici/ce za poslove koordinatora/ki u vezi pitanja rodne ravnopravnosti, posrednik u slučaju mobinga, lice za prijem i postupanje po obavještenjima o sumnjama na prevare, odnosno nepravilnosti;
- utvrdilo poslovne ciljeve subjekta kojim rukovodi, a koji doprinose ostvarivanju misije subjekta u Projektu finansijskog upravljanja i kontrola (Izjava o misiji, viziji i ciljevima);
- uspostavilo unutrašnju organizaciju u subjektu sa jasno utvrđenom organizacionom strukturom i ovlašćenjima i odgovornostima svih rukovodilaca koji upravljaju sredstvima. Organizacija Preduzeća predstavljena je sa detaljnim opisom nadležnosti organizacionih jedinica - službi. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta definisan je opis poslova, ovlašćenja i odgovornosti. Utvrđeno je da Preduzeće **nije imalo** Pravilnik o oglašavanju za popunu slobodnih radnih mjesta i postupku provjere sposobnosti, takođe, **nije donijet** Godišnji plan obuka zaposlenih, niti se vodi evidencija o stručnom usavršavanju;
- rješenjem od 19.05.2023. godine odrediolo lica odgovorna za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unapređenju upravljanja i unutrašnjih kontrola; ovlastio rukovodioce službi, koordinatore u službama i savjetnike da sva propratna dokumenta, dopise nadležnim inspekcijskim organima, dopise o

uplatama finansijskih sredstava, dostavljanje dokaza, dopise nadležnim sudovima, nadležnim ministarstvima, nadležnim upravama samostalno potpisuju. Prenošenjem ovlašćenja i odgovornosti obezbjeđuje se veća efikasnost u upravljanju.

Upravljanje rizicima: Upravni odbor je Odlukom od 01.10.2015. godine imenovao osobu odgovornu za koordinaciju uspostavljanja procesa upravljanja rizicima, a Odlukom od 03.10.2018. godine osobu zaduženu za prikupljanje podataka o utvrđenim rizicima i njihovo evidentiranje u registar rizika. Preduzeće je imenovalo petočlanu radnu grupu za upravljanje rizicima sa zadatkom da sačini/inovira registar rizika i dostavi ga na usvajanje Upravnom odboru.

Prduzeće je dokumentovalo podatke o rizicima u Registru rizika od 07.10.2015. godine. Inovirani registar rizika je donijet u postupku revizije, 07.07.2023. godine.

Kontrolne aktivnosti: Prema dokumentaciji koja je dostavljena u postupku revizije, u Preduzeću su u proteklom periodu donesene sljedeće procedure i akta:

- Statut Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore;
- Kolektivni ugovor Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore;
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta JP za upravljanje morskim dobrom Crne Gore;
- Vodič za pristup informacijama u posjedu Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore;
- Pravilnik o zaštiti i zdravlju na radu;
- Cjenovnik početnih naknada za korišćenje/zakup morskog dobra;
- Etički kodeks Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore;
- Interna pravila o etičkom i poslovnom ponašanju zaposlenih u Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore;
- Pravila o kućnom redu;
- Interno pravilo za izradu internih akata koji se primjenjuju u Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore;
- Izmjene i dopune cjenovnika naknada za korišćenje/zakup morskog dobra;
- Odluka o unutrašnjem redu i službi zaštite u parku prirode „Platamuni“;
- Odluka o unutrašnjem redu i službi zaštite u parku prirode „Katič“;
- Odluka o unutrašnjem redu i službi zaštite u parku prirode „Stari Ulcinj“;
- Odluka o uvođenju i razlozima uvođenja sistema video nadzora;
- Poslovnik o radu upravnog odbora;
- Pravila obrade i zaštite podataka o ličnosti;
- Pravilnik o blagajničkom poslovanju;
- Pravilnik o korišćenju službenih mobilnih telefona;
- Interni pravilnik o načinu davanja i utvrđivanja kriterijuma za davanje donacije, sponzorstva, reklame i poslovne saradnje, finansijske i druge pomoći Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore;
- Pravilnik o naknadi putnih troškova zaposlenih;
- Interno uputstvo procedure u poslovima javnih nabavki u JP za upravljanje morskim dobrom Crne Gore;
- Interno pravilo o postupku odobravanja stručnog usavršavanja u Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore;
- Interni pravilnik o postupku realizacije investicionih projekata u zoni morskog dobra i vođenja registra projekata i radova;
- Pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama;
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije poklona;
- Rješenje o imenovanju zaposlenih za evidenciju poklona;
- Pravilnik o službenim putovanjima u zemlji i inostranstvu;
- Pravilnik o uslovima i načinu korišćenja službenih vozila;

- Instrukcija/interno pravilo o vođenju i ažuriranju Registra dokumentacije u postupcima utvrđivanja prava svojine u zoni morskog dobra;
- Pravilnik za sprovođenje postupka ustupanja/davanja na korišćenje djelova morskog dobra;
- Program osposobljavanja zaposlenih za bezbjedan rad;
- Plan arhivskih oznaka;
- Uputstvo o načinu rada, organizaciji i uslovima korišćenja arhivske građe na arhivi Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore;
- Uputstvo o pečatima i štambiljima;
- Uputstvo za izradu materijala za sjednicu Upravnog odbora;
- Odluka o određivanju lica za prijem i postupanje po prijavi zviždača;
- Rješenje o imenovanju posrednika u slučaju mobinga;
- Rješenje o određivanju službenika/ca za poslove koordinatora/ki u vezi pitanja rodne ravnopravnosti;
- Plan integriteta;
- Izvještaj o sprovođenju plana integriteta za 2022. godinu.

Preduzeće je uspostavilo sistem dvojnog potpisa u kome nijedna obaveza ne može biti preuzeta ili izvršeno plaćanje bez potpisa rukovodioca subjekta i rukovodioca finansijske službe ili drugog ovlašćenog lica. Fakture se potpisuju od strane najmanje tri ili četiri lica (rukovodioca–koordinatora koji je inicirao nabavku, njegovog neposrednog rukovodioca, pomoćnika direktora, lica koji je primio robu), a u prilogu faktura su ugovori, privremene i okončane situacije, zapisnici o primopredaji, izvještaji za plaćanje... Ekonomsko-finansijska služba vodi evidenciju o zaključenim ugovorima i stepenu realizacije istih.

Informacije i komunikacije: Preduzeće je uspostavilo sistem komunikacije sa građanima/korisnicima usluga tako što je na internet stranici objavilo dokumenta/podatke vezano za kupališta, korišćenje morskog dobra, dokumentaciju (tendere za korišćenje, odluke, ugovore, interne procedure, odluke upravnog odbora itd.), kao i servis za kontak/pitanja/primjedbe. Vodič za pristup informacijama u posjedu Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom omogućava pravnim i fizičkim licima da se upoznaju sa postupkom ostvarivanja prava na pristup informacijama u posjedu Preduzeća, osnovnim podacima o JP, vrste informacija u posjedu Preduzeća, ovlašćena i odgovorna lica.

Praćenje i procjena: Praćenje i procjena je proces koji treba da se obavlja stalnim praćenjem, samoprocjenom, kao i funkcijom unutrašnje revizije. Internim procedurama u Preduzeću nije definisano stalno praćenje koje uključuje redovne aktivnosti nadgledanja i druge aktivnosti koje zaposleni preduzimaju u obavljanju dužnosti, kao i sprovođenje mjera za rješavanje uočenih slabosti u pojedinim aktivnostima, postupcima i procesima. Internim uputstvom u poslovima javnih nabavki predviđena je procedura za praćenje i kontrolu realizacije ugovora, odnosno fakture, koja se u cjelosti poštuje.

Samoprocjena unutrašnjih kontrola podrazumijeva sistematičnu i sveobuhvatnu procjenu unutrašnjih kontrola i u Preduzeću nije vršena tokom 2022. godine.

Preduzeće je zaključilo Sporazum o povjeravanju poslova unutrašnje revizije, uz saglasnost Ministarstva finansija. Shodno zaključenom sporazumu, obavljanje poslova unutrašnje revizije povjereno je Odjeljenju za unutrašnju reviziju Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, koje tokom 2022. godine u Preduzeću nije vršilo unutrašnju reviziju.

Utvrđene nepravilnosti u postupku revizije:

- Rukovodilac subjekta nije, u skladu sa čl. 7 Zakona uspostavio unutrašnje kontrole utvrđivanjem internih pravila i procedura za sve procese koje se odvijaju u Preduzeću. Tokom 2022. godine Preduzeće nije imalo interna pravila i procedure za obračun zarada, korišćenje reprezentacije, evidentiranje i plaćanje faktura, kancelarijsko poslovanje. Procedure su donijete u postupku revizije.
- Rukovodilac subjekta nije, u skladu sa čl. 7 Zakona odredio lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unaprijeđenju upravljanja i kontrola (lice je određeno u 2023. godini).

- Rukovodilac subjekta nije, u skladu sa čl. 18 Zakona sačinio Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola za 2022. godinu. Izvještaj je sačinjen u postupku revizije.
- Rukovodilac subjekta nije, u skladu sa čl. 52 Zakona uspostavio sistem za otkrivanje i postupanje po obavještenjima o sumnjama na prevare u subjektu i tokom 2022. godine nije bilo određeno lice za prijem i postupanje po obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare (lice je određeno i pravilnik donesen u 2023. godini).

U **postupku revizije** Preduzeće je donijelo sljedeće procedure i akta:

- Pravilnik o kancelarijskom i arhivskom poslovanju br. 0202-3133/1 od 10.07.2023. godine;
- Pravilnik o blagajničkom poslovanju br. 0202-3133/2 od 10.07.2023. godine;
- Pravilnik o načinu evidentiranja i plaćanja ulaznih faktura br. 0202-3133/3 od 10.07.2023. godine;
- Interna procedura za obračun i isplatu zarada br. 0202-3133/4 od 10.07.2023. godine;
- Pravilnik o uslovima i načinu odobravanja službenih putovanja, obračuna troškova i isplati sredstava br. 0202-3133/5 od 10.07.2023. godine;
- Proceduru o uslovima i načinu korišćenju sredstava reprezentacije br. 0202-3133/6 od 10.07.2023. godine;
- Proceduru o načinu i postupku zapošljavanja u Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom CG br. 0202-3133/7 od 10.07.2023. godine;
- Proceduru o načinu uspostavljanja sistema za otkrivanje i postupanje po obavještenjima o sumnjama na prevare u Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom CG br. 0203-2861/11 od 19.06.2023. godine;
- Rješenje o određivanju lica za prijem i postupanje po obavještenjima o sumnjama na prevare, odnosno nepravilnosti (br. 0202-2888/1 od 19.06.2023. godine);
- Rješenje o određivanju lica odgovornih za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unapređenju upravljanja i unutrašnjih kontrola (br. 0202-103/5 od 19.05.2023. godine).

Računovodstveni sistem

Upravni odbor Preduzeća je 28.07.2020. godine, donio Pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama, broj: 0203-2283/6-1.
Pravilnikom se ureduje organizacija računovodstva, interni računovodstveni kontrolni postupci, računovodstvene politike za priznavanje i procjenjivanje imovine i obaveza, prihoda i rashoda, utvrđuju uputstva za usvajanje, dostavljanje i objelodanjivanje finansijskih izvjestaja, određuju lica koja su odgovorna za zakonitost i ispravnost nastanka poslovne promjene, određuju uslovi za lice koje vodi poslovne knjige i sastavlja finansijske izvjestaje, uređuje kretanje računovodstvenih isprava, rokovi za njihovo dostavljanje na dalju obradu i druga pitanja vođenja poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja u skladu sa Zakonom o računovodstvu i Zakonom o reviziji, drugim podzakonskim propisima i zahtjevima Međunarodnih standarda finansijskog izvjestavanja.
Pravilnikom je određeno da se u okviru Ekonomsko – finansijske službe obavljaju sljedeći poslovi: finansijskog knjigovodstva, knjigovodstva troškova i učinaka, vođenje analitike, pomoćnih knjiga i evidencija, računovodstveno planiranje, računovodstveni nadzor i kontrola, računovodstveno izvještavanje i informisanje, sastavljanje i dostavljanje periodičnih i godišnjih finansijskih izvještaja, blagajničko poslovanje, obračun zarada, naknada zarada i drugih primanja zaposlenih, obračun i plaćanje po ugovorima o djelu, autorskim i drugim ugovorima, obračun i plaćanje poreza i doprinosa i drugih zakonskih obaveza, sastavljanje i dostavljanje poreskih prijava i drugih propisanih obaveza i evidencija, vrši naplatu i plaćanje preko računa Javnog preduzeća.
Računovodstveni podaci i informacije o stanju i promjenama na imovini, obavezama, kapitalu, prihodima, rashodima i rezultatu obezbjeđuju se u poslovnim knjigama (dnevnik, glavna knjiga i pomoćne evidencije).
Vođenje poslovnih knjiga, sastavljanje i prezentacija finansijskih izvještaja Preduzeća, vrši se u skladu sa Zakonom o računovodstvu i Zakonom o reviziji Crne Gore, Međunarodnim računovodstvenim

standardima, Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja i računovodstvenim politikama utvrdenim ovirn Pravilnikom.

Pravilnikom je opisana funkcija knjigovodstva i vođenja poslovnih knjiga, kao i principi i načela vođenja poslovnih knjiga. Poslovne knjige se otvaraju početkom svake poslovne godine i u slučaju statusnih promjena, dok je propisano zatvaranje poslovnih knjiga predviđeno završetkom poslovne godine.

Odredbama Pravilnika su obuhvaćene računovodstvene isprave, kao osnov za evidentiranje knjigovodstvenih promjena, naznačeni su elementi koje isprava treba da sadrži, te ukazano na važnost i način kontrole računovodstvenih isprava prije njihovog knjigovodstvenog evidentiranja.

Pravilnikom je naznačeno da za računovodstvene potrebe, Javno preduzece koristi softver ,,Abacus", koji obezbjeđuje podatke i informacije o finansijskom položaju, uspješnosti i računovodstvenim promjenama za intene i ekstene korisnike. Prema pravilniku, računovodstveni softver koji se koristi za vođenje poslovnih knjiga i sastavljanje finansijskih izvještaja, mora da obezbijedi: kontrolu ulaznih podataka, kontrolu ispravnosti unijetih podataka, uvid u promet i stanje glavne knjige, uvid u hronologiju obavljenog unosa poslovnih promjena, čuvanje i korišćenje podataka.

Uporedo sa čuvanjern podataka treba da se obezbijedi i memorisanje aplikativnog softvera kako bi podaci bili dostupni kontroli.

Opisane su mjere u cilju uspostavljanja računovodstvenih kontrola, kao i postupak, značaj i svrha usklađivanja poslovnih knjiga i popisa imovine. Posebnim dijelom su obuhvaćene Računovodstvene politike kao posebna načela, osnove, konvencije, pravila i praksa koje je usvojio Upravni odbor, za pripremanje i prikazivanje finansijskih izvještaja u skladu sa Medunarodnirn standardima finansijskog izvjestavanja.

U dijelu koji se odnosi na Računovodstvene politike definisan je način priznavanja, vrednovanja, naknadnog vrednovanja sredstava, obaveza, prihoda i rashoda , kao i prezentacija događaja nakon bilansa stanja, tretman i postupanje u slučaju naknadno utvrđenih grešaka.

Prema kriterijumima definisanim članom 6 Zakona o računovodstvu, Preduzeće pripada kategoriji srednjih pravnih lica.

U skladu sa članom 11 Zakona o računovodstvu Pravno lice dužno je da pripremi godišnje finansijske iskaze i izvještaj menadžmenta u pisanom i elektronskom obliku organu uprave nadležnom za poslove utvrđivanja i naplate poreza najkasnije do 31. marta tekuće, za prethodnu godinu.

Sobzirom da se radi o pravnom licu koje je svrstano u kategoriju srednjih pravnih lica, u obavezi je da do 31.03. tekuće godine, za prethodnu dostavi i Godišnji Izvještaj menadžmenta, čija je sadržina određena Zakonom o računovodstvu.

Lice odgovorno za sastavljanje finansijskih izvještaja je Milica Marković, šefica knjigovodstva, dok je ovlašćeno lice Mladen Mikijelj, direktor Preduzeća. Uz direktora, lice ovlašćeno za raspolaganje sredstvima na žiro računu je rukovoditeljka Ekonomsko-finansijske službe Maša Vukić.

Kancelarijsko poslovanje

Kancelarijsko poslovanje u Preduzeću se vodi u elektronskom obliku kroz softver EDMS. Preduzeće je donijelo Plan arhivskih oznaka, Uputstvo o načinu rada, organizaciji i uslovima korišćenja arhivske građe na arhivi Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore (kojim su regulisani način rada i organizacije arhive i uslovi i način korišćenja arhivske građe, revers za korišćenje arhivske građe i drugo), Uputstvo o pečatima i štambiljima (kojim se reguliše broj pečata i štambilja, njihovo evidentiranje i način upotrebe, čuvanja i uništavanja). Preduzeće vodi osnovne evidencije – djelovodnik i upisnik, dok se od pomoćnih evidencija vode interne dostavne knjige (po organizacionim jedinicama) i knjiga pošte. Nakon zaprimanja pošte u pisarnicu, stavlja se prijemni štambilj u koji se unosi broj organizacione jedinice iz Plana arhivskih oznaka i redni broj iz djelovodnika, sa datumom, koji program automatski dodjeljuje. Akt se zatim skenira i kroz program dodjeljuje licima u organizacionoj jedinici koji su autorizovani za pregledanje akta. Nakon razvođenja predmeta i akata, isti se arhiviraju shodno Uputstvu o načinu rada, organizaciji i uslovima korišćenja arhivske građe. Preduzeće je donijelo i Listu kategorija registraturskog materijala sa rokovima čuvanja na koju je saglasnost dao Državni arhiv, shodno Zakonu o arhivskoj djelatnosti.

Utvrđene nepravilnosti u postupku revizije:

Preduzeće **nije** donijelo pravilnik o kancelarijskom poslovanju kojim bi uredilo primanje, pregledanje, evidentiranje i raspoređivanje predmeta (akata) u rad, administrativno-tehničko obrađivanje akata, otpremanje pošte, razvođenje predmeta i akata i dr. Navedena nepravilnost je ispravljena u postupku revizije.

Zaštita na radu

Članom 14 Zakona o zaštiti i zdravlju na radu predviđeno je da je poslodavac dužan da obezbijedi mjere zaštite i zdravlja na radu sprječavanjem, uklanjanjem i kontrolom rizika na radu, obavještavanjem i osposobljavanjem zaposlenih za bezbjedan i zdrav rad, uz odgovarajuću organizaciju i potrebna sredstva. Shodno članu 16 Zakona, poslodavac, saglasno prirodi djelatnosti, broju zaposlenih, organizaciji i načinu rada, prava, obaveze i odgovornosti zaštite i zdravlja na radu uređuje opštim aktom ili ugovorom o radu zaključenim sa zaposlenim. Ovim aktom se bliže uređuju mjere zaštite i zdravlja na radu i način njihovog sprovođenja, a naročito: prava, obaveze i odgovornosti svih zaposlenih; način obavljanja stručnih poslova zaštite i zdravlja na radu; način utvrđivanja i provjere zdravstvenog stanja zaposlenih koji rade na poslovima sa posebnim uslovima rada i drugih zaposlenih; način osposobljavanja zaposlenih i provjere osposobljenosti, korišćenje sredstava i opreme lične zaštite na radu i druga pitanja od značaja za zaštitu i zdravlje na radu.

U postupku revizije je utvrđeno da Preduzeće:

- je shodno članu 16 Zakona, donijelo **Pravilnik o zaštiti i zdravlju na radu** kojim su utvrđene: mjere zaštite na radu u cilju stvaranja bezbjednih uslova rada zaposlenih, prava, obaveze i odgovornosti poslodavca, zaposlenih i drugih, obučavanje i osposobljavanje zaposlenih za bezbjedan rad i druga pitanja od značaja za zaštitu na radu.
- posjeduje, shodno članu 17 Zakona, **Akt o procjeni rizika** izrađen od strane Instituta za razvoj i istraživanja u oblasti zaštite na radu.
- je shodno članu 20 Zakona, donijelo **Program o osposobljavanju zaposlenih.**
- je shodno članu 30 Zakona, osiguralo zaposlene od povreda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi sa radom.
- je shodno članu 51 Zakona, **sačinilo Izvještaj o zaštiti i zdravlju na radu zaposlenih**.

Službeni telefoni

Preduzeće je donijelo Pravilnik o korišćenju službenih mobilnih telefona kojim se utvrđuju prava, obaveze i postupanja zaposlenih po osnovu korišćenja službenih mobilnih telefona. Pravilnikom je predviđeno pravo koje pozicije imaju pravo na korišćenje službenog mobilnog telefona, kao i limiti do kojih se priznaju telefonski troškovi.
U postupku revizije je utvrđeno da direktor donosi pojedinačne odluke o zaduženju mobilnim telefonskim aparatom, u kojoj je naznačena i visina limita, a zaposleni potpisuje izjavu da u slučaju prekoračenja dozvoljenog limita snosi troškove prekoračenog iznosa obustavom dijela zarade. Za usluge mobilne i fiksne telefonije Preduzeće je zaključilo Ugovor sa Društvom za telekomunikacije „MTEL“ DOO (jednostavna nabavka) ugovorene vrijednosti 5.819,858 € sa uračunatim PDV-om, i Godišnje ugovore za pružanje usluga mobilne telefonije, na osnovu zaključenog okvirnog sporazuma, sa „Telenor“ DOO Podgorica.

Službena vozila

Preduzeće je 03.03.2022. godine donijelo Pravilnik o načinu i uslovima korišćenja službenih vozila. Pravilnikom se uređuju uslovi i način korišćenja službenih vozila u svojini Preduzeća, obaveze i postupanje zaposlenih u vezi sa korišćenjem službenih vozila. Članom 5 i 6 predviđeno je da službeno

vozilo mogu koristiti zaposleni kojima je posebnim rješenjem dodijeljeno službeno vozilo, i da za korišćenje službenog vozila, direktor ili drugo ovlašeno lice izdaje nalog za korišćenje vozila (putni nalog – obrazac PN) radi obavljanja određenog zadatka ili kao mjesečni nalog, a uz njega se izdaje nalog za kontrolu službenog vozila ili drugog vozila i potrošnju goriva (obrazac za kontrolu - OK). Pravilnikom je predviđena sadržina evidencija o službenim vozilima, i način pravdanja troškova nastalih korišćenjem službenog vozila. Na osnovu dokumentacije o potrošnji goriva, odgovorno lice za korišćenje službenih vozila izrađuje mjesečni izvještaj o potrošnji goriva za službena vozila i izdatih virmana za plaćeno gorivo. Shodno čl. 16 Pravilnika, obračun potrošnje goriva i maziva vrši zaposleni raspoređen na poslovima održavanja voznog parka, na osnovu dokumentacije, najkasnije do petog u mjesecu za prethodni mjesec i sačinjava izvještaj o istom.

U postupku revizije je utvrđeno da:

- Shodno Evidenciji o službenim vozilima JP br. 0202-1992/1 od 19.05.2022. godine, Preduzeće raspolaže sa 15 PMV-a (od kojih je 10 zaduženo za Budvu, a ostala za Bar, Herceg Novi, Kotor i Ulcinj);
- Direktor je za 2022. godinu zadužio posebnim rješenjem svakog zaposlenog koji koristi službeno vozilo;
- Za korišćenje službenog vozila, direktor izdaje nalog za kontrolu službenog vozila ili drugog vozila i potrošnju goriva (obrazac za kontrolu - OK), dok se nalog za korišćenje vozila (putni nalog – obrazac PN) ***ne izdaje***. Takođe, ne vrši se kontrola pređene kilometraže, utrošenog goriva i ne vrši se upoređivanje sa normativom i ispostavljenim fakturama za gorivo.
- Nabavku naftnih derivata korisnik službenog vozila vrši na osnovu izdatog virmana. Rukovodioci organizacionih jedinica uz saglasnost direktora dostavljaju Ekonomsko-finansijskoj službi dopis da je izdata uplatnica-bon za nabavku goriva, na osnovu čega se vrši zaduživanje. Nakon točenja goriva, zaposleni pravda zaduženje dostavljanjem računa računovodstvu preko pisarnice Preduzeća.
- Nabavka goriva za službena vozila i plovila vršena je na osnovu Ugovora zaključenih sa „Jugopetrol“ AD Podgorica, na osnovu sprovedne javne nabavke.

Utvrđene nepravilnosti u postupku revizije:

- Preduzeće nema određene limite za potrošnju goriva, kao ni utvrđen normativ potrošnje;
- Za korišćenje službenog vozila direktor, ili drugo ovlašćeno lice **ne izdaje** nalog za korišćenje vozila (putni nalog – obrazac PN) radi obavljanja određenog zadatka ili kao mjesečni nalog, što nije u skladu sa čl. 6 Pravilnika;
- Odgovorno lice za korišćenje službenih vozila ne izrađuje mjesečni izvještaj o potrošnji goriva za službena vozila i izdatih virmana za plaćeno gorivo, u skladu sa čl. 13 Pravilnika;
- zaposleni raspoređen na poslovima održavanja voznog parka **ne vrši obračun** potrošnje goriva i maziva, shodno čl. 16 Pravilnika, i **ne dostavlja** izvještaj o istom.

Preporuka: Preduzeće treba da donese Normativ potrošnje goriva, Odluku o limitima, i da u potpunosti poštuje Pravilnik o načinu i uslovima korišćenja službenih vozila, naročito u pogledu izdavanja naloga za korišćenje vozila i sačinjavanja mjesečnih izvještaja.

Radni odnosi, organizacija i sistematizacija radnih mjesta

Kolektivnim ugovorom Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, uređeni su pojedina prava i obaveze zaposlenih, prava i obaveze poslodavca prema zaposlenim, kao i međusobna prava i obaveze ugovornih strana.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta br:0203-3446/16-1 od 26.10.2022. godine (prečišćeni tekst) sistematizovano je 41 radno mjesto sa 64 izvršilaca. U Preduzeću je na dan 31.12.2022. godine bilo zaposleno 54 lica (jedno na određeno), kao što je prikazano u narednoj tabeli:

Organizaciona jedinica	Na dan 31.12.2022. godine		
	Sistematizovano radnih mjesta	Sistematizovano izvršilaca	Zaposleno
Kabinet	5	5	4
Služba za opšte i pravne poslove	9	13	9
Služba za ustupanje na korišćenje morskog dobra i upravljanje lukama	8	15	13
Ekonomsko-finansijska služba	6	8	8
Služba za kontrolu i održivi razvoj morskog dobra	8	17	16
Služba za uređenje i izgradnju morskog dobra	5	6	4
Ukupno:	**41**	**64**	**54**

Napomena: U datom pregledu nijesu uključeni, a sistematizovana su radna mjesta za: Predsjenika upravnog odbora, Direktora, Pomoćnike direktora i Sekretara

Poslovi se sistematiziju prema vrsti, složenosti i drugim uslovima potrebnim za njihovo obavljanje u okviru organizacionih jedinica. Sistematizacijom poslova utvđeni su nazivi radnih mjesta, opisi poslova i potreban broj izvršilaca za svaku vrsta posla, kao i uslovi za obavljanje poslova.

U postupku revizije je utvrđeno da:

- Shodno čl. 20 Zakona o radu zaposleni, u čiju personalnu dokumentaciju je izvršen uvid, su ispunjavali opšte uslove za zasnivanje radnog odnosa predviđene zakonom i posebne uslove predviđene zakonom, drugim propisom i aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta (izuzev u par slučajeva gdje u personalnom dosijeu nije postojao dokaz o poznavanju engleskog jezika, rada na računaru, odnosno potvrde o radnom iskustvu, dokaz o opštoj zdravstvenoj sposobnosti).
- su u Preduzeću tokom 2022. godine četiri lica zasnovala radni odnos na neodređeno, preuzimanjem od drugog poslodavca (Agencija za ustupanje zaposlenih i Opština Budva), na osnovu sporazuma poslodavaca, uz saglasnost zaposlenog, shodno čl. 51 Zakona o radu.
- u postupku zapošljavanja, nakon donošenja Odluke o raspisivanju oglasa, formira se Komisija za prijem u radni odnos, koja potpisuje i Izjavu o nepostojanju sukoba interesa. Nakon podnošenja Izvještaja o ocjenjivanju kandidata za prijem u radni odnos, direktor donosi Odluku o izboru, i zaključuje ugovor sa primljenim kandidatom. Tokom 2022. godine, u Preduzeću nije postojala interna procedura/pravilnik o oglašavanju za popunu slobodnih radnih mjesta i načinu i postupku provjere sposobnosti kandidata kojom bi se bliže definisao postupak zapošljavanja (donošenje odluke o pokretanju postupka o popuni radnog mjesta, objavljivanja i sadržine oglasa, donošenje Odluke o izboru kandidata, zaključivanje ugovora o radu), i postupku provjere sposobnosti kandidata (sačinjavanja liste kandidata koji ispunjavaju uslove oglasa, postupka provjere sposobnosti, obrazovanja Komisije za provjeru sposobnosti kandidata, utvrđivanja plana provjere sposobnosti, sačinjavanja Izvještaja Komisije itd.). U postupku revizije je donijeta Procedura o načinu i postupku zapošljavanja u Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom CG.
- U Preduzeću su na kraju 2022. godine u radnom odnosu bila 54 lica (bruto zarade 1.268.349,79 €), tokom godine je **ugovorima o djelu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima** angažovano 77 lica pretežno za poslove iz djelatnosti Preduzeća, koji su predviđeni aktom o sistematizaciji (troškovi naknada – 164.827,59 €), dok je Preduzeće posredstvom Agencije za ustupanje zaposlenih za 10 mjeseci angažovalo 39 lica (prosječno 32 lica na mjesečnom nivou) takođe pretežno za poslove koji su predviđeni aktom o sistematizaciji, u vezi sa čim su nastali troškovi u ukupnom iznosu od 324.332,20€ (od čega je provizija Agencije iznosila 20.829,38 €). Uzimajući u obzir da troškovi koji se odnose na zarade zaposlenih, iskazanih na računima 520 i 521 iznose 1.268.349,79 €, dok su troškovi naknada za angažovana lica iznosila 489.159,79 € konstatuje se da je nivo troškova nastao po osnovu angažovanih lica na značajnom nivou, koji su dodatno uvećani i za troškove provizije.

Preporuka: Preporučuje se Preduzeću da preispita potrebe, način i obim angažovanja lica za vršenje poslova iz djelatnosti Preduzeća, odnosno treba da, u cilju veće transparentnosti i omogućavanja jednake dostupnosti radnih mjesta, zapošljavanje na radnim mjestima koja su predviđena aktom o sistematizaciji i za koje postoji izražena potreba, vrši u skladu sa Zakonom o radu – javnim oglašavanjem.

Iskaz o finansijskoj poziciji (Bilans stanja)

Aktiva

Prema podacima iz Glavne knjige i Bilansa stanja, ukupna aktiva Preduzeća na 31.12.2022. godine iznosi 11.412.222,00 € i čini je: stalna imovina u iznosu od 1.977.201,00€ odnosno 17,32%, obrtna sredstva u iznosu od 9.412.651,00 € odnosno 82,48% i aktivna vremenska razgraničenja – iznos od 22.370,00€ ili 0,20% ukupne aktive.
Ukupna aktiva veća je od aktive na kraju 2021. godine, kada je iznosila 8.065.560,00 €.

Stalna imovina

Stalna imovina iznosi 1.977.201,00 € odnosno 17,32% ukupne aktive. Najveći udio u stalnoj imovini čini stavka - Nekretnine, postrojenja i oprema u iznosu od 1.867.301,00 € odnosno 94,44%, zatim dugoročni finansijski plasmani u iznosu od 66.886,00€ ili 3,38%, dok su nematerijalna ulaganja iznosila 43.014,00 € ili 2,18% stalne imovine.
U sljedećoj tabeli data je struktura pozicije - Stalna imovina:

Grupa	Pozicija	Red. broj	Tekuca godina	Prethodna godina - krajnje stanje
1	2	3	5	6
	A K T I V A			
	B. STALNA IMOVINA (003+008+016)	002	1977201	1839915
01	I. NEMATERIJALNA ULAGANJA (004 do 007)	003	43014	10147
011 i 014	2. Koncesije, patenti, licence i slicna prava i ostala nematerijalna ulaganja	005	31014	10147
016 i 015	4. Avansi za nematerijalna ulaganja i nematerijalna ulaganja u pripremi	007	12000	
	II. NEKRETNINE, POSTROJENJA, OPREMA I BIOLOŠKA SREDSTVA	008	1867301	1755653
020 i 022	1. Zemljište i objekti	009	1449909	1381556
023	2. Postrojenja i oprema	010	275935	297396
	3. Ostala ugradena oprema, alati i oprema (012+013+014)	011	57957	40674
024	3.1. Investicione nekretnine	012	29019	40674
026 i 029	3.3. Ostala nepomenuta materijalna stalna sredstva	014	28938	
028 i 027	4. Avansi za nekretnine, postrojenja, opremu i biološka sredstva i nekretnine, postrojenja,	015	83500	36027
	III DUGOROCNI FINANSIJSKI PLASMANI I DUGOROCNA POTRAŽIVANJA (017 do 023)	016	66886	74115
032 (dio),034,035,036,	6. Dugorocna finansijska ulaganja (dati krediti i hartije od vrijednosti)	022	66886	74115

Nematerijalna imovina, nekretnine, postrojenja i oprema, sa nabavnom vrijednošću, obračunatom amortizacijom i sadašnjom vrijednošću na dan 31.12.2022. godine, su prikazani u tabeli:

Opis/Vrsta	Nemat. Ulaganja	Nemat. ul. u pripremi	Građ. Objekti	Zemljište	Inves. Nekretnine	Oprema (namještaj, kompj. i ostalo)	Djela lik.umj.	Vozila i plovila	Građ. Objekti u pripremi	Ukupno
Nabavna vrijednost										
Početno stanje 1.1.2022	**101.093,00**	**0,00**	**1.221.744,00**	**189.000,00**	**144.501,00**	**390.755,00**	**28.938,00**	**299.975,00**	**36.027,00**	**2.412.033,00**
Nabavljeno u toku 2022	27.400,00	31.900,00	28.527,00			43.477,00		4.132,00	131.110,00	266.546,00
Revalorizacija u toku godine			77.290,00	-13.940,00						63.350,00
Prodato						-364,00				-364,00
Rashodovano			-15.611,00			-4.963,00				-20.574,00
Prenos		-19.900,00							-83.637,00	-103.537,00
Stanje 31.12.22	**128.493,00**	**12.000,00**	**1.311.950,00**	**175.060,00**	**144.501,00**	**428.905,00**	**28.938,00**	**304.107,00**	**83.500,00**	**2.617.454,00**
Ispr.vrij.										
Početno stanje 1.1.2022	**90.946,00**		**29.188,00**	**0,00**	**103.827,00**	**226.893,00**	**0,00**	**195.379,00**	**0,00**	**646.233,00**
Amortizacija za tekuću 2022	6.533,00		17.162,00		11.655,00	25.784,00		13.874,00		75.008,00
Otpis/ Prodaja			-9.249,00			-4.853,00				-14.102,00
Stanje 31.12.22	**97.479,00**		**37.101,00**	**0,00**	**115.482,00**	**247.824,00**	**0,00**	**209.253,00**	**0,00**	**707.139,00**
Neto sadašnja vrijednost										
31.12.2022	**31.014,00**	**12.000,00**	**1.274.849,00**	**175.060,00**	**29.019,00**	**181.081,00**	**28.938,00**	**94.854,00**	**83.500,00**	**1.910.315,00**
31.12.2021	**10.147,00**	**0,00**	**1.192.556,00**	**189.000,00**	**40.674,00**	**163.862,00**	**28.938,00**	**104.596,00**	**36.027,00**	**1.765.800,00**

U postupku revizije je utvrđeno da Preduzeće vodi evidenciju imovine u softveru za imovinu, koji je povezan sa softverom za knjigovodstvenu evidenciju. Nematerijalna ulaganja se odnose na sredstva koja se mogu identifikovati kao nemonetarna i bez fizičkog obilježja. U Glavnoj knjizi i Bilansu stanja, vrijednost nematerijalnih ulaganja na 31.12.2022 godine, prikazana je u iznosu od 43.014,00 €, a odnosi se na vrijednost softvera koje Preduzeće koristi (31.014,00 €) i nematerijalnih sredstava u pripremi (12.000,00 €). Nekretnine, postrojenja i opremu sačinjavaju: zemljište, građevinski objekti, postrojenja i oprema, ostala osnovna sredstva i osnovna sredstva u pripremi. Nabavna vrijednost je umanjena za akumuliranu amortizaciju, koja se izračunava proporcionalnom metodom u toku procijenjenog korisnog vijeka osnovnog sredstva, primjenom godišnjih stopa amortizacije, u skladu sa Pravilnikom o računovodstvu i računovodstvenim politikama. Nekretnine, postrojenja i oprema prikazani su u iznosu od 1.867.301,00 €. Od toga, na zemljište se odnosi iznos od 175.060,00 €, na objekte 1.274.849,00 € (1.449.909,00 € ukupno zemljište i objekti), na postrojenja i opremu (oprema i vozila) - iznos od 275.935,00 €, na ostalu ugrađenu opremu (investicione nekretnine i djela likovne umjetnosti) - iznos od 57.957,00 € i avanse za nekretnine postrojenja i opremu - iznos od 83.500,00 €. Procjenu vrijednosti zemljišta i objekata Preduzeća izvršio je nezavisni procjenitelj[6]. Procjena se odnosi na zemljište i poslovnu zgradu, vlasništvo Preduzeća (ln 2460 KO Budva).

Zemljište (račun 020): Sadašnja vrijednost zemljišta na dan 31.12.2022. godine iznosi 175.060,00€. Na početku 2022. godine vrijednost zemljišta je iznosila 189.000,00€. Procjenom je smanjena vrijednost za 13.940,00 €, na način što je procijenjena vrijednost na iznos od 356,54 €/m^2. Primjenom ove cijene na površinu od 491 $m^{2,}$ dobijena je vrijednost zemljišta od 175.060,00 €.

[6] Izvještaj o procjeni fer vrijednosti nepokretnosti – zemljišta i objekata JP za upravljanje Morskim dobrom Crne Gore, broj 0204 – 61/121 – 3 od 02.11.2022. godine

Građevinske objekti (račun 022) čine: poslovna zgrada i pomoćni objekat. Procijenjena vrijednost poslovne zgrade na dan 01.10.2022. godine iznosi 1.253.393,71 €, a pomoćnog objekta 28.527,23 €. Sadašnja vrijednost građevinskih objekata na dan 31.12.2022. godine iznosi 1.274.412,28 €. Dana 13.05.2022. godine uklonjen je privremeni objekat "Info punkt" u posebnom rezervatu prirode "Tivatska solila", radi postavljanja novog objekta, planiranog kroz međunarodni projekat "ePATH". Ovaj objekat, nabavne vrijednosti 15.610,80 € (na dan uklanjanja) i ispravke vrijednosti 9.249,39€, isknjižen je iz knjigovodstvene evidencije Preduzeća.

Postrojenja i opremu (račun 023) čine: namještaj, kompjuterska oprema, vozila, plovila i ostala oprema. Nabavna vrijednost postrojenja i opreme na dan 31.12.2022. godine iznosi 733.012,00 €, ispravka vrijednosti 457.077,00 €, a sadašnja vrijednost 275.935,00 €. U toku 2022. godine vrijednost opreme je uvećana za 47.609,00 €, po osnovu nabavki, a umanjena za 4.963,00 € (rashodovana oprema).

Investicione nekretnine (račun 024), u skladu sa MRS 40, iskazuju se nekretnine koje vlasnik ili korisnik po osnovu finansijskog lizinga drži radi ostvarivanja zarade od izdavanja nekretnine ili radi uvećanja vrijednosti kapitala. Nabavna vrijednost ovih nekretnina na dan 31.12.2022. godine iznosi 144.501,00€, ispravka vrijednosti 115.482,00 €, a sadašnja vrijednost 29.019,00 €. Investicione nekretnine se odnose na pomoćne objekte i to: dva kioska u Herceg Novom, i tri objekta za ugostiteljsko - trgovinsku djelatnost u Baru. Preduzeće ostvaruje prihode po osnovu izdavanja u zakup ovih objekata.

Ostala nepomenuta materijalna stalna imovina (račun 026) - na ovom računu evidentiraju se djela likovne, vajarske i druge umjetnosti, knjige i druga sredstva. Vrijednost ove imovine iznosi 28.938,00 €.

Osnovna sredstva u pripremi (račun 027) - na ovom računu iskazuju se ulaganja u ove oblike sredstava od dana ulaganja do dana njihovog aktiviranja na nekom od računa grupe 02. Na dan 31.12.2022. godine vrijednost ovih ulaganja iznosila je 83.500,00 €. Ulaganja se odnose na: građevinske objekte u pripremi (izgradnja montažnog objekta u mjestu Tivatska solila – iznos od 76.000,00 € i izgradnja privremenog objekta za potrebe Preduzeća i inspekcijskih službi na obali Bojane – iznos od 4.200,00 €) i opremu u pripremi (glavni projekat rekonstrukcije napajanja električnom energijom objekta poslovne zgrade u iznosu od 3.300,00 €).

Popis stalne imovine

Preduzeće posjeduje softver za evidenciju pokretne i nepokretne imovine sa podacima o nabavnoj vrijednosti, amortizaciji i sadašnjoj vrijednosti. Softver daje mogućnost za elektronsku evidenciju pokretne i nepokretne imovine – analitički i povezan je sa Glavnom knjigom. Na osnovu člana 21 Zakona o računovodstvu, pravno lice je dužno da na kraju poslovne godine popiše svoju imovinu i obaveze. U skladu sa članom 2 Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica[7], pravno lice vrši godišnji popis imovine i obaveza sa stanjem na dan 31. decembar godine za koju se vrši popis. Upravni odbor Preduzeća je donio Odluku o popisu i imenovanju komisije za popis[8], sa zadatkom da izvrši godišnji popis imovine Preduzeća, sa stanjem na dan 31.12.2022. godine, radi utvrđivanja stvarnog stanja imovine i usklađivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem.

Popisom je obuhvaćen objekat – upravna zgrada i zemljište na kojem se nalazi, kancelarijska i kompjuterska oprema, sredstva transporta i ostala oprema (umjetnička djela i dr).

Popisom nije obuhvaćena državna imovina koju preduzeće izdaje u zakup (djelovi morskog dobra) i po tom osnovu ostvaruje prihode.

[7] "Službeni list Crne Gore", br. 37/17

[8] br. 0203-3538/3 od 15.11.2022. godine

Morskim dobrom, u smislu člana 2 Zakona o morskom dobru, smatra se: morska obala, luke, lukobrani, navozi, nasipi, sprudovi, kupališta, hridi, limani, grebeni, vrulje, izvori i vrela na obali, ušća rijeka koje se ulivaju umore, kanali spojeni sa morem, podmorje, morsko dno i podzemlje kao i unutrašnje morske vode i teritorijalno more, živa i neživa bogatstva u njima i živa i neživa bogatstva epikontinentalnog pojasa. Morskim dobrom, u smislu ovog zakona, smatraju se i obale vode rijeke Bojane na teritoriji Crne Gore.

Morskim dobrom upravlja Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore. Preduzeće daje, djelove morskog dobra na korišćenje uz naknadu, pravnim ili fizičkim licima za obavljanje djelatnosti. Naknada za korišćenje morskog dobra je prihod javnog preduzeća i koristi se za zaštitu, uređenje, unapređenje morskog dobra, kao i za izgradnju infrastrukturnih objekata za potrebe morskog dobra.

Preporuka: Preduzeće treba da vrši popis i evidenciju imovine koju koristi i koja je dio morskog dobra.

Popisna komisija je sačinila Izvještaj o popisu za 2022. godinu, koji sadrži popisne liste (potpisane od strane članova komisije), kao i popis novčanih sredstava i popis obaveza i potraživanja na dan 31.12.2021. godine. Izvještaj o popisu sadrži predlog utvrđenih manjkova, viškova, rashoda kao i otpisa potraživanja. Odbor direktora je donio Odluku o usvajanju izvještaja popisne komisije.

Popis imovine nije vršen na propisanom PL obrascu, već na obrascu koji sadrži podatke o nabavnoj, amortizovanoj i sadašnjoj vrijednosti. Pomenuti obrazac ne sadrži podatke o utvrđenim manjkovima i viškovima, razliku između knjigovodstvenog stanja i stanja po popisu, već je to prikazano u posebnim tabelama.
Ovo nije u skladu sa članom 7 Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, kojim je predviđeno da se popis vrši na Obrascu PL, u kojem se unosi: stanje u knjigovodstvenoj evidenciji, stanje po popisu, kao i razlika između ta dva stanja (višak/manjak).

Preporuka: Preduzeće treba da vrši popis imovine na Obrascu PL, u skladu sa Uputstvom o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini.

Preduzeće nije dostavilo, nadležnom državnom organu za poslove imovine, podatke o pokretnoj i nepokretnoj imovini u elektronskoj formi, radi vođenja Registra nepokretnosti, odnosno računovodstvene evidencije pokretnih stvari, u propisanom roku i na propisanim obrascima.
Navedeno nije u skladu sa članom 50 Zakona o državnoj imovini i članom 9 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i popisu stvari u državnoj svojini, kojim je propisano da podatke o pokretnoj i nepokretnoj imovini treba dostaviti organu uprave nadležnom za poslove imovine, do kraja februara tekuće godine za prethodnu godinu, na propisanim obrascima (pokretnih stvari na obrascima PS-1 i PS-2 i nepokretnih stvari na obrascima NS-1 i NS-2). Preduzeće je u toku revizije, dostavilo nadležnom državnom organu podatke o popisanoj pokretnoj i nepokretnoj imovini.

Amortizacija stalne imovine

Na računima grupe 54 – Troškovi amortizacije i rezervisanja, iskazuju se troškovi amortizacije nematerijalnih ulaganja i osnovnih sredstava i troškovi rezervisanja u skladu sa računovodstvenom politikom pravnog lica.
Preduzeće vrši obračun amortizacije proporcionalnom metodom u toku procijenjenog korisnog vijeka sredstava, primjenom godišnjih stopa amortizacije, u skladu sa Pravilnikom o računovodstvu i računovodstvenim politikama, kao što je prikazano u tabeli:

Grupe amortizacije	Metode	Korisni vijek (u godinama)
Zgrade - upravna zgrada	Proporcionalni	50
Fiksni telefoni, frižideri, klima uređaji	Proporcionalni	10
Vozila - putnički automobili i plovila	Proporcionalni	9
Kancelarijski namještaj, tv	Proporcionalni	8
Kompjuterska oprema, video kamaere, digitalni fotoaparati	Proporcionalni	5
Mobilni telefoni	Proporcionalni	3

Amortizacija stalne imovine za 2022. godinu iznosi 73.199,72 €.
Troškovi amortizacije se odnose na: nematerijalnu imovinu (6.532,60 €) i na nekretnine, postrojenja i opremu (66.666,72 €). Ovako obračunata amortizacija tereti troškove poslovanja (račun 540 – trošak amortizacije).
Razlika između nove i prvobitne ispravke vrijednosti, za poslovnu zgradu (nakon procjene) iznosi 1.808,39 €.

Dugoročna finansijska ulaganja – dati krediti (račun 034) na dan 31.12.2022. godine iznosila su 66.886,00 €. Ova sredstva se odnose na stanje kredita koji su dodijeljeni zaposlenima za rješavanje stambenih potreba. Krediti su dodijeljeni na osnovu Odluke Upravnog odbora, u skladu sa Pravilnikom o rješavanju stambenih potreba zaposlenih. Sa zaposlenima su zaključeni ugovori, po kojima zaposleni otplaćuju kredite u periodu od 20 godina, sa kamatom od 1%. Zaposlenima se mjesečne obaveze po kreditima obustavljaju od zarada.

Obrtna sredstva iznose 9.412.651,00 € odnosno 82,48% ukupne aktive, a čine ih: dati avansi u iznosu od 333.687,00 €, kratkoročna potraživanja u iznosu od 65.910,00 € i gotovina u iznosu od 9.013.054,00 €. U sljedećoj tabeli data je struktura pozicije obrtna sredstva:

Grupa	Pozicija	Red. broj	Tekuca godina	Prethodna godina - krajnje stanje
	D. OBRTNA SREDSTVA (026+031+039+043+044)	025	9412651	6208725
	I. ZALIHE (027 do 030)	026	333687	204384
15	4. Dati avansi	030	333687	204384
	II. KRATKOROCNA POTRAŽIVANJA (032 do 035)	031	65910	49499
202,203,209 (dio)	1. Potraživanja od kupaca	032	33723	11536
	4. Ostala potraživanja (036+037+038)	035	32187	37963
21, 22 ,osim 223	4.3. Ostala nepomenuta potraživanja	038	32187	37963
24	IV. GOTOVINA NA RACUNIMA I U BLAGAJNI	043	9013054	5954842

Zalihe
Alat i inventar na zalihama (račun 103) otpisuje se u cjelosti stavljanjem u upotrebu i iskazuje se kao trošak poslovanja. U toku godine vrijednost zaliha je iznosila 23.023,08 €. Ukupan iznos zaliha stavljen je u upotrebu i otpisan je preko ispravke vrijednosti, što je prikazano u tabeli:

KONTO	NAZIV	DUGUJE	POTRAŽUJE	SALDO
1030	ALAT I INVENTAR NA ZALIHAMA	23.023,08	0,00	23.023,08
1093	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI ZALIHA ALATA I INVENTARA	0,00	23.023,08	-23.023,08
	UKUPNO	**23.023,08**	**23.023,08**	**0,00**

Dati avansi (račun 150) na 31.12.2022. godine iznosili su 333.687,21 €, a odnose se na pet pravnih lica.

Kratkoročna potraživanja predstavljaju potraživanja od kupaca, po osnovu prodaje proizvoda i usluga.

Stanje kratkoročnih potraživanja na dan 31.12.2022. godine iznosi 65.910,00 € i čine ih potraživanja od kupaca i ostala potraživanja.

Direktan otpis potraživanja od kupaca, na teret rashoda perioda, vrši se ako je neneplativost izvjesna i dokumentovana. Potraživanja za koja je pokrenut sudski postupak radi naplate, otpisuju se indirektno, u procentu 100% i prenose na sumnjiva i sporna potraživanja.

Potraživanja od kupaca, sa ispravkom, prikazana su u tabeli:

KONTO	NAZIV	DUGUJE	POTRAŽUJE	SALDO
2022	KUPCI U ZEMLJI	9.291.461,19	9.263.962,13	27.499,05
2025	KUPCI U ZEMLJI SPORNA -UTUŽENA POTRAZIVANJA	347.340,94	14.055,28	333.285,66
20921	ISPR.VRIJ.KUPACA U ZEMLJI (RAČUN.POLITIKE)	0,00	3.519,28	-3.519,28
2092	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI VELIKIH POTRAZ.OD KUPACA	10.579,41	334.122,05	-323.542,64
	UKUPNO	**9.649.381,54**	**9.615.658,74**	**33.722,79**

Potraživanja od kupaca iznose 33.722,79 € i predstavljaju razliku između ukupnih potraživanja, u iznosu od 360.784,71 € (27.499,05 € + 333.285,66 €) i ispravke vrijednosti potraživanja – iznos od 327.061,92€ (3.519,28 € + 323.542,64 €). Ova se potraživanja odnose na dug korisnika, po osnovu obaveza za plaćanje naknade za korišćenje morskog dobra. Ukupan iznos utuženih potraživanja je 333.285,66€. Ispravka vrijednosti potraživanja iznosi 327.061,92 €. Indirektan otpis potraživanja izvršen je u skladu sa Pravilnikom o računovodstvu i računovodstvenim politikama i na osnovu Odluke Upravnog odbora Preduzeća. Od Ukupno utuženih potraživanja (333.285,66 €), na AD "Vektra Boka" Herceg Novi odnosi se iznos od 160.508,42 €. Utuženo potraživanje društva "Pomorski saobraćaj" doo Kamenari iznosilo je 117.694,88 €. Korisnici objekata na Bojani utuženi su na iznos od 27.546,72 €.

Porez na dodatu vrijednost (račun 27) - revizijim je utvrđeno da je Preduzeće redovno obračunavalo i dostavljalo PDV prijave poreskom organu u 2022. godini. Ukupno obračunati ulazni PDV u 2022. godini iznosi 388.466,50 € i odnosi se na PDV: u primljenim fakturama, u datim avansima, na usluge inostranih lica i potraživanja za više plaćeni PDV, kao što je prikazano u tabeli:

KONTO	NAZIV	DUGUJE	POTRAŽUJE	SALDO
2700	PDV U PRIMLJENIM FAKTURAMA	352.506,92	352.506,92	0,00
2720	PDV U DATIM AVANSIMA PO OPSTOJ STOPI	31.996,86	31.996,86	0,00
2760	PDV OBRACUNAT NA USLUGE INOSTRANIH LICA	2.726,85	2.726,85	0,00
2790	POTRAZIVANJA ZA VISE PLACEN PDV	1.235,87	1.235,87	0,00
	UKUPNO	**388.466,50**	**388.466,50**	**0,00**

Ostala potraživanja iznose 32.186,76€ i odnose se na: ostala potraživanja od zaposlenih i potraživanja od Fonda zdravstva, za zarade koje se refundiraju (bolovanje preko 60 dana) u iznosu od 6.759,36€; Centra za socijalni rad (porodiljsko bolovanje) u iznosu od 2.169,54€ i od Atlas banke AD u stečaju u iznosu od 23.233,56€.

Stanje na grupi računa 24 - **Gotovina i gotovinski ekvivalenti** na 31.12.2022. godine iznosilo je 9.013.053,65 €, sa sljedećom strukturom:

KONTO	NAZIV	DUGUJE	POTRAŽUJE	SALDO
241035	ŽIRO RAČUN-ADDIKO BANKA AD	134.727,05	65.392,25	69.334,80
241048	ŽIRO RAČUN - ZAPAD BANKA	2.000.438,74	12.135,51	1.988.303,23
241063	ŽIRO RAČUN-CRNOGORSKA KOMERC.BANKA PG	1.120.783,35	0,00	1.120.783,35
241065	ŽIRO RAČUN-HIPOTEKARNA BANKA PG	12.105.316,52	7.390.758,78	4.714.557,74
241093	ŽIRO RAČUN-NLB MONTENEGRO BANKA A.D. PG	1.031.561,16	60,00	1.031.501,16
241165	ŽIRO RAČUN-HIPOTEKARNA BANKA(BUSINESS EL	13.157,89	11.600,83	1.557,06
24405	DEVIZNI RAČUN(550009002766105)-ADDIKO	122.167,23	48.264,22	73.903,01
24409	DEVIZNI RAČUN(555000900322736467) - EPATH	54.137,34	41.024,04	13.113,30
	UKUPNO	16.582.289,28	7.569.235,63	9.013.053,65

Na računu 243 – Blagajna iskazuju se uplate i isplate gotovog novca i drugih hartija od vrijednosti.

U postupku revizije utvrđeno je sljedeće:

Preduzeće je donijelo Pravilnik o blagajničkom poslovanju, kojim se uređuje blagajnički poslovi čuvanja, evidentiranja i raspolaganja gotovinom, odnosno novčanicama i kovanicama u Preduzeću.
Preduzeće je tokom 2022. godine vodilo jednu blagajnu, a blagajnik na osnovu ovlašćenja potpisanog od strane direktora i naloga za isplatu gotovog novca, podiže gotovinu s računa.
Visina blaganičkog maksimuma određena je Odlukom od 29.07.2013. godine i iznosi 200,00€.
Promet glavne blagajne, tokom 2022.godine dat je u tabeli:

Početno stanje	Ulaz	Izlaz	Stanje na kraju godine
0.00	31,652.05	31,652.05	0.00

Stanje na računu blagajne na 01.01.2022. godine iznosilo je 0 €, uplate gotovne u Blagajnu tokom godine izvršene su u iznosu od 31.652,05 €, koliko su bile i isplate.
Gotovinske uplate obuhvataju podizanje gotovine sa žiro računa kao i povraćaj neutrošenog iznosa prethodno isplaćene akontacije za službena putovanja, dok se **isplate** odnose pretežno na isplatu akontacija za službeni put u inostranstvu i zemlji, isplate putnih naloga shodno Izvještaju o službenom putovanju i priloženim računima, poklon djeci zaposlenih starosti do 15 godina, ostale troškove (troškovi tunela, trajekta, parkinga i sl.).
Isplata akontacija za službeno putovanje vrši se na osnovu Naloga za službeno putovanje i Rješenja o upućivanju na službeno putovanje. Blagajnik vodi dnevnik blagajne i svaka isplata i uplata gotovog novca evidentira se u dnevniku blagajne.
Preduzeće je donijelo Pravilnik o službenim putovanjima u zemlji i inostranstvu, kojim su uređeni uslovi za realizaciju službenih putovanja, obaveze i postupanje zaposlenih u vezi sa realizacijom službenih putovanja. Troškovi za službena putovanja odnosili su se pretežno na:

- dnevnice za službeno putovanje u inostranstvu (15.166,29 €),
- dnevnice za službeno putovanje u zemlji (72,00 €),
- troškove prevoza na službenom putovanju u inostranstvu (3.974,43 €),
- troškove prevoza na službenom putovanju u zemlji (790,90 €),
- troškove smještaja na službenom putovanju u inostranstvu (2.907,59 €) i
- ostale troškove na službenom putovanju (453,64 €).

Obračun i isplata troškova za službena putovanja (dnevnice, troškovi prevoza, smještaja itd.) vršen je u skladu sa Pravilnikom o službenim putovanjima u zemlji i inostranstvu.
Utvrđena nepravilnost u postupku revizije: Nalozi za službena putovanja se ne zavode u osnovnu evidenciju (Djelovodnik), već samo u pomoćnu evidenciju (Evidencija službenih putovanja). Navedena nepravilnost je ispravljena u postupku revizije.

Aktivna vremenska razgraničenja (podračun 2891), u iznosu od 22.369,90 €, odnose se na plaćeni PDV u primljenim avansima.

Pasiva

Preduzeće je u Iskazu o finansijskoj poziciji na 31.12.2022. godine, iskazalo vrijednost pasive u ukupnom iznosu od 11.412.222 €, koliko iznosi i vrijednost aktive preduzeća. Pasiva Preduzeća je strukturirana na sljedeći način:

Pasiva Iskaza o finansijskoj poziciji na 31.12.2022. godine				
	PASIVA			
	A. KAPITAL (102+103+104+105+111+116)	101	**9.773.134**	**7.411.362**
30	I. OSNOVNI KAPITAL	102	2.251.972	2.251.972
31	II. NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL	103		
320	III. EMISIONA PREMIJA	104		
	IV. REZERVE (106+107+108+109-110)	105	486.138	424.597
321	1. Zakonske rezerve	106	7.806	7.806
322(dio)	2. Statutarne rezerve	107		
322(dio)	3. Druge rezerve	108		
330 i potr. saldo rač. 331, 332, 333, 334, 335 , 336 i 337	4. Pozitivne revalorizacione rezerve i nerealizovani dobici po osnovu finansijskih sredstava i drugih komponenti ostalog sveobuhvatnog rezultata	109	478.332	416.791
dugov. saldo rač. 331, 332, 333, 334, 335, 336 i 337	5. Negativne revalorizacione rezerve i nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava i drugih komponenti ostalog sveobuhvatnog rezultata	110		
	VI. NERASPOREĐENI DOBITAK ILI GUBITAK (112+113-114-115)	111	7.035.024	4.734.793
340	1. Neraspoređeni dobitak ranijih godina	112	4.418.078	4.705.763
341	2. Neraspoređeni dobitak tekuće godine	113	2.616.946	29.030
350	3. Gubitak ranijih godina	114		
351	4. Gubitak tekuće godine	115		
	VIII. UČEŠĆE KOJE NE OBEZBJEĐUJE KONTROLU	116		
	B. DUGOROČNA REZERVISANJA I DUGOROČNE OBAVEZE (118+122)	117	**542.847**	**154.429**
	I. DUGOROČNA REZERVISANJA (119 do 121)	118	384.620	0
404(dio)	1. Rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenih	119	323.241	
400(dio)	2. Rezervisanja za troškove u garantnom roku	120		
40, sem 400 i 404	3. Ostala dugoročna rezervisanja	121	61.379	
41	II. DUGOROČNE OBAVEZE (123+124)	122	158.227	154.429
414, 415	1. Dugoročni krediti	123		
41 bez 414, 415	2. Ostale dugoročne obaveze	124	158.227	154.429
498	**C. ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE**	125	**67.275**	**57.469**
495(dio)	**D. DUGOROČNI ODLOŽENI PRIHODI I PRIMLJENE DONACIJE**	126	**41.767**	**42.952**
	E. KRATKOROČNA REZERVISANJA I KRATKOROČNE OBAVEZE (128+129)	127	**887.893**	**306.846**
467	I KRATKOROČNA REZERVISANJA	128	100.000	100.000
	II KRATKOROČNE OBAVEZE (130 do 137)	129	787.893	206.846
422(dio), 423(dio), 424(dio), 425(dio), 426 i 429(dio)	1. Obaveze po osnovu kredita i zajmova od lica koja nisu kreditne institucije	130		
422(dio), 423(dio), 424(dio), 425(dio) i 429(dio)	2. Obaveze po osnovu kredita od kreditnih institucija	131		
430	3. Primljeni avansi, depoziti i kaucije	132	128888	97474
433, 434, 440 - 449	4. Obaveze prema dobavljačima	133	95.193	35.937
439(dio)	5. Obaveze po menicama	134		
420 i 431	6. Obaveze prema matičnom i zavisnim pravnim licima	135		
421 i 432	7. Obaveze prema ostalim povezanim licima	136		
	8. Ostale obaveze iz poslovanja i ostale kratkoročne obaveze (138 do 142)	137	563.812	73.435
439(dio)	8.1. Ostale obaveze iz poslovanja	138	57.983	57.983
45 i 46	8.2. Ostale kratkoročne obaveze	139		
47,48 osim 481	8.3. Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost i ostalih javnih prihoda	140	32.842	14.582
481	8.4. Obaveze po osnovu poreza na dobit	141	472.987	870
427	8.5. Obaveze po osnovu sredstava namjenjenih prodaji i sredstava poslovanja koje je obustavljeno	142		
490, 491, 494, 495(dio), 496, 497 i 499	**F. PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA**	143	**99.306**	**92.502**
	G. UKUPNA PASIVA (101+117+125+126+127+143)	144	**11.412.222**	**8.065.560**

Ukupna pasiva Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore na dan zaključenja finansijskih iskaza (31.12.2022. godine), je uvećana u odnosu na isti dan prethodne godine za 3.346.662 € ili za 41,49 %.

Kapital

Ukupan kapital preduzeća je prikazan u iznosu od 9.773.134 €, prema sljedećoj strukturi:

- Osnovni kapital 2.251.972 €;
- Rezerve 486.138 €;
- Neraspoređeni dobitak 7.035.024 €.

Osnovni kapital

Osnovni kapital Preduzeća u prikazanom iznosu, od 2.251.972 € evidentiran je na podračunu 3030-kapital javnih preduzeća koje osniva država. Vrijednost kapitala se nije mijenjao u odnosu na prethodni period. Naznačeni iznos na ovom podračunu je evidentan na 31.12.2019. godine, dok je u toj godini početno stanje iznosilo 2.276.206,93 € i isto se prenosi od 2011. godine. U 2019. godine izvršeno umanjenje osnovnog kapitala društva za iznos od 24.235,48 €, na osnovu procjene vrijednosti osnovnog kapitala.

U Statutu Preduzeća nije naznačena vrijednost osnovnog kapitala, kao ni podaci o vlasniku kapitala. U Centralnom registru privrednih subjekata nije evidentirana vrijednost osnovnog kapitala.

Preporuka: Preporučuje se Preduzeću da osnivačkim aktima definiše iznos i vlasništvo nad kapitalom kao i da Centralnom registru privrednih subjekata prijavi podatke o kapitalu.

Rezerve preduzeća

Rezerve preduzeća su sa 31.12.2022. godine, iskazane u ukupnom iznocu od 486.138€, odnose se na zakonske rezerve, iskazane na računu 321, u iznosu od 7.806€ i pozitivne revalorizacione rezerve iskazane na računu 330, u iznosu od 478.332€.

U skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica, na računu **321 - Zakonske rezerve,** iskazuju se obavezne rezerve koje se formiraju u skladu sa zakonom, dok je na računu 322 predviđeno iskazivanje statutarnih i drugih rezervi.

Prema dostavljenim podacima iz knjigovodstva preduzeća, Zakonske rezerve su formirane na osnovu odluka Upravnog odbora Preduzeća iz 2000 i 2003. godine, a stanje iskazano na računu Zakonskih rezervi 3210 u naznačenom iznosu od 7,806,51€, se nije mijenjalo od 2005. godine.

Shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica na računu 321 je predviđeno iskazivanje obaveznih rezervi koje se formiraju u skladu sa zakonom, dok je na računu 322 predviđeno iskazivanje statutarnih i drugih rezervi.

Zakonske rezerve su rezerve čije se formiranje uređuje posebnim zakonom. Zakon o privrednim društvima nije predvidio formiranje obaveznih rezervi. Shodno Zakonu, po usvajanju finansijskih izvještaja za prethodnu godinu dobit te godine se raspoređuje, između ostalog za statutarne i druge rezerve, ako ih Društvo utvrdi opštim aktom. Formiranje i korišćenje statutarnih rezervi Društvo vrši u skladu sa svojim statutom o čemu odluku donosi osnivač ili nadležni organ Društva u skladu sa nadležnostima.

Utvrđene nepravilnosti:

Preduzeće je iskazalo iznos rezervi na podračunu 321 – Zakonske (obavezne) rezerve u iznosu od 7.806,51 €, iako izdvajanje u Zakonske rezerve nije predviđeno Zakonom o privrednim društvima, niti drugim propisom kojim se uređuje ova oblast.

Preduzeće takođe nije Statutom (niti drugim aktom) predviđelo formiranje statutarnih rezervi, kojim bi se odredio način formiranja, iznos i njihovo korišćenje.

Preporuka: Preporučuje se Preduzeću da Statutom definiše rezerve, utvrdi način formiranja, iznos[9] i korišćenje rezervi, te da u skladu sa tim vrši knjigovodstveno evidentiranje rezervi.

Ravalorizacione rezerve su iskazane na računu 330 u ukupnom iznosu od 478.332,14€ . U okviru računa 330 - Revalorizacione rezerve Preduzeće je obezbijedilo analitiku revalorizacionih rezervi po konkretnim sredstvima (objekat i zemljište), za koja je revalorizaciona rezerva formirana:

- Podračun 3304 revalorizacione rezerve kod zemljišta u iznosu od 97.559,62€ i
- Podračun 3301- revalorizacione rezerve kod vrijednosti nekretnina u iznosu od 380.772,52€

Na analitičkim karticama revalorizacionih rezervi je u toku 2022. godine, iskazano uvećanje vrijednosti poslovnog prostora na podračunu 3301, za 75.481,33€ (početno stanje podračun 3301 iznosi 305.291,19€), dok je na analitičkom računu revalorizacionih rezervi za zemljište (3304) iskazano umanjenje za 13.940,38€ (početno stanje 111.500,00€).

Naznačene promjene revalorizacionih rezervi (povećanje vrijednosti poslovnog prostora za 75.481,33€ i umanjenje vrijednosti zemljišta za 13.940,38€) je izvršeno na osnovu „Izvještaja o procjeni fer vrijednosti nepokretnosti i objekata u Budvi, u predmetu JP za upravljanje morskim dobrom Crne Gore“, sačinjenog oktobra 2022. godine, usvojenog od strane Upravnog odbora Javnog preduzeća 15.11.2022. godine.

Neraspoređeni dobitak

Prema iskazu o finansijskoj poziciji na dan 31.12.2022. godine, na poziciji „Neraspoređeni dobitak/gubitak“, evidentiran je iznos od 7.035.024 €, pri čemu neraspoređeni dobitak ranijih godina iznosi 4.418.078 €, dok neraspoređeni dobitak tekuće godine u iznosu od 2.616.946 €.

Shodno knjigovodstvenoj evidenciji Preduzeća, na računu 340 je u 2022. godini evidentiran iznos neraspoređene dobiti iz prethodnog perioda, raščlanjen na dva podračuna: 3400 u iznosu od 48.186,42 € i 3401 (neraspoređeni dobitak ranijih godina) i podračun 3401 U iznosu od 4.686.606,69 € (neraspoređeni dobitak iz ranijeg perioda –investiciono i tekuće održavanje). Naznačeni iznos neraspoređene dobiti iz prethodnog perioda je tokom posmatranog perioda umanjen za ukupan iznos od 316.715,15 € (124.506,01 i 192.209,14), po osnovu rezervacija za otpremnine prilikom odlaska u penziju i jubilarne nagrade na 31.12.2022. godine.

Neraspoređena dobit iz tekućeg perioda je iskazana na računu 3410 u iznosu od 2.616.945,07€, što odgovara iznosu prikazanom na poziciji „Dobitak ili gubitak nakon oporezivanja“ iz Iskaza o ukupnom rezultatu za 2022. godinu.

U vezi sa načinom raspodjele dobiti, na uvid su prezentirane sljedeće odluke o raspodjeli dobiti sa odgovarajućim zaključcima Vlade Crne Gore:

- Odluka Upravnog odbora o raspodjeli dobiti iz 2018. godine, broj 747/4-2 od 25.02.2020. godine, a na osnovu Zaključka Vlade 07-539 od 20.02.2020. godine (izvršena raspodjela dobiti stečene u periodu 2014-2018. godine);
- Odluka upravnog odbora Preduzeća o raspodjeli dobiti ostvarene u 2019. godini broj 2701/4-2 od 18.09.2020. godine, na koju je Vlada dala saglasnost Zaključkom broj: 07-4511 od 08.10.2020. godine;
- Odluka o raspodjeli dobiti ostvarene u 2020. godini, koju je Upravni odbor Preduzeća donio 15.06.2021. godine, a u vezi sa Zaključkom Vlade 04-2056/2 od 21.04.2021. godine;
- Zaključak Vlade 07-040/23-2398/2 od 08.06.2023. godine.

Uvodom u knjigovodstvenu evidenciju analitičkih računa iz prethodnih godina konstatuje se da je izvršeno knjiženje promjena koje se odnose na raspodjelu dobiti u skladu sa naznačenim odlukama i zaključcima Vlade. Raspodjela dobiti ostvarene u 2021. godini nije vršena, dok Upravni odbor

[9] Član 223 stav 2 Zakona o priivrednim društvima (iznos rezervi ne može biti veći od 10% vrijednosti osnovnog kapitala)

preduzeća do okončanja revizije nije donio odluku u skladu sa Zaključkom Vlade broj:07-040/23-2398/2 od 08.06.2023. godine koji se odnosi na raspodjelu dobiti ostvarene u 2021. i 2022. godini.

Dugoročna rezervisanja i dugoročne obaveze

Rezervisanja

Na računu 404 Rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenih se iskazuju rezervisanja po osnovu beneficija, kao što su otpremnine prilikom odlaska u penziju , jubilarne nagrade i druge obaveze prema zaposlenima, koje se isplaćuju u skladu sa stečenim pravima u toku trajanja i nakon prestanka zaposlenja.

Na poziciji Bilansa stanja „Dugoročna rezervisanja i dugoročne obaveze“, iskazan je iznos od 542.847€, prema sljedećoj strukturi:

- Rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenih u iznosu od 323.241 €;
- Ostala dugoročna rezervisanja u iznosu od 61.379 €;
- Ostale dugoročne obaveze u iznosu od 158.227 €;

U glavnoj knjizi Preduzeća na računu 404 su iskazana rezervisanja, analitički razdvojena na dva podračuna:

- 4040- rezervisanja za troškove otpremnina zaposlenih u iznosu od 131.031,49 € i
- 4040- rezervisanja za troškove jubilarnih nagrada u iznosu od 192.209,14 €

Ukupno rezervisanja iskazana na računu 404 iznose 323.240,63 €

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, nije prethodnih godina vršilo obračun i iskazivanje rezervisanja za troškove otpremnina zaposlenih i troškove jubilarnih nagrada.

U 2022. godini Preduzeće je izvršilo knjiženje naznačenog iznosa rezervisanja u ukupnom iznosu od 323.240,63 €, po osnovu *Izvještaja aktuara o obračunu po Međunarodnom računovodstvenom standardu broj 19. rezervacija za otpremnine prilikom odlaska u penziju i jubilarne nagrade na 31.12.2022. godine,* od 17.01.2023. godine.

Na osnovu aktuarskog izvještaja iznos neto povećanja obaveza po osnovu rezervisanja za otpremnine u 2022. godini, iznosi 6.525,48 €, (isplate otpremnina po osnovu odlaska u penziju u 2022. godini nije bilo). S obzirom da preduzeće nije vršilo rezervisanje za otpremnine, na teret neraspoređene dobiti iz prethodnog perioda je knjižen iznos rezervisanja od 124.506,01 €, dok je iznos koji se odnosi na tekući period 2022. godine (iznos neto povećanja obaveze za rezervisanje), knjižen na teret troškova tekućeg perioda (račun 545- troškovi rezervisanja za otpremnine).

Ostala dugoročna rezervisanja - Rezervisanja za sudske sporove

Na podračunu 4095-ostala rezervisanja, iskazan je iznos rezervisanja za sudske sporove od 61.379,00 €. Prema knjigovodstvenim podacima rezervisanje je izvršeno na 31.12.2022. godine, na osnovu Obavještenja Br.0202-151/17 od 01.02.2023. godine. Naznačeni akt se odnosi na zavedenu E-mail komunikaciju između rukovodilaca Službe za opšte i pravne poslove i Ekonomsko finansijske službe. Shodno dostupnim podacima, naznačeni iznos koji se opredjeljuje za rezervisanja po osnovu sudskih sporova, opredijeljen je na sljedeći način: *„Kako je planom korišćenja sredstava za 2022. godinu utrošeno 48.621 € u okviru gubitka i naknade štete, od ukupno planiranih 110.000 €, po dogovoru predlažem da preostali iznos od 61.379€ knjigovodstveno evidentiramo na rezervisanja za sudske sporove na dan 31.12.2022. godine, kako bi otklonili mišljenje sa rezervom eksterne revizije za 2021. godinu (strana 2 i 3 revizorskog izvještaja zavedenog pod brojem 0201-57/8 od 16.05.2022. godine).“*

U skladu sa MRS 37, paragraf 14 rezerviranje se priznaje kada:
- subjekt ima sadašnju obavezu (zakonsku ili izvedenu) kao rezultat nekog prošlog događaja;

- je vjerovatno da će za izmirenje obaveze biti neophodan odliv resursa koji sadrže ekonomske koristi
- se može napraviti pouzdana procjena iznosa obaveze.

Rezerviranje se ne priznaje ako ovi uslovi nisu ispunjeni.

Utvrđene nepravilnosti:

Preduzeće nije izvršilo analizu sudskih sporova, kako bi se utvrdila vjerovatnoća odliva sredstava po tom osnovu i napravila pouzdana procjena u vezi s tim, već je evidentirani iznos rezervisanja, utvrđen na osnovu ostvarenja Plana korišćenja sredstava javnog preduzeća za 2022. godinu. Shodno naznačenom Planu pod stavkom „Gubici i naknade štete“, je planiran iznos od 110.00,00 €, dok je ostvarenje po tom osnovu iznosilo 48.621 €, te je razlika ova dva iznosa od 61.379 €, knjigovodstveno proknjižena na rezervisanja po osnovu sudskih sporova na kontu 4095.

Struktura planiranih rashoda svrstanih prema Planu korišćenja sredstava Javnog preduzeća za 2022. godinu, u kategoriju „Gubici i naknade štete“ se odnosi na sljedeće: Naknade trećim licima; Otpisi nenaplaćenih potraživanja; Gubici od prodaje i rashodovanja osnovnih sredstava i Rashodi iz ranijih godina.

Uzimajući u obzir opisani način opredjeljivanja rezervacije sa sudske troškove, konstatuje se da nijesu ispunjeni uslovi MRS 37 koji se odnose na priznavanje rezervisanja za sudske sporove. Zbog specifičnosti analize sudskih sporova, revizor se nije mogao izjasniti o visini eventualno pogrešnog iskazivanja predmetne pozicije.

Preporuka: Preporučuje se Preduzeću da rezervisanje troškova koji se odnose na sudske postupke izvrši nakon pouzdane procjene iznosa buduće obaveze po osnovu sudskih sporova Preduzeća.

Dugoročne obaveze

Dugoročne obaveze su iskazane u iznosu od 158.227 € i odnose se na poziciju ostalih dugoročnih obaveza. Naznačeni iznos po knjigovodstveno prikazanoj strukturi se odnosi na sljedeće:

- Dugoročne obaveze prema dobavljačima (zadržani depozit) iskazani na podračunu 4196 u ukupnom iznosu od 14.748,25 €, radi se o zadržanim depozitima od pravnih lica po osnovu ugovora o nabavci, izgradnji i postavljanju objekata privremenog karaktera, depozita po osnovu garancije za kvalitet gradnje infrastrukturnih elemenata, uređenja terena i sl.
- Obaveze iskazane na podračunu 4197 iznose 143.478,66 €, a radi se o obavezama okarakterisanim kao „Obaveze za učešće u dobiti-za raspodjelu stambenih kredita“. Preduzeće je na osnovu Pravilnika o rješavanju stambenih potreba zaposlenih i ugovora, vršilo dodjelu stambenih kredita zaposlenima. Pravilnikom o rješavanju stambenih potreba zaposlenih je određeno da se sredstva za rješavanje stambenih potreba, između ostalog , obezbjeđuju od vraćenih anuiteta po osnovu datih kredita radnicima. U visini isplaćenih obaveza od strane zaposlenih se stvara obaveza na ovom kontu, kao i od sredstava iz raspodjele dobiti.

Odložene poreske obaveze

Odložene poreske obaveze su iskazane na računu 498 u ukupnom iznosu od 67.275 €. Početno stanje na dan 01.01.2022. godine na računu odloženih poreskih obaveza je prikazano u iznosu od 57.468,90 €, dok je, prema obračunu sa 31.12.2022. godine, prikazana promjena na računu (uvećanje), u iznosu od 9.805,88€, što predstavlja poziciju „Odloženi poreski rashodi ili prihodi perioda“ Iskaza o ukupnom rezultatu za 2022. godinu.

Prema Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica, na računu 498 - Odložene poreske obaveze iskazuju se u skladu sa MRS 12 iznosi poreza na dobitak koji se plaćaju u narednim izvještajnim periodima po osnovu oporezivih privremenih razlika.

Uvidom u knjigovodstvenu dokumentaciju i pomoćne evidencije (obračune) konstatuje se da je obračun odloženih poreskih obaveza izvršen na osnovu privremenih razlika, nastalih zbog različitih

stopa amortizacije koje se koriste za obračun amortizacije sredstava u knjigovodstvene i poreske svrhe.

Prilikom provjere iskazivanja stanja na poziciji odloženih poreskih obaveza utvrđeno je sljedeće:

- Prema podacima iz knjigovodstva i iskaza o finansijskoj poziciji na dan 31.12.2022. godine, ukupna vrijednost stalne imovine iznosi 1.977.201 €. Oduzimanjem vrijednosti pozicije dugoročnih finansijskih plasmana i potraživanja u iznosu od 66.885,75 €, dobija se vrijednost od 1.910.315,25 €, što predstavlja sadašnju vrijednost stalne imovine sa danom obračuna (31.12.2022. godine);
- Od naznačenog iznosa (1.910.315,25 €), izvršeno je oduzimanje vrijednosti zemljišta (175.059,62 €), vrijednost umjetničkih djela – slika (28.937,98 €); osnovna sredstva u pripremi (83.499,86 €) i **nematerijalnih ulaganja (43.014,00€);**
- Sadašnja vrijednost sredstava, izraženih na osnovu amortizacije osnovnih sredstava u poreske svrhe, shodno Zakonu o porezu na dobit pravnih lica i Pravilniku o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije, iznosi 832.306,20 €. Obračun je rađen na Obrascu OA-obračun amortizacije za poreske svrhe.
- S obzirom da je razlika sadašnjih vrijednosti u iznosu od 747.497,59 €, nastala usljed veće sadašnje knjigovodstvene vrijednosti sredstava to predstavlja osnovicu za obračun odložene poreske obaveze. Primjenom stope od 9%, dobija se krajnje stanje na računu odloženih poreskih obaveza na dan 31.12.2022. godine u iznosu od 67.274,78 € (747.497,59 X 9% = 67.274,78);

Provjerom načina obračuna odloženih poreskih obaveza, utvrđeno je, da je prilikom izračunavanja vrijednosti sredstava nad kojim se ne vrši obračun amortizacije (zemljište, umjetnička djela) i koja su u fazi pripreme, greškom izuzeta i nematerijalna sredstva koja su bila u funkciji, u vrijednosti od 11.114,00 €. Takođe je prilikom obračuna odloženih poreskih obaveza primijenjena stopa poreza na dobit pravnih lica od 9%, na ukupnu razliku između sadašnje knjigovodstvene vrijednosti i sadašnje vrijednosti sredstava po obračunu amortizacije u poreske svrhe. Obračunom u postupku revizije je utvrđeno da je efekat naznačenih greški manje iskazivanje pozicije odloženih poreskih obaveza za iznos od 20.758,61 €, za koliko je manje iskazana pozicija u Iskazu o rezultatu –“Dobitak ili gubitak nakon oporezivanja”.

Preporuka: Preporučuje se Preduzeću da izvrši korekciju obračuna odloženih poreskih obaveza, kao i korekciju odgovarajućih knjigovodstvenih stavova u vezi sa tim, kako bi se efekti odrazili u narednim finansijskim iskazima.

Dugoročni odloženi prihodi i primljene donacije

Dugoročni odloženi prihodi i primljene donacije su iskazane na računu 495 u iznosu od 41.766,61 €. Prema podacima iz glavne knjige preduzeća, analitika računa 495- dugoročno odloženi prihodi i primljene donacija, kao i promjene u posmatranom periodu, date su u narednom pregledu:

Konto - broj	Konto - naziv	Datum naloga	Dnevnik br.	Opis	Duguje	Potrazuje	Saldo
49501	ODL.PRIH.-EVROPSKA AGENC.ZA REKONSTR	01.01.2022.	PS	Početno stanje	0,00	124,87	-124,87
49503	ODLOŽ.PRIH.(IPA-PROJEKAT SHAPE)	01.01.2022.	PS	Početno stanje	0,00	593,98	-593,98
49506	ODLOŽ.PRIH.(PORTO DI MARE-PROJEKAT)	29.04.2022.	I-1 (PORTODIMARE)	HB	0,00	18.794,57	-18.794,57
49506	ODLOŽ.PRIH.(PORTO DI MARE-PROJEKAT)	16.05.2022.	UPLATA OD 29.04.2022.GODINE	IZVJEŠTAJ BR.0401-414/6	18.794,57	0,00	18.794,57
49507	ODLOŽ.PRIH.(WELCOME-PROJEKAT)	26.01.2022.	I-1(WELCOME)	ADDIKO	0,00	10.068,02	-10.068,02
49507	ODLOŽ.PRIH.(WELCOME-PROJEKAT)	22.03.2022.	UPLATA OD 26.01.2022.GODINE	IZVJEŠTAJ BR.0401-771/5	10.068,02	0,00	10.068,02
49508	ODLOŽ.PRIH.(EPATH-PROJEKAT)	01.01.2022.	PS	Početno stanje	0,00	42.232,93	-42.232,93
49508	ODLOŽ.PRIH.(EPATH-PROJEKAT)	25.03.2022.	I-1(E-PATH)	ADDIKO	0,00	804,74	-804,74
49508	ODLOŽ.PRIH.(EPATH-PROJEKAT)	25.03.2022.	UPLATA OD 25.03.2022.GODINE	IZVJEŠTAJ BR.0401-6/21 (	804,74	0,00	804,74
49508	ODLOŽ.PRIH.(EPATH-PROJEKAT)	25.03.2022.	SKIDANJE SA PRIMLJENOG AVANSA ZA PROJEKAT	IZVJEŠTAJ BR.0401-6/21 (	142,01	0,00	142,01
49508	ODLOŽ.PRIH.(EPATH-PROJEKAT)	17.10.2022.	I-4(EPATH)	ADDIKO	0,00	10.943,48	-10.943,48
49508	ODLOŽ.PRIH.(EPATH-PROJEKAT)	19.10.2022.	IZVJEŠTAJ BR.0401-551/4	UPLATA 17.10.2022.GODI	9.258,55	0,00	9.258,55
49508	ODLOŽ.PRIH.(EPATH-PROJEKAT)	31.12.2022.	AMORTIZACIJA		2.728,09	0,00	2.728,09
Ukupno					41.795,98	83.562,59	-41.766,61

Uvidom u knjigovodstvenu dokumentaciju koja se odnosi na promjene na računu odloženih prihoda (495), konstatuje se da radi o sljedećim projektima finansiranih iz programa EU:

- eParth -Interreg program prekogranične saradnje Hrvatska-Bosna i Hercegovina- Crna Gora 2014-2020 (Interreg IPA Cros-border Cooperation Programme Croatia-Bosnia and Herzegovina –Montenegro 2014-2020) – Ugovor br. 0201-173/10 od 26.11.2020. godine;
- Ugovor o partnerstvu za realizaciju projekta br.205 finansiranog iz programa Interreg Adrion –Portodimare (Partnership Agreement for the implementation of the project n.205 funded by the Interreg Adrion programme -Portodimare) broj:0201-1093/15 od 11.05.2018. godine i
- Intereg IPA CBC Italy-Albania-Montenegro 2014/2020 (Welcome) Ugovor broj: 0401-1248/9 od 29.06.2018. godine

Sredstva obezbijeđena iz programa EU međunarodne saradnje se knjiže na računu 495-Odloženi prihodi i primljene donacije, a priznaju se kao prihod od uslovljenih donacija i knjiže na računu 641 nakon sertifikacije nastalih troškova od strane nadležnog Direktorata za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (Ministarstvo Finansija).

Kratkoročna rezervisanja i kratkoročne obaveze

Kratkoročna rezervisanja i kratkoročne obaveze su iskazane u ukupnom iznosu od 887.893€ i odnose se na:

- Kratkoročna rezervisanja u iznosu od 100.000,00 € i
- Kratkoročne obaveze u iznosu od 787.893 €;

Na podračunu 4099 – ostala rezervisanja (do godinu dana) je evidentan iznos od 100.000,00 €, što predstavlja početno stanje u 2022. godini. Prema knjigovodstvenoj dokumentaciji naznačeni iznos je proknjižen 31.12.2019. godine, a na osnovu sporazuma zaključenog između Ministarstva održivog razvoja i turizma i Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore. Sporazum je zaključen 24.10.2019. godine pod brojem 021-1931/22. Predmet sporazuma je regulisanje obaveza između Ministarstva i Preduzeća na realizaciji međunarodnog javnog konkursa za izradu idejnog arhitektonskog rješenja uređenja šetališne zone od restorana „ O sole mio“ do Rafailovića (tzv „Plavi kamen“), uključujući i dodatni krak šetališta do hotela „Splendid“do zapadnog kraja Bečićke plaže.

Članom 2 Sporazuma, strane su se dogovorile da za realizaciju idejnog arhitektonskog rješenja Javno preduzeće obezbijedi i uplati Ministarstvu, finansijska sredstva u iznosu od 100.000,00 €, u roku od 30 dana od potpisivanja sporazuma. Na osnovu člana 5 Sporazuma, Ministarstvo se obavezuje da nakon sprovedenog postupka međunarodnog javnog konkursa, dostavi Javnom preduzeću kompletan izvještaj o realizaciji međunarodnog javnog konkursa. Članom 6 Sporazuma je određeno da „u slučaju neispunjenja obaveze od strane jedne ugovorene strane, druga ugovorena strana je ovlašćena da uputi

pisanu opomenu i zatraži obeštećenje. Ukoliko druga ugovorena strana ne pruži adekvatno objašnjenje i ne preduzme sve mjere i radnje za ispunjenje ugovorenih obaveza, pristupa se sporazumnom raskidu Sporazuma, uz povraćaj finansijskih sredstava iz člana 2 Sporazuma“.

Preduzeće je izvršilo uplatu avansa Ministarstvu održivog razvoja i turizma u skladu sa Sporazumom 07.11.2019. godine (Izvod HB) i u skladu sa tim je izvršeno knjiženje uplaćenog iznosa od 100.000,00 € na podračunu 1501 –dati avansi za usluge.

Nalogom za knjiženje br. 99 od 31.12.2019. godine, Preduzeće je naznačeni iznos proknjižilo na podračun 4099-Ostala rezervisanja. Prethodno je nalogom za knjiženje 214 od 07.11.2019. godine, kao što je naznačeno, iznos od 100.000,00€ proknjižen na podračunu 1501-avansi za usluge. Stanje na ovom podračunu u odnosu na naznačeni iznos se nije promijenilo do 31.12.2022. godine.

Uvidom u dostavljenu korespondenciju (internu i sa Ministarstvom), konstatuje se da do realizacije Sporazuma nije došlo. Kao razlog ističe se promjena nadležnosti o čemu Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma –Direktorat glavnog državnog arhitekte, aktom broj: 09-52/242 od 06.09.2021. godine, obavještava Opštinu Budva, da u skladu sa Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata („Sl. list CG br. 64/17, 44/18, 63/18, 11/19 i 82/20), za izradu idejnog arhitektonskog rješenja, na osnovu kojeg se izdaje tehnička dokumentacija, obavezno se raspisuje konkurs za objekte za potrebe državnih organa, lokalne samouprave, zdravstvenih, prosvjetnih, naučnih, kulturnih, sportskih i objekata socijalne zaštite koji su u državnoj svojini. Članom 54, stav 3 propisano je da javni konkurs raspisuje i sprovodi Ministarstvo, a izuzetno od stava 3 ovog člana, za objekte koji se u cjelosti ili djelimično finansiraju iz budžeta lokalne samouprave, javni konkurs raspisuje i sprovodi nadležni organ lokalne samouprave (stav 4 zakona)[10].

Prema podacima iz Preduzeća, Sporazum nije raskinut a sredstva koja je Preduzeće po tom osnovu uplatilo Ministarstvu i dalje su knjigovodstveno iskazana u avansima Preduzeća.

U skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica, na računima grupe 40 – Rezervisanja, iskazuju se dugoročna i kratkoročna rezervisanja za troškove i rizike koji se priznaju i vrednuju u skladu sa MRS 37 i drugim relevantnim MSFI i računovodstvenom politikom. Na računu 409 - Ostala rezervisanja iskazuju se, u skladu sa MRS 37 i računovodstvenom politikom, rezervisanja za sudske sporove u toku, rezervisanja za izdate garancije i druga jemstva i ostala rezervisanja.

Shodno MRS 37, rezervisanje je obaveza neizvjesnog vremena ili iznosa. Paragrafom 14 MRS su naznačeni uslovi za priznavanje rezervisanja.

Uzimajući u obzir uslove koji su neophodni za priznavanje rezervisanja, te prethodno opisan slučaj knjigovodstvenog evidentiranja u Preduzeću, konstatuje se da je u glavnoj knjizi, i ostaloj knjigovodstvenoj evidenciji, kao i u finansijskim iskazima pogrešno iskazano stanje koje se odnosi na ovu vrstu rezervisanja.

Uzimajući u obzir naznačeno, iznos od 100.000,00 € u 2019. godini je nepravilno proknjižen na račun 5490-troškovi rezervisanja (NZK 99 od 31.12.2019. godine). Nepravilno iskazivanje naznačenog iznosa troškova rezervisanja u 2019. godini je uticalo na iskazivanje finansijskog rezultata u toj godini. Neto rezultat iskazan u 2019. godini je iznosio 2.516.025 € i isti je prenijet na račun neraspoređene dobiti u narednoj godini. S obzirom da naznačena greška u finansijskim iskazima nije ispravljena do 31.12.2022. godine, to je neraspoređena dobit na taj dan iskazana u manjem iznosu za 100.000,00 €. Neraspoređena dobit prikazana u bilansu stanja na 31.12.2022. godine iznosi 7.035.024 €, umjesto 7.135.024,00 €, što znači za 1,40% u manjem iznosu. Takođe, isti iznos od 100.000,00 € je duži period knjigovodstveno evidentiran na avansima, bez procjene izvjesnosti naplate potraživanja po tom osnovu.

[10] Zakon o izmjenama i dopunama zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Sl. list CG", br. 082/20 od 06.08.2020).

Preporuka: Preporučuje se Preduzeću da knjigovodstveno izvrši ispravku naznačene greške i da efekte uključi u rezultat tekućeg perioda, kao i da ispita izvjesnost naplate potraživanja po osnovu avansa u skladu sa Računovodstvenim politikama Preduzeća, te da se u vezi s tim izvrši knjigovodstveno evidentiranje promjena.

Kratkoročne obaveze (787.893 €) prema prikazanoj strukturi se odnose na sljedeće:

- Primljene avanse, depozite i kaucije u iznosu od 128.888 €;
- Obaveze prema dobavljačima u iznosu od 95.193 €;
- Ostale obaveze iz poslovanja i ostale
  Kratkoročne obaveze u iznosu od 563.812 €

Pozicija iz BU **„Primljeni avansi, depoziti i kaucije“** (konto 4300), se odnosi na primljene avanse koji sa 31.12.2023. godine nijesu zatvoreni. Radi se o obavezama po osnovu uplaćenih avansa od strane 18 poslovnih partnera, iz primorskih opština po osnovu ugovora za korišćenje morskog dobra i profaktura u vezi s tim. Međutim od ukupnog broja kupaca koji su uplatili avanse (18 kupaca), kod 12 kupaca koji su uplatili avanse u ukupnom iznosu od 59.078,28€, ne postoje zaključeni ugovori ili nijesu izdate profakture. U postupku revizije je izvršen uvid u korespondenciju između Ekonomsko finansijske službe preduzeća i Službe za ustupanje i upravljanje lukama, u cilju kompletiranja dokumentacije i utvrđivanje stanja avansnih uplata, u vezi sa čim je sugerisano Preduzeću da nakon ispitivanja osnovanosti postojanja avansa izvrši odgovarajuće radnje i knjigovodstveno evidentira promjene.

Obaveze prema dobavljačima (43) su iskazane u iznosu od 95.193 €. Obaveze su registrovane u glavnoj knjizi na grupi 43, prema sljedećoj strukturi:

- Dobavljači u zemlji za obrtna sredstva i usluge (podračun 4330) u iznosu od -78.377,48 €;
- Dobavljači u zemlji za nematerijalna ulaganja i nekretnine, postrojenja, opremu i biološka sredstva (podračun 4331) u iznosu -4.815,80 €;
- Dobavljači u inostranstvu za nematerijalna ulaganja i nekretnine, postrojenja, opremu i biološka sredstva (podračun 4341) u iznosu od -12.000,00 €.

Preduzeće vrši usaglašavanje međusobnih obaveza i potraživanja sa dobavljačima, što predstavlja preduslov za pravilno iskazivanje bilansne pozicije koja se odnosi na ovaj vid obaveza.

Ostale obaveze iz poslovanja i ostale kratkoročne obaveze prikazane na poziciji Bilansa uspjeha u naznačenom iznosu od 563.812 € se odnose na sljedeće:

Na poziciji **„Ostale obaveze iz poslovanja“** (račun 439), je iskazan iznos od 57.983 €. Naznačene obaveze se odnose na obaveze prema primorskim opštinama po osnovu naknada za korišćenje morskog dobra[11].

Na poziciji „Obaveze po osnovu PDV i ostalih javnih prihoda“ je prikazan iznos od 32.842 €. Obaveza je iskazana na kontu 4790, a odnosi se na iznos PDV prijave za decembar mjesec 2022. godine, prema kojoj je iskazana obaveza u iznosu od 33.569,42 €, umanjena/uvećana za stanje pretplate ili manje izvršene uplate u odnosu na prethodne PDV prijave.

Uvidom u analitičku karticu –Individualni analitički račun poreskog obveznika iz Uprave prihoda i carina Crne Gore, sa 31.12.2022. godine, utvrđeno je slaganje stanja sa stanjem predaje izmijenjene novembarske prijave za obračun poreza na dobit.

Preduzeće je izmirilo obavezu po osnovu PDV prijave za decembar 2022. godine 16.01.2023. godine (izvod Hipotekarne banke 006 od 16.01.2023. godine).

[11] Naznačena naknada je u skladu sa ranijim Zakonom o finansiranju lokalne samouprave, predstavljala prihode opštine u skladu sa članom 28 i 76 naznačenog Zakona, a obaveze prema opštinama se odnose na potraživanja po osnovu naknada iz tog perioda za koja se vodi postupak kod suda.

Obaveze po osnovu **poreza na dobit** na dan 31.12.2022. godine iznose 472.987 €. Preduzeće je naznačenu obavezu iskazalo po osnovu Prijave poreza na dobit, koja je blagovremeno dostavljena nadležnom organu.

Podaci koji se odnose na troškove koji se ne priznaju na teret rashoda, odgovaraju podacima iz knjigovodstvene dokumentacije preduzeća.

Ukupan iznos obaveze po osnovu poreza na dobit za 2022.godinu, prikazan u Prijavi poreza na dobit iznosi 472.987,00 € i odgovara podacima iskazane obaveze u Iskazu o finansijskoj poziciji na dan 31.12.2022. godine. Poreska obaveza je izmirena u Zakonom predviđenom roku (Izvod br. 059 od 31.03.2023. godine-HB).

Pasivna vremenska razgraničenja su iskazana u iznosu od 99.306,78€. Prema podacima iz glavne knjige preduzeća naznačeni isnos se odnosi na knjigovodstveno stanje iskazano na podračunu 498 sa opisom „dugor.stanb.kredit“ u iznosu od 67.309,02 € i stanje na podračunu 4990 –„pasivna vremenska razgraničenja (PDV u datim avansima) u iznosu od 31.997,76 €.

Iskaz o ukupnom rezultatu (Bilans uspjeha)

Preduzeće je tokom 2022. godine ostvarilo ukupne prihode u uznosu 7.797.682,00€ i ukupne rashode od 4.697.943,90€.

Bilans uspjeha Preduzeća za 2022. godinu prikazan je u sljedećoj tabeli:

Grupa računa, račun	POZICIJA	Redni broj	Napomena broj	Iznos	
				Tekuća godina	Prethodna godina
1	2	3	4	5	6
60 i 61	**1. Prihodi od prodaje - neto prihod**	201		7682052	4207380
630 i 631	**2. Promjena vrijednosti zaliha gotovih proizvoda i nedovršene proizvodnje**	202			
62	**3. Prihodi od aktiviranja učinaka i robe**	203			
	4. Ostali prihodi iz poslovanja (205 do 207)	204		114147	196739
64 i 65	a) Ostali prihodi iz redovnog poslovanja	205		97457	139111
67, 691 i 692	b) Ostali prihodi iz poslovanja	206		16690	57628
68, sem 683 i 685	c) Prihodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja imovine	207			
	5. Troškovi poslovanja (209+210)	208		2917198	1953652
50 i 51	a) Nabavna vrijednost prodate robe i troškovi materijala	209		81489	54795
53, 54 (dio) i 55	b) Ostali troškovi poslovanja (rezervisanja i ostali poslovni rashodi)	210		2762510	1823249
540	Amortizacija	210a		73199	75608
	6. Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi (212+213)	211		1546422	2023734
52 (dio)	a) Neto troškovi zarada, naknada zarada i lični rashodi	212		1135531	1433394
	b) Troškovi poreza i doprinosa (214 do 216)	213		410891	590340
52 (dio)	1/ Troškovi poreza	214		123140	164603
52 (dio)	2/ Troškovi doprinosa za penzije	215		262542	255032
52 (dio)	3/ Troškovi doprinosa	216		25209	170705
	7. Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja imovine (osim finansijske) (218+219)	217		0	0
580, 581, 582, 589 (dio)	a) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja stalne imovine (osim finansijske)	218			
584, 589 (dio)	b) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja obrtne imovine (osim finansijske)	219			
57, 591 i 592	**8. Ostali rashodi iz poslovanja**	220		224311	217440
	I. Poslovni rezultat (201+202+203+204-208-211-217-220)	221		**3108268**	**209293**
	9. Prihodi po osnovu učešća u kapitalu (223 do 225)	222		0	0
660 (dio)	a) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica	223			
661 (dio)	b) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu ostalih povezanih pravnih lica	224			
669 (dio)	c) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu nepovezanih pravnih lica	225			
	10. Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova (kamate, kursne razlike i efekti ugovorene zaštite) (227 do 229)	226		0	0
660 (dio)	a) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od matičnog i zavisnih pravnih lica	227			
661 (dio)	b) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od ostalih povezanih pravnih lica	228			
662 (dio), 663 (dio), 664 (dio), 669 (dio)	c) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od nepovezanih pravnih lica	229			
	11. Ostali prihodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite (231 do 233)	230		1483	2070
660 (dio)	a) Finansijski prihodi po osnovu tekućih potraživanja od matičnog i zavisnih pravnih lica	231			
661 (dio)	b) Finansijski prihodi po osnovu tekućih potraživanja od ostalih povezanih pravnih lica	232			
662 (dio), 663 (dio), 664 (dio), 669 (dio)	c) Finansijski prihodi po osnovu tekućih potraživanja od nepovezanih pravnih lica	233		1483	2070

	12. Vrijednosno usklađivanje kratkoročnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine (235-236)	234		-10012	-167912
683, 685	a) Prihodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja kratkoročnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine	235			
583, 585	b) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja kratkoročnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine	236		10012	167912
	13. Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite (238 do 240)	237		0	1
560	a) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa matičnim i zavisnim pravnim licima	238			
561	b) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa drugim povezanim licima	239			
562, 563, 564, 569	c) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa nepovezanim licima	240			1
	II. Finansijski rezultat (222+226+230+234–237)	241		**-8529**	**-165843**
	III. Rezultat iz redovnog poslovanja prije oporezivanja (221+241)	242		**3099739**	**43450**
690 – 590	IV. Neto rezultat poslovanja koje je obustavljeno	243			
	V. Rezultat prije oporezivanja (242+243)	244		**3099739**	**43450**
	14. Poreski rashod perioda (246+247)	245		**482793**	**14420**
721	1. Tekući porez na dobit	246		472987	14408
722	2. Odloženi poreski rashodi ili prihodi perioda	247		9806	12
	15. Dobitak ili gubitak nakon oporezivanja (244-245)	248		**2616946**	**29030**
	VI. BRUTO REZULTAT DRUGIH STAVKI REZULTATA /POVEZANIH SA KAPITALOM/ (250 do 257)	249		**61541**	**0**
330	1. Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu nekretnina, postrojenja, opreme, nematerijalnih ulaganja i bioloških sredstava	250		61541	
331	2. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu preračuna finansijskih izvještaja inostranog poslovanja	251			
332	3. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu ulaganja u vlasničke instrumente kapitala	252			
333	4. Promjene aktuarskih dobitaka i gubitaka po osnovu planova definisanih naknada aktuarskih dobitaka (ili gubitaka) u vezi sa definisanim planovima penzionih naknada	253			
334	5. Promjene učešća u ostalom sveobuhvatnom rezultatu pridruženog društva	254			
335	6. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu instrumenata zaštite neto ulaganja u inostrano poslovanje	255			
336	7. Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu hedžinga tokova gotovine	256			
337	8. Ostale promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka	257			
	VII. ODLOŽENI PORESKI RASHODI ILI PRIHODI PERIODA U VEZI SA DRUGIM STAVKAMA REZULTATA /POVEZANIM SA KAPITALOM/	258			
	VIII**. NETO REZULTAT DRUGIH STAVKI REZULTATA /POVEZANIH SA KAPITALOM/** (249-258)	259		61541	0
	IX. NETO SVEOBUHVATNI REZULTAT (248+259)	260		2678487	29030
	X. ZARADA PO AKCIJI	261			
	1. Osnovna zarada po akciji	262			
	2. Umanjena (razvodnjena) zarada po akciji	263			
	XI. NETO REZULTAT KOJI PRIPADA VLASNICIMA MATIČNOG PRAVNOG LICA	264			
	XII. NETO REZULTAT KOJI PRIPADA UČEŠĆIMA KOJI NE OBEZBEĐUJU KONTROLU	265			

Prihodi

Preduzeće stiče prihod iz naknade za korišćenje morskog dobra, iz obavljanja privredne djelatnosti na morskom dobru i drugih izvora. U skladu sa čl. 8 Zakona o morskom dobru, naknada za korišćenje morskog dobra je prihod preduzeća i koristi se za zaštitu, uređenje, unapređenje morskog dobra, kao i za izgradnju infrastrukturnih objekata za potrebe morskog dobra.

Shodno Zakonu o morskom dobru, morsko dobro, odnosno njegov dio može se dati na korišćenje pravnom ili fizičkom licu, domaćem ili stranom, za obavljanje privredne ili druge dozvoljene djelatnosti ili za privez plovnog objekta. Za pomenutu namjenu može se izgraditi građevinski objekat, po odobrenju organa uprave, nadležnog za građevinarstvo, u skladu sa prostornim, odnosno urbanističkim planom. Vlada Crne Gore donosi odluku kojom se uređuju uslovi, vrijeme korišćenja morskog dobra i visina naknade. U skladu sa odlukom Vlade, Preduzeće zaključuje ugovor o korišćenju morskog dobra sa korisnikom morskog dobra.

Preduzeće je u toku 2022. godine ostvarilo prihode u iznosu od *7.797,681,85 €* prema sljedećoj strukturi:

Račun	Opis	Iznos	% (dvije dec)
612	Prihodi od prodaje proizvoda i usluga na domaćem tržištu	7,682,052.40	98.43%
641	Prihod po osnovu uslovljenih donacija	41,795.98	0.54%
659	Ostali poslovni prihodi	55,660.57	0.80%
662	Prihodi od kamata	1,483.24	0.02%
670	Dobici od prodaje nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja i opreme	37.19	0.00%
675	Naplaćena otpisana potraživanja	10,579.41	0.14%
677	Prihodi od smanjenja obaveza	1,000.00	0.01%
679	Ostali nepomenuti prihodi	5,073.06	0.06%
Ukupno		7,797,681.85	100.00%

U ukupno ostvarenim prihodima, najznačajnije učešće imaju prihodi iskazani na računu 612 –Prihodi od prodaje proizvoda i usluga na domaćem tržištu u ukupnom iznosu od 7.682.052,40 €, što procentualno u odnosu na ukupno ostvarene prihode iznosi 98,43%, prihodi po osnovu uslovljenih donacija iskazani na računu 641 iznose 41.795,98 € (0,54%), ostali poslovni prihodi iskazani na računu 659 iznose 55.660,57 € (0,80%) dok prihodi od kamata, dobici od prodaje nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja i opreme, naplaćena otpisana potraživanja, prihodi od smanjenja obaveza i ostali nepomenuti prihodi ukupno učestvuju sa 0,23%.

Prihod od prodaje proizvoda i usluga (grupa 61) - Prihodi evidentirani na ovom računu u toku 2022. godine iznosili su 7.682.052,40 € , a struktura ostvarenih prihoda data je u narednoj tabeli:

KONTO	OPIS	IZNOS	%
612201	Prihodi od usluga- kupališta	4,395,322.03	57.22
612202	Prihodi od usluga-privremeni objekti	1,002,157.39	13.05
612203	Prihodi od usluga-terase	384,154.21	5.00
612205	Prihodi od usluga- ostalo	820,597.42	10.68
612208	Prihodi od usluga- objekti na Bojani	827,157.54	10.77
612211	Prihodi od usluga- pristaništa	251,812.41	3.28
612212	Prihodi od usluga- sidišta	851.40	0.01
UKUPNO		7,682,052.40	100

Iznos prihoda iskazanih na računu 612 - Prihodi od prodaje proizvoda i usluga na domaćem tržištu u naznačenom iznosu, se odnose na prihode iz poslovnih aktivnosti, odnosno naknada za korišćenje kupališta, privremenih objekata, terasa, prihodi od usluga-ostalo, objekata na rijeci Bojani, pristaništa, privezišta i sidrišta.

Preduzeće, uz prethodnu saglasnost Vlade, sprovodi postupke davanja u zakup dijelova državne imovine prema programu privremenih objekata u zoni morskog dobra za period 2019-2023 godine, Atlasu crnogorskih plaža i kupališta i Programu objekata obalne infrastrukture. Preduzeće priprema javni poziv shodno datim dokumentima i ustupa označene lokacije (Kupališta, ugostiteljske terase, privremene lokacije za postavljanje različitih tipova objekata – trgovinski objekti, ugostiteljski objekti, štandovi, tezge, kiosci, objekti za igre na vodi, panoi, vitrine, sladoledi i slično). Raspisivanje Javnog

poziva vrši se na osnovu Zakona o državnoj imovini, Uredbe o prodaji i davanju u zakup stvari u državnoj imovini i Odluke Upravnog odbora o davanju u zakup, na koju obaveznu saglasnost daje Vlada Crne Gore. Nakon sprovedenog postupka odabira ponuđača, pristupa se zaključenju Ugovora o korišćenju morskog dobra. Zakupnina/naknada za korišćenje morskog dobra plaća se u cijelini u momentu zaključivanja ugovora ili u najviše 3 rate od kojih prva dospjeva u momentu zaključenja ugovora uz obavezu izabranog ponuđača da u momentu zaključenja ugovora dostavi Preduzeću originalnu, bezuslovnu i naplativu na prvi poziv bankasku garanciju za plaćanje preostalog iznosa zakupnine, koji je uvećan za iznos pdv-a. Iznos bankarske garancije ne može biti manji od visine ponuđene cijene godišnjeg zakupa. Navedeno je definisano odlukom Upravnog odbora na koju je Vlada Crne Gore dala saglasnost. Naknada se uplaćuje na račun trezora 820-41114-03- Naknada za korišćenje morskog dobra, odakle se na dnevnoj osnovi vrši transfer Preduzeću, dok Uprava prihoda i carina Crne Gore mailom šalje izvod, takođe na dnevnoj bazi, na osnovu kojeg se vrši knjiženje.

Obzirom da je većina ugovora zaključena 2019. godine uz mogućnost produženja do 31.12.2023. godine, korisnici redovno godišnje obnavljaju Ugovor zaključenjem Aneksa kojim se reguliše pitanje naknade za tekuću godinu, te pitanje obavljanja djelatnosti.
Početne naknade se utvrđuju primjenom Cjenovnika početnih naknada za korišćenje/zakup morskog dobra, koji definiše cijene po zonama, po stavkama i po jedinici mjere (najčešće površina, količina).
Gotovo svi Aneksi Ugovora iz 2019. godine su zaključeni u 2022. godini, a sa određenim korisnicima su raskinuti ugovori ili su isti istekli u 2022.godini.

Prihodi od usluga kupališta (612201) iznose 4.395.322,03 €, i odnose se na prihode od davanja u zakup kupališta, odnosno korišćenja morskog dobra.
Prostornim planom posebne namjene za Obalno područje[12], Preduzeću je data obaveza da uradi Atlas crnogorskih plaza (katastar plaža), kako bi se precizno definisao njihov kapacitet.
Uslovi za organizaciju kupališta propisani su Pravilnikom o bližim uslovima u pogledu uređenosti i opremljenosti, vrstama i uslovima korišćenja kupališta na moru i definisane su sljedeće kategorije kupališta: javno kupalište, hotelsko kupalište, kupalište posebne namjene i bazensko kupalište (otvoreni i zatvoreni bazen).
Prihodi od usluga za privremene objekte (**612202)** iznose 1.002.157,39 €, i odnose se na prihode od davanja u zakup privremenih lokacija za montažno-demontažne privremene objekte u zoni morskog dobra. Preduzeće priprema javni poziv i ustupa privremene lokacije za postavljanje različitih tipova objekata – trgovinski objekti, ugostiteljski objekti, privremena parkirališta, štandovi, tezge, kiosci, objekti za igre na vodi, panoi, vitrine, sladoledi i slično.
Prihodi od usluga za terase (612203) iznose 384.154,21 €, i odnose se na prihode od davanja u zakup zemjišta u državnoj svojini za postavljanje terasa ugostiteljskih objekata u zoni morskog dobra prema Programu privremenih objekata u zoni morskog dobra za period 2019 - 2023.godine, koji je donijelo Ministarstvo održivog razvoja i turizma. Pravo učešća na javnom nadmetanju imaju vlasnici/zakupci najbližeg stalnog ugostiteljskog objekta, koji posjeduju uredno odobrenje za rad nadležnog organa lokalne samouprave ili građevinsku dozvolu /prijavu građenja za poslovni prostor.
Prihodi od ostalih usluga (**612205)** iznose 820.597,42 € i odnose se na naknadu za korišćenje morskog dobra koju je uplaćivao Pomorski saobraćaj d.o.o. u iznosu od 207.443,40 € (mjesečna naknada u iznosu od 4% ukupnog mjesečnog prihoda od prodatih karata za prevoz trajektom), zatim lokaliteta u zahvatu Porto Montenegro (zemljište i akvatorijum) u iznosu od 533.272,08 € , davanje saglasnosti za snimanja kao i zakup morskog dobra zbog reklame.
Prihodi od usluga - objekti na Bojani (612208) iznose 827.157,54 € i odnose se na naknadu za korišćenje morskog dobra - objekata na Bojani u Ulcinju shodno Programu privremenih objekata u zoni morskog dobra.
Prihodi od usluga – pristaništa (612211) iznose 251.812,41 € i odnose se na prihode od davanja u zakup/na korišćenje djelova morskog dobra (lokacija pristaništa koje su određene Programom objekata obalne infrastrukture koje je donijelo Preduzeće i Odluke Upravnog odbora).

[12] "Službeni list Crne Gore", br. 056/18 od 03.08.2018. godine

Prihodi od usluga – sidrišta (612212) iznose 851,40 € i odnose se na prihode od nakade za korišćenje sidrišta shodno Zakonu o lukama i Pravilniku o visini naknade za upotrebu obale, brodsku ležavinu i sidrenje.

Utvrđene nepravilnosti:

U postupku revizije je utvrđeno da je većina zaključenih ugovora o korišćenju morskog dobra iz 2019. godine, sa istim zakupcima aneksirana i naredne 4 godine, pod istim uslovima i cijenama zakupa, zaključno sa 2023. godinom, te je prepoznat rizik propuštene dobiti, obzirom na inflaciju i skok cijena po kojima zakupci izdaju i naplaćuju plažni mobilijara i sl.

Preporuka: Preporučuje se Preduzeću da u sljedećem javnom pozivu u dijelu naknada za korišćenje/zakupnina i vremena zakupa, definiše usklađivanje cijena zakupa sa uslovima i načinom valorizacije predmeta ugovora (u slučaju godišnjeg produženja ugovora), kao i da donese izmjene i dopune cjenovnika početnih naknada za korišćenje/zakup morskog dobra.

U postupku revizije je utvrđeno da su Odlukom o davanju u zakup/na korišćenje djelova morskog dobra prema programu privremenih objekata u zoni morskog dobra i Atlasu crnogorskih plaza i kupališta kriterijumi i podkriterijumi za izbor najpovoljnijeg ponuđača, definisani na način da se pored ponuđenog iznosa godišnje zakupnine (55 bodova), po osnovu referenci i iskustva (45 bodova) ponude boduju prema sljedećim podkriterijumima[13]:
1) nosilac priznanja “Plava zastavica” u nekoj od prethodne tri godine……..10 bodova
2) odobrenje nadležnog opštinskog organa za rad kupališta u prethodne tri godine (3x10 bodova po godini), a vrednuje se samo za plažu koju je ponuđač prethodno koristio, a ne za druge koje su predmet poziva……..30 bodova
3) ponuđač koji je pribavio odobrenje nadležnog opštinskog organa za prethodnu godinu za pružanje turističkih usluga na kupalištu……5 bodova
Na navedeni način se smanjuje mogućnost drugim zainteresovanim pravnim/fizičkim licima da učestvuju u pozivu.
Preporuka: Preporučuje se Preduzeću da uz dobijanje saglasnosti Vlade u sljedećem javnom pozivu za kupališta, dodatno propiše kriterijume za učešće, kako bi se što većem broju fizičkih/pravnih lica omogućilo da učestvuju u postupku.

Prihodi od premija, subvencija, dotacija i donacija (grupa 64) iznose 41.795,98 €, a odnose se na prihode od EU projekata: Porto di mare, Welcome i E-path, čija struktura je datau narednoj tabeli:

KONTO	OPIS	IZNOS	%
64101	OSTALI POSL.DOBICI-DONACIJE(PORTO DI MARE)	18,794.57	44.97
64102	OSTALI POSL.DOBICI-DONACIJE(WELCOME)	10,068.02	24.09
64103	OSTALI POSL.DOBICI-DONACIJE(EPATH)	12,933.39	30.94
UKUPNO		41,795.98	100

Sredstva obezbijeđena iz programa EU međunarodne saradnje se knjiže na račun 495-Odloženi prihodi i primljene donacije, a priznaju se kao prihod od uslovljenih donacija i knjiže na račun 641 nakon sertifikacije nastalih troškova od strane nadležnog Direktorata za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (Ministarstvo Finansija). Kada se radi o sredstvima koja podležu amortizaciji, čija je nabavka finansirana sredstvima iz naznačenih projekata, priznavanje prihoda po tom osnovu se vrši u iznosima obračunate amortizacije na godišnjem nivou.
Ostali poslovni prihodi (grupa 65) iznose 55.660,57 € i odnose se na: prihode od otkupljene tenderske dokumentacije, naplaćenih garancija od korisnika, naknade za urbanističko tehničke uslove uslove, čija struktura je data u narednoj tabeli:

[13] Odluka br. 0203-388/7 od 28.01.2019.god.

KONTO	OPIS	IZNOS		%
6591	OSTALI POSLOVNI DOBICI	0.14	55660.6	0.00
6592	OST.POSL. DOBICI-OTKUP TENDERSKE DOKUMENT.	24,560.72	55660.6	44.13
6593	OST. POSL. DOBICI-NAPLAĆ.GARANC.OD KUPACA	21,900.00	55660.6	39.35
6594	OSTALI POSLOVNI DOBICI-NAKNADA ZA UTU	9,199.60	55660.6	16.53
6595	OSTALI POSLOVNI PRIHODI	0.11	55660.6	0.00
UKUPNO		55,660.57		100

Finansijski prihodi (grupa 66) iznose 1.483,24 € i odnose se na: prihode od kamata na finansijska ulaganja (15,44 €), prihode od kamata po datim stambenim kreditima(704,68 €) i prihode od kamata iz dužničko povjerilačkih odnosa (763,12 €).

Ostali prihodi (grupa 67) iznose od 62.750,25 € i odnose se na: dobitke od prodaje postrojenja i opreme, prihode nastale od naplaćenih otpisanih potraživanja, ostale prihodi po osnovu naplaćenih penala, kapara, izgubljene dobiti, prihoda po osnovu naknade štete i dr, kao što je prikazano u narednoj tabeli:

KONTO	OPIS	IZNOS	%
6701	DOBICI OD PRODAJE POSTROJENJA I OPREME	37.19	0.22
6751	NAPLAĆENA OTPISANA POTRAŽIVANJA	10,579.41	63.39
6779	DRUGI NEPOM.PRIHODI OD SMANJENJA OBAVEZA	1,000.00	5.99
6790	OSTALI PRIHODI PO OSNOVU POVRAĆAJA POREZA, DOPR.	0.29	0.00
6791	OST.PRIH.PO OSNOVU NAPLAĆ PENALA, KAPARE, IZG.DOB.	5,072.77	30.39
UKUPNO		16,689.66	100.00

Rashodi

Prema podacima iz Iskaza o ukupnom rezultatu (Bilans uspjeha) za period 01.01.2022. do 31.12.2022. godine, Preduzeće je ostvarilo rashode u iznosu od 4.697.943,90 €.

Grupa	Konto	Naziv konta	Iznos-račun	Iznos - grupa
51	512	Troškovi ostalog (režijskog) materijala	44.316,31	81.488,79
	513	Troškovi goriva i energije	37.172,47	
52	520	Troškovi zarada i naknada zarada (bruto)	1.175.275,47	1.546.422,30
	521	Troškovi poreza i doprinosa na zarade i naknade zarada na teret poslodavca	93.074,32	
	522	Troškovi naknada po ugovoru o djelu	164.827,59	
	525	Troškovi naknade fizičkim licima po osnovu ostalih ugovora	26.474,84	
	526	Troškovi naknade članovima upravnog i nadzornog odbora	26.784,25	
	529	Ostali lični rashodi i naknade	59.985,82	
53	531	Troškovi transportnih usluga	14.856,43	2.228.426,37
	532	Troškovi usluga održavanja	1.961.770,46	
	533	Troškovi zakupnina	24.972,09	
	534	Troškovi sajmova	5.000,00	
	535	Troškovi reklame i propagande	36.508,61	
	539	Troškovi ostalih usluga	185.318,78	
54	540	Troškovi amortizacije	73.199,32	141.103,80
	545	Troškovi rezervisanja za otpremnine zaposlenima	6.525,48	
	549	Troškovi rezervisanja za sudske sporove	61.379,00	
55	550	Troškovi neproizvodnih usluga	409.613,29	466.178,71
	551	Troškovi reprezentacije	24.676,78	
	552	Troškovi premija osiguranja	5.134,23	
	553	Troškovi platnog prometa	6.593,12	
	555	Troškovi poreza	772,36	
	559	Ostali nematerijalni troškovi	19.388,92	
56	562	Rashodi kamata	0,37	0,37
57	570	Gubici po osnovu rashodovanja i prodaje nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja i opreme	6.982,47	214.699,75
	579	Ostali nepomenuti rashodi	207.717,28	
58	585	Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti potraživanja i kratkoročnih finansijskih plasmana	10.012,45	10.012,45
59	592	Rashodi iz prethodnih izvještajnih perioda	9.611,37	9.611,37
Ukupno:			**4.697.943,90**	**4.697.943,90**

Troškovi materijala (grupa 51)

Na računima grupe 51 evidentirani su troškovi kancelarijskog materijala, alata i inventara, utrošene vode, materijala za tekuće i investiciono održavanje, troškovi režijskog materijala, troškovi električne energije, prema sledećoj strukturi:

Konto	Naziv konta	Iznos
5120	Troškovi materijala za održavanje higijene	2.585,32
5121	Troškovi kancelarijskog materijala	10.611,50
5123	Troškovi alata i inventara	21.702,50
5124	Utrošena voda	8.536,91
5125	Utrošeni materijala za održavanje OS	787,00
5129	Drugi troskovi rezijskog materijala	93,07
5130	Troškovi električne energije	9.173,87
5131	Drugi troskovi pogonskog goriva (ugalj,	1.265,85
5133	Gorivo	18.072,96
5134		8.659,79
	Ukupno 51:	**81.488,79**

Troškovi materijala za održavanje higijene iskazani su na podračunu 5120 u ukupnom iznosu od 2.585,32€.

Troškovi za nabavku kancelarijskog materijala iznose 10.611,50 €. U vezi sa nabavkom kancelarijskog materijala najveći dio iznosa se odnosi na nabavke po Ugovoru o nabavci kancelarijskog materijala koje je Preduzeće zaključilo sa DOO „Kastex“ Podgorica, kao i računa-otpremnice (2.933,19 €) izdatog od strane Štamparije Obod AD.

Troškovi za nabavku alata i inventara iznose 21.702,50 €, a odnose se na nabavku opreme za posmatranje ptica[14],koja se finansira se iz budžeta projekta Interreg IPA CBC E- path (20.152,50 €), dok se preostali dio iznosa odnosi na nabavku računarske i mrežne opreme.

Troškovi iskazani na podračunu 5124 odnose se na ispostavljene račune za vodu od strane DOO „Vodovod i kanalizacija“ u ukupnom iznosu od 8.536,91 €, za 9 mjernih mjesta.
Troškovi iskazani na podračunu 5125, odnose se na ispostavljene račune za materijal za tekuće i investiciono održavanje u ukupnom iznosu od 787,00 € (nabavka i ugradnja vodokotlića, brave na kancelarijskim vratima, sijalica).
Troškovi iskazani na podračunu 5129 odnose se na troškove sitnog kuhinjskog inventara za potrebe kafe kuhinje u ukupnom iznosu od 93,07 €.
Troškovi utrošene električne energije su evidentirani na podračunu 5130 u ukupnom iznosu od 9.173.87 €, a nastali su po osnovu računa Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić za utrošenu električnu energiju za 9 mjernih mjesta.
Troškovi goriva evidentirani su na podračunima 5131, 5133, 5134 u iznosu od 27,998.60 € i isti se odnose na:

- nabavku maziva za razastirane pješčanih dina na Adi Bojani u iznosu od 1,265.85 €;
- nabavku goriva za službena vozila i plovila u iznosu od 19.012,93 €, koja je vršena na osnovu Ugovora zaključenih sa „Jugopetrol“ AD Podgorica, nakon sprovedne javne nabavke;
- nabavku goriva za potrebe Vojske CG za izvođenje radova na preuzimanju materijala i revitalizaciji plaže na Adi Bojani u iznosu od 7.719,82 €, a shodno zaključenom Ugovoru.

52 – Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi

Na računima grupe 52 – Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi iskazuju se troškovi po osnovu obračunatih zarada, naknada zarada i drugih primanja zaposlenih, kao i troškovi po osnovu obračunatih naknada po ugovorima sa fizičkim licima. Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični

[14] Ugovor broj 0401-124/11 –Finedart DOO od 15.03.2022.godine

rashodi u 2022. godini ostvareni su u iznosu od 1.546.422,30 €. Struktura računa grupe 52 – Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi, data je u tabeli:

Grupa računa	Račun	Pozicija	Iznos (€):
52	**Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi**		**1,546,422.30**
	520	Troškovi zarada i naknada zarada (bruto)	1,175,275.47
	521	Troškovi poreza i doprinosa na zarade i naknade zarada na teret poslodavca	93,074.32
	522	Troškovi naknada po ugovoru o djelu	164,827.59
	525	Troškovi naknade fizičkim licima po osnovu ostalih ugovora	26,474.84
	526	Troškovi naknade članovima upravnog i nadzornog odbora	26,784.25
	529	Ostali lični rashodi i naknade	59,985.82

Na računima 520 i 521 iskazuju se troškovi obračunatih zarada i naknada zarada koje se ne refundiraju, a u korist računa 450, 451 i 452 i troškovi poreza i doprinosa na zarade i naknade zarada na teret poslodavca, a u korist računa 453, koje je Preduzeće evidentiralo u iznosu od 1.268.349,79 €.

U postupku revizije utvrđeno je da:

- Upravni odbor je obračunsku vrijednost koeficijenta složenosti utvrdio Odlukom br. 0203-244/6 od 18.06.2018. godine u (neto) iznosu od 145,00 €. U postupku revizije je utvrđeno da je prilikom obračuna zarada primjenjivana obračunska vrijednost koeficijenta u bruto iznosu od 216,42 €, dok je posebni dio zarade iznosio 162,29 € bruto. Shodno sugestiji revizora u postupku revizije, Odlukama je utvrđen iznos obračunske vrijednost koeficijenta i posebni dio zarade u bruto iznosu.
- Uvećanje zarade vršeno je po osnovu minulog i prekovremenog rada. Uvećanje zarade vršeno je i shodno predlogu za uvećanje zarade, koji podnosi rukovodilac službe, u skladu sa čl. 23 Kolektivnog ugovora. Na osnovu predloga direktor Preduzeća donosi rješenje o uvećanju zarade (5 - 20%) zbog izuzetnih rezultata i kvaliteta rada (rad u tenderskoj komisiji za sprovođenje postupka otvaranja i vrednovanja ponuda po javnom pozivu za podnošenje ponuda za zakup privremenih lokacija, zbog dodatnog angažovanja i povećanog obima posla, obavljanje poslova sekretara JP itd.).
- Na osnovu Pravilnika o naknadi putnih troškova zaposlenih, a u skladu sa čl. 34 Kolektivnog ugovora kod Poslodavca, zaposleni ima pravo na naknadu troškova prevoza za dolazak i odlazak sa posla pod uslovom da je udaljenost mjesta stanovanja od radnog mjesta minimalno 4 km, a maksimalno 60 km. Direktor Preduzeća je pojedinačnim odlukama odobravao zaposlenima naknadu troškova dolaska i odlaska s posla u visini cijene mjesečne autobuske karte, i na osnovu pisane izjave zaposlenih.
- Odlukama Direktora Preduzeća imenovan je tročlani revizorski odbor i utvrđena im je naknada u iznosu od 300 € za predsjednika i 250,00 € članicama. U postupku revizije je utvrđeno da je trošak naknada za rad u revizorskom (iznos od 10,272,26 €) i upravnom odboru (iznos od 14.007,62 €) za članove koji su zaposleni u Preduzeću, evidentiran na računima 520 (Troškovi zarada i naknada zarada) i 521 (Troškovi poreza i doprinosa na zarade i naknade zarada na teret poslodavca).
- Shodno Odluci Upravnog odbora, a na osnovu čl. 27 Kolektivnog ugovora, zaposlenima u Preduzeću isplaćena je zimnica u visini dvije obračunske vrijednosti koeficijenta. Zimnica je isplaćena za 59 zaposlenih (26.574,32 €), kao i za deset lica koja su angažovana ugovorom o djelu (2.855,20 €), uz oktobarsku zaradu. Zimnica je isplaćena i licima koja su angažovana ugovorom o djelu (dakle, licima koja nijesu u radnom odnosu u Preduzeću), što nije u skladu sa Kolektivnim ugovorom, kojim je predviđeno da se zimnica isplaćuje zaposlenima u Preduzeću. Takođe, trošak je trebalo evidentirati na računu 529 – Ostali lični rashodi i naknade.

- Rješenjem Vlade Crne Gore od 04.03.2021. godine imenovan je direktor Preduzeća, dok je Ugovorom o zaradi direktora utvrđena zarada direktora u visini tri prosječne zarade u Javnom preduzeću u prethodnoj godini. Predsjednik Upravnog odbora funkciju obavlja profesionalno, shodno Odluci Upravnog odbora od 19.04.2021. godine i zaključenom Ugovoru o profesionalnom angažovanju od 13.05.2021. godine. Zarada predsjednika Upravnog odbora utvrđena je Ugovorom o zaradi u visini dvije i po prosječne zarade u Javnom preduzeću u prethodnoj godini.

Utvrđene nepravilnosti:

- Tokom 2022. godine Preduzeće **nije imalo** internu proceduru za obračun i isplatu zarada kojom bi detaljnije predvidjelo način obračuna i isplate zarada zaposlenima, kao i odgovornosti i ovlašćenja

pojedinih zaposlenih u tom procesu (podjela dužnosti, vršenje kontrole itd.). U postupku revizije, Preduzeće je donijelo internu proceduru za obračun zarada.

- Trošak naknada za rad dva člana Upravnog i dva člana Revizorskog odbora, koja su zaposlena u Preduzeću (24.279,88 €) evidentirani su na računima 520 i 521, i iste je trebalo evidentirati na računu 526 - troškovi naknade članovima upravnog i nadzornog odbora. Takođe, na računima 520 i 521 evidentiran je i trošak poreza i prireza za jubilarne nagrade (1.825,79 €), solidarne pomoći (726,00 €), naknada za troškove za dolazak i odlazak sa rada (17.666,72 €), isplate po osnovu poklona za 8. mart (9.153,90 €), kao i trošak zimnice (29.429,52 €), a iste je trebalo evidentirati na računu 529 - ostali lični rashodi i naknade, u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.

Preporuka: Preduzeće treba da vrši evidenciju poslovnih promjena u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.

- Osim licima koja su zaposlena u Preduzeću, zimnica je isplaćena i licima koja su angažovana ugovorom o djelu (dakle, licima koja nijesu u radnom, već u obligacionom odnosu), što nije u skladu sa čl. 27 Kolektivnog ugovora, kojim je predviđeno da se zimnica isplaćuje samo zaposlenima u Preduzeću.

Preporuka: Preduzeće treba da isplaćuje zimnicu samo licima koja su u radnom odnosu, u skladu sa Kolektivnim ugovorom.

Na računu 522 – troškovi naknada po ugovoru o djelu iskazani su troškovi naknada po ugovoru o djelu u iznosu od 164.827,59 €, čija struktura je prikazana u narednoj tabeli:

522 - Troškovi naknada po ugovoru o djelu		Iznos:
5220	Troškovi neto naknada	132,615.33
5221	Troškovi poreza na naknade	17,126.92
5222	Troškovi doprinosa	13,372.55
52211	Troškovi prireza porezu na naknade	1,712.79
Ukupno:		164,827.59

U postupku revizije je utvrđeno da:

- Preduzeće je na računu 522 – Troškovi naknada ugovora o djelu evidentiralo troškove naknada licima po osnovu zaključenih ugovora o djelu, kao i ugovora o privremenim i povremenim poslovima.
- Tokom 2022. godine ugovorima o djelu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima angažovano je 77 lica.
- Ugovorom o djelu angažovana su lica pretežno za obavljanje sljedećih poslova: održavanje higijene, dezinfekcije i čišćenje prostorija; fotografisanje plaža u 6 pomorskih opština; vršenje nadzora nad izvođenjem građevinskih radova u zoni morskog dobra i vršenje kontrole projektne dokumentacije, privremenih i okončanih situacija; priprema dokumentacije iz domena nadležnosti saradnje JP sa medijskim kućama, učestvovanje u izradi komunikacione strategije, priprema i planiranje saopštenja i nastupa predstavnika JP prema javnosti, izrada godišnjeg izvještaja o radu; uspostavljanje reda na pristaništu, vođenje dnevnika pristajanja, priprema fotografija o izvršenoj kontroli, informisanje o odvijanju saobraćaja u pristaništu, čišćenje morskog dna na području zaštićenog područja Park prirode "Stari Ulcinj"; čišćenje bova i konopa od školjki na lokacijama Sopot i Dražin vrt; konsultacije Preduzeću o prisustvu u medijima, preporučivanje elektronskih medija u kojima je potrebno plasirati informacije i organizovati nastupe radi promocije rada MD, usmene konsultacije, davanje savjeta o načinu vođenja naloga na društvenim mrežama; tehnička podrška u okviru radnog paketa a zapotrebe projekta ePath itd.
- Od 55 angažovanih lica ugovorom o djelu, 6 lica je angažovano tokom cijele godine (održavanje higijene, nadzor nad izvođenjem građevinskih radova, konsultacije Preduzeću o prisustvu u medijima), dok je većina njih angažovana jednokratno (29) ili za dva mjeseca (11), dok je ostatak angažovan za period od 3 do 8 mjeseci.

- Ugovorom o privremenim i povremenim poslovima angažovana su 22 lica za obavljanje sljedećih poslova: Izrada izvještaja i planova javnih nabavki, realizacije Izmjene plana javih nabavki; vođenje evidencije o službenim vozilima, pripremi putnih naloga i naloga za goriva, priprema dokumentacije koje se odnose na nabavke za vozila i gorivo; uspostavljanje kontakta sa medijima u regionu, praćenje aktivnosti na društvenim mrežama, sačinjavanje kvalitativne analize pozitivnih, negativnih i neutralnih efekata o radu JP; učešće u radnom timu za park prirode Platamuni; vršenje vanredne kontrole privremenih objekata na obalama rijeke Bojane; priprema informacija, izvještaja i analiza ugovora o korišćenju MD za KO, TV i HN, u službi za ustupanje na korišćenje MD i upravljanje lukama, kao i učestvovanje u realizaciji Izmjene programa privremenih objekata; komunikacija i koordinacija sa izvođačima i korisnicima usljed otežanih uslova u cilju sprječavanja širenja COVID-a; obilaženje i praćenje stanja na terenu, sačinjavanja zapisnika i sl. zabilješki, obrađivanje podataka o zahtjevima za kontrolu; kopiranje i skeniranje dokumentacije vezano za postupke javnih nabavki; sačinjavanje izvještaja i pravne analize ugovora o korišćenju MD; daktilografski poslovi; fotokopiranje akata za zaposlene, dostavljanje kancelarijskog materijala po službama; projekt menadžer- praćenje realizacije investicija, izrada tehničke dokumentacije; analiza ljetnje turističke sezone, priprema izvještaja i izrada planova za narednu godinu itd.

Utvrđene nepravilnosti u postupku revizije:

- Na računu 522 - troškovi naknada po ugovoru o djelu, osim troškova naknada po ugovoru o djelu evidentirani su i troškovi naknada ugovora o privremenim i povremenim poslovima, a iste je trebalo evidentirati na računu 524 - Troškovi naknade po ugovoru o privremenim i povremenim poslovima, shodno Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.

Preporuka: Preduzeće treba da vrši evidenciju poslovnih promjena u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.

- Uvidom u računovodstvenu dokumentaciju, utvrđeno je da su ugovori o djelu zaključivani i za poslove koji su predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji koji je važio u momentu zaključenja ugovora, iako se ugovor o djelu može zaključiti za obavljanje poslova koji su van djelatnosti pravnog lica, a koji imaju za predmet samostalnu izradu ili opravku određene stvari, samostalno izvršenje određenog fizičkog ili intelektualnog posla.

Preporuka: Preduzeće treba da ugovore o djelu zaključuje isključivo za izvršenje poslova koji nijesu predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

- Ugovori o privremenim i povremenim poslovima zaključivani su za period duži od 120 radnih dana u kalendarskoj godini, kao i za poslove koji zahtjevaju određena znanja i stručnost, i koja su sistematizovana aktom o sistematizaciji. Navedeno nije u skladu sa članom 200 Zakona o radu kojim je predviđeno da poslodavac može, za obavljanje određenih poslova koji nijesu predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i koji ne zahtijevaju posebno znanje i stručnost, a po svojoj prirodi su takvi da ne traju duže od 120 radnih dana u kalendarskoj godini (privremeni i povremeni poslovi), sa određenim licem koje se nalazi na evidenciji nezaposlenih lica Zavoda za zapošljavanje, da zaključi ugovor o obavljanju privremenih i povremenih poslova.
- Prilikom obračuna naknada po osnovu zaključenih ugovora o privremenim i povremenim poslovima Preduzeće nije postupalo u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i odredbama Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, već je obračunavalo i uplaćivalo porez, prirez i doprinos za PIO (20,5%) na iznos 70% bruto osnovice (kao za ugovore o djelu). Nepravilan obračun navedenih naknada, uslovio je i nepravilnu evidenciju u IOPPD obrascu. Sve isplate po osnovu navedenih ugovora evidentirane su u okviru šifre 048 koja se odnosi na naknade po osnovu Ugovora o djelu za lica koja nijesu prijavljena na obavezno socijalno osiguranje po drugom osnovu. Naknade po

osnovu ugovora o privremenim i povremenim poslovima trebalo je evidentirati u okviru šifre 098 – Naknada po osnovu privremenih i povremenih poslova.

Preporuka: Preduzeće treba da ugovore o privremenim i povremenim poslovima zaključuje samo pod uslovima predviđenim čl. 200 Zakona o radu i da prilikom isplate naknada izvršiocima posla vrši obračun pripadajućih poreza i doprinosa u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Na računu 525 – troškovi naknada fizičkim licima po osnovu ostalih ugovora iskazani su troškovi u iznosu od 26.474,84 €. Struktura datih troškova prikazana je u narednoj tabeli:

525 – Troškovi naknada fizičkim licima po osnovu ostalih ugovora		**Iznos:**
5250	Troškovi naknada - neto ugovor o zakupu	7,771.32
5251	Troškovi poreza na naknade – ugovor o zakupu	911.70
52511	Troškovi prireza porezu - ugovor o zakupu	91.17
52501	Troškovi naknada - neto ugovor o dopunskom radu	13,144.63
52512	Troškovi poreza na naknade - dopunski rad	1,033.27
52521	Troškovi doprinosa na naknade - dopunski rad (na teret zaposlenog)	2,501.99
52522	Troškovi doprinosa na naknade - dopunski rad (na teret poslodavca)	917.41
525112	Troškovi prireza porezu - dopunski rad	103.35
Ukupno:		**26,474.84**

Trošak evidentiran u iznosu od 8.774,19 € odnosi se na trošak neto naknade, poreza i prireza za zakup prostora za kancelariju u opštinu Ulcinj, koji je vršen na osnovu Ugovora o zakupu poslovnog prostora zaključen sa fizičkim licem, visina neto mjesečne zakupnine iznosila je 666,66€.
Trošak naknada fizičkim licima po osnovu ugovora o dopunskom radu (neto, porez i doprinosi) evidentiran je u iznosu od 17.700,65 €. Ugovorima o dopunskom radu angažovana su tri lica za obavljanje dopunskih poslova nakon radnog vremena, a najviše 20 časova sedmično.

Na računu 526 – troškovi naknade članovima upravnog i nadzornog odbora iskazani su u iznosu od 26.784,25 €, čija struktura je prikazana u narednoj tabeli:

526 – Troškovi naknade članovima upravnog i nadzornog odbora		**Iznos:**
5260	Troškovi drugih ličnih primanja članovima upravnog odbora	20,830.63
5261	Troškovi poreza članovima upravnog odbora	428.77
5262	Troškovi doprinosa za penzije na naknade članovima upravnog odbora	5,481.97
52610	Troškovi prireza na porez članovima upravnog odbora	42.88
Ukupno:		**26,784.25**

Navedeni iznos odnosi se na isplatu naknada (neto, porez, prirez, doprinos) za rad četiri člana Upravnog odbora. Visina mjesečne naknade članova Upravnog odbora utvrđena je Odlukom od 18.06.2018. u iznosu od 340,00 €, dok je odlukom i zaključkom od 26.10.2022. godine Upravni odbor utvrdio mjesečnu naknadu članova i članica Upravnog odbora u iznosu od 550€ i uvećanje mjesečne naknade u iznosu od dodatnih 210 € na mjesečnom nivou (do usvajanja Izmjene Plana korišćenja sredstava).

Na računu 529 – ostali lični rashodi i naknade iskazani su ukupni troškovi u iznosu od 59.985,82 €, kao što je prikazano u narednoj tabeli:

529 – Ostali lični rashodi i naknade		**Iznos:**
52902	Jubilarne nagrade	9,805.58
52903	Pomoć zaposlenom i porodici	10,440.00
52911	Dnevnice za službeni put u zemlji	72.00
52912	Dnevnice za službeni put u inostranstvu	15,166.29
52913	Troškovi smještaja na službenom putu u inostranstvu	8,630.26
52914	Troškovi prevoza na službenom putu u zemlji	790.90
52915	Troškovi prevoza na službenom putu u inostranstvu	5,111.29
52916	Ostali troškovi na službenom putu u inostranstvu	497.44
5297	Drugi lični rashodi	3,817.06
5299	Ostali lični rashodi - stipendije	5,655.00
Ukupno:		**59,985.82**

Navedeni troškovi odnose se na:

- Jubilarne nagrade za 10 i 20 rada za tri zaposlena u iznosu od 9.805,58 € (neto iznos, dok je porez i prirez evidentiran na računima 520 i 521), na osnovu Rješenja o dodjeli jubilarne nagade[15].
- Pomoć zaposlenom i porodici u iznosu od 10.440,00 €, shodno rješenjima direktora o dodjeli solidarne pomoći za sedam zaposlenih[16]. Na ovom računu evidentiran je samo neto trošak, dok je porez i prirez za oporezivi iznos evidentiran na računima 520 i 521.
- Dnevnice za službeni put u zemlji i inostranstvu, troškovi smještaja i prevoza na službenom putu i ostali troškovi na službenom putu u iznosu od 30.268,18 €. Kako su navedeni troškovi gotovo u cjelosti isplaćivani iz blagajne, isti su detaljnije objašnjeni u tom dijelu.
- Poklon djeci zaposlenih starosti do 15 godina, u iznosu od 3.800,00 €. Odlukom direktora, a shodno čl. 29 Kolektivnog ugovora, obezbijeđeni su pokloni djeci u iznosu od po 50 € (za 76 djece)[17].
- Stipendije djeci zaposlenih u iznosu od 5,655.00 €. Direktor Preduzeća donosi posebnu odluku kojom se usvaja zahtjev za stipendiranje, i zaključuje se poseban ugovor o sipendiranju kojim se utvrđuju obaveze davaoca stipendije i stipendiste. Tokom 2022. godine stipendija je dodijeljena za 11 djece.

53 - Troškovi proizvodnih usluga

Na računima grupe 53 – Troškovi proizvodnih usluga iskazuju se proizvodne usluge na izradu učinaka, transportne usluge, usluge održavanja, zakupnine, troškovi sajmova, reklame i propagande, troškovi istraživanja i ostale proizvodne usluge. Troškovi proizvodnih usluga u 2022. godini ostvareni su u iznosu od 2.228.426,37 €. Struktura računa grupe 53, data je u tabeli:

Konto	Naziv konta	Iznos
531	Troškovi transportnih usluga	14,856.43
532	Troškovi usluga održavanja	1,961,770.46
533	Troškovi zakupnina	24,972.09
534	Troškovi sajmova	5,000.00
535	Troškovi reklame i propagande	36,508.61
539	Troškovi ostalih usluga	185,318.78
	Ukupno 53:	**2,228,426.37**

Na računu 531 - troškovi transportnih usluga iskazan je ukupan iznos od 14.856,43 €, a odnosi se na troškove mobilne i fiksne telefonije, interneta, kao i ostale PTT usluge.

Na računu 532 - troškovi usluga održavanja su iskazani troškovi održavanja stalnih sredstava i uređenja MD, prema sljedećoj strukturi:

Konto	Opis	Iznos
53201	TROŠKOVI USL.ODRŽAVANJA OSNOV.SREDSTAVA(VOZIL	17.381,99
53202	TROŠKOVI USL.ODRŽAVANJA OSNOV.SREDSTAVA(KOMP	10.044,48
53203	TROŠKOVI USL.ODRŽAVANJA OSNOV.SREDSTAVA(SOFTV	8.221,08
53204	TROŠKOVI USL.ODRŽAVANJA OSNOV.SREDSTAVA(LICEN	18.017,31
5320	TROŠKOVI USL.SERVISA I ODRŽAVANJA OSNOV.SREDST	10.221,69
5321	USL.ODRŽAV.MD PLAŽA(ČIŠĆ. I ODVOZ SMEĆA)	792.596,60
53221	TROŠ.USLUGA STRUČNOG NADZORA TRAJNOG URE	11.020,00
5322	TROŠ.USLUGA TRAJNOG UREĐENJA MD	624.737,08
5323	TROŠ.USL.ODRŽ.JAVNE RASVJ.U ZONI MD	93.937,83
5325	TROŠ.ODRŽAVANJA I SITNE SANACIJE	71.452,41
5326	TROŠ.ODRŽ.MD OBALE(KLUPE,KONT,TABLE,BOVE	48.848,08
5327	TROŠ.UREĐ.I UNAPREĐ.HORTIKULT.(PALME)	255.291,91
Ukupno 532		1.961.770,46

[15] br. 0202-175/35 od 08.12.2022. godine, br. 0202-200/10 od 10.08.2022. godine i br. 0202-196/12 od 13.05.2022. godine
[16] Rješenje br.0202-190/7 od 22.06.2022. godine, br.0202-152/8 od 16.05.2022. godine, br.0202-159/17 od 31.10.2022. godine, br.0202-201/15 od 23.11.2022. godine, br.0202-323/11 od 18.11.2022. godine
[17] isplaćeno iz blagajne

Na računu 53201 – Troškovi usluga servisa i održavanja osnovnih sredstava (vozila) evidentirani su troškovi održavanja službenih automobila motora i plovila shodno zaključenim ugovorima, kao i usluge skladištenja (zimovnik) plovila u ukupnom iznosu od 17.381,99 €.
Na računu 53202 – Troškovi usluga servisa i održavanja osnovnih sredstava (kompjuterska oprema) evidentirani su troškovi održavanja Integrisanog softverskog sistema, usluge servisa mrežne opreme, sevisa notebook-a, usluge servisa video nadzora, servis telefona, usluge servisa instalacije sigurnosne opreme (kamere) i sl. u ukupnom iznosu od 10.044,48 €.
Na računu 53203 – Troškovi usluga servisa i održavanja osnovnih sredstava (softver) iskazani su troškovi usluge održavanja softverskog sistema "Abacus”, mjesečno održavanje sajta JP, godišnje održavanje fiskalnog servisa kao i obnova domena i usluge hostinga (jpmdcg.me) u ukupnom iznosu od 8.221,08 €. Sve fakture su evidentirane u izvještaju o jednostavnim javnim nabavkama ispod 5. 000 €.
Na računu 53204 –Troškovi usluga servisa i održavanja osnovnih sredstava (licence) iskazani su troškovi za nabavku licenci "Microsoft 365 Business" (96 kom), troškovi korišćenja online baze pravnih propisa **–** Pravni ekspert 2022 za pretplatni period januar-decembar 2022.godine, usluge obnove 5 godišnjih licenci za sofrver AutoCad LT, usluge zaštite od prijetnji na 5 firewall Fortigate zaštitnih uređaja od dobavljača Društvo za trgovinu, inženjering i usluge "G tech" - Podgorica i sl. u ukupnom iznosu od 18.017,31 €. Sve fakture su evidentirane u izvještaju o jednostavnim javnim nabavkama ispod 5.000 €.
Na računu 5320 - Troškovi usluga servisa i održavanja osnovnih sredstava iskazuju se troškovi održavanja stalnih sredstava u iznosu od 10.221,69 €, a odnose se na servisiranje klima u zgradi preduzeća, servis dizalice u marini Kacema i sitne opravke.
Na računu 5321 – troškovi usluga i održavanja plaža evidentirani su troškovi usluga i održavanja plaža (čišćenje i odvoz smeća na području šest primorskih opština) u iznosu od 792.569,60 €.
Preduzeće (Naručilac posla), je zaključilo ugovore sa društvima za komunalne djelatnosti (Izvršioci posla) u primorskim opštinama, o obavljanju poslova (održavanja čistoće) u zoni morskog dobra, za 2022. godinu. O obavljenom poslu, izvršioci su dostavljali mjesečne fakture sa finansijskom specifikacijom izvršenih usluga i opisne izvještaje izvedenih usluga sa fotografijama. Naručilac posla je vršio redovan nadzor nad izvršenjem poslova, preko zaposlenih u Službi za kontrolu i održivi razvoj. Zaposleni zaduženi za kontrolu izvršenih usluga su sačinjavali mjesečne izvještaje o stanju uređenosti prostora, sa opisom, fotografijama i nabrojanim uslugama pruženim od strane izvršilaca. Plaćanja su vršena nakon ovjere i potpisa faktura od strane rukovodioca službe za kontrolu i održivi razvoj i zaposlenih zaduženih za kontrolu izvršenih usluga.

Na računu 53221 – Troškovi usluga stručnog nadzora trajnog uređenja evidentirani su troškovi usluge nadzora nad uređenjem šetališta na Jazu i usluge nadzora nad uređenjem rive Pržno u ukupnom iznosu od 11.020,00€.
Na računu 5322 – Troškovi usluga trajnog uređenja morskog dobra evidentirani su troškovi za rekonstrukciju objekata obalne infrastrukture na lokacijama Dobrota, Prčanj, Ljuta, Krašići, Mrčevac, izvođenje radova na parternom uređenju rive Pržno, rekonstrukciju ponte u Bijeloj, uređenje šetališta na Jazu, uređenje lokalnih pristupnih puteva na lijevoj obali rijeke Bojane u ukupnom iznosu od 624.737,08 €.

Utvrđena nepravilnost u postupku revizije:

Preduzeće je trošak zakupa komunalne infrastrukture iznosu od 9.090,91 € evidentiralo na računu 5321-troškovi usluga i održavanja, što nije u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica. Iste je trebalo knjižiti na računu 533-troškovi zakupa.

Na računu 5323 – troškovi usluga održavanja javne rasvjete, evidentirani su troškovi održavanja javne rasvjete u zoni morskog dobra u iznosu od 93.937,83 €, a odnose se na demontažu postojećih svetiljki,

montažu novog osvjetljenja, otklanjanju kvarova i nedostataka javne rasvjete na osnovu sklopljenih ugovora sa: Direkcijom za uređenje i izgradnju Kotor, DOO Komunalno Tivat, DOO Komunalne djelatnosti Ulcinj, DOO komunalne djelatnosti Bar i DOO Komunalno Budva.
Sve ispostavljene fakture prate detaljni izvještaji o stanju izvršenim radovima sa fotografijama sa terena sačinjenih od strane zaposlenih u Službi za kontrolu i održivi razvoj Preduzeća kao i izvještaji o izvršenim aktivnostima od komunalnih preduzeća.

Na računu 5325 – troškovi održavanja i sitne sanacije, evidentirani su troškovi održavanja u zoni morskog dobra u iznosu od 71.452,41 €, a odnose se na sanaciju ograde na dječijem igralištu u Lepetanima, usluge uklanjanja drvenih platformi na obalama rijeke Bojane, usluge zamjene drvenih elemenata na Solilima, izvedene sanacije u Opštinama Herceg Novi, Kotor ,Tivat i Budva. Ugovori su zaključeni nakon sprovedene javne nabavke, u skladu sa Zakonom.
Na računu 5326 – troškovi održavanja obale, evidentirani su troškovi održavanja u zoni morskog dobra u iznosu od 48.848,08 €, a odnose se na za nabavku i postavljanje parkovskog mobilijara u opštinama: Herceg Novi, Kotor, Tivat, Budva, Bar i Ulcinj, nabavku opreme za kampove i prstenovanje ptica u rezervatu, nabavku i postavljanje kupališne opreme i za nabavku bitvi za vezivanje plovila. Ugovori su zaključeni nakon sprovedene javne nabavke, u skladu sa Zakonom.

Na računu 5327 - troškovi uređenja i unapređenja hortikulture evidentirani su troškovi uređenja i održavanja zelenih površina,zaštita bilja,hortikulturalno uređenje u iznosu od 255.291,91 €.
Kao i kod održavanja plaža (čišćenje i odvoz smeća), Preduzeće (Naručilac posla) je zaključilo ugovore sa društvima za komunalne djelatnosti (Izvršioci posla) u primorskim opštinama o obavljanju poslova (održavanja travnjaka, stabala i dr.) u zoni morskog dobra, za 2022. godinu. U knjigovodstvenoj dokumentaciji postoje dokazi o sprovođenju kontrola izvršenih usluga.

Na računu 533 – Troškovi zakupnina iskazuju se zakupnine stalnih sredstava (opreme i poslovnog, skladišnog i drugog prostora i sl.). Rashodi po ovom osnovu iskazani su u iznosu od 24.972,09 € i isti se pretežno odnose na: zakup opreme – štampača (15.760,39 €) shodno ugovorima za pružanje usluga koji su zaključeni nakon sprovedene jednostavne nabavke i zakup poslovih prostorija u opštinama Herceg Novi, Kotor, Bar u iznosu od 9,211.69 €, shodno zaključenim ugovorima sa zakupodavcima.

Na računu 534 su iskazani troškovi sajmova u inostranstvu u iznosu od 5.000,00 €.

Na računu 535 – Troškovi reklame i propagande iskazuju se usluge po osnovu izvršene reklame i propagande, kao i troškovi po osnovu reklamnog i propagandnog materijala. Na ovom računu iskazani su troškovi u iznosu od 36.508,61 € i pretežno se odnose na emitovanje reklamnog materijala, nabavka proizvoda za informisanje i promovisanje, za ekološki konsalting u CG i sl.

Na računu 539 – Troškovi ostalih usluga iskazuju se ostale proizvodne usluge, usluge zaštite na radu i ostale usluge koje nijesu iskazane na posebnim računima u okviru grupe računa 53. Na ovom računu iskazani su troškovi u ukupnom iznosu od 185.318,78 € i pretežno se odnose na:

- usluge praćenja sanitarnog kvaliteta morske vode na javnim kupalištima (Ulcinj, Bar, Budva, Tivat, Kotor, Herceg Novi) u iznosu od 57.663,60 €;
- troškovi usluga geodetskog snimanja shodno zaključenim ugovorima u iznosu od 32.732,52 €;
- troškovi usluga na izradi projektne dokumentacije u iznosu od 79.393,76 €;
- troškovi revizije projektne dokumentacije u iznosu od 8.504,12 €;
- troškovi usluga za praćenje stanja solila u iznosu od 7.024,78 €.

Prilikom revizije rashoda utvrđeno je da ulazne fakture prate radni nalozi Službe za uređenje i izgradnju morskog dobra, odnosno organizacione jedinice koja je naručilac usluge. U prilogu su elaborat o izvršenim uslugama (odnosno glavni projekat, izvještaj o reviziji tehničke dokumentacije, idejno rješenje i sl.), sačinjen od strane davaoca usluge, i Izvještaj u vezi izvršenih usluga, potpisan od strane rukovodioca službe, kojim se potvrđuje da su navedene usluge izvršene i da se faktura može platiti.

Na računu 540 – troškovi amortizacije su iskazani troškovi amortizacije obračunate za 2022. godinu, u ukupnom iznosu od 73.199,32 €.

Troškovi rezervisanja (računi 545 i 549) iskazani su u iznosu od 67.904,48€ i odnose se na:

- troškove rezervisanja za otpremnine zaposlenih prilikom odlaska u penziju u iznosu od 6.525,48 €, knjiženja na osnovu aktuarskog izvještaja, predstavljaju iznos neto povećanja obaveza po osnovu rezervisanja za otpremnine u 2022. godini;
- troškovi rezervisanja za sudske sporove u iznosu od 61.379,00 € (pravilnost iskazivanja rezervisanja za sudske troškove i evidentnim troškovima po tom osnovu detaljno je opisan u dijelu izvještaja *„Ostala dugoročna rezervisanja - Rezervisanja za sudske sporove“).*

Nematerijalni troškovi grupa 55

Preduzeće je na računima grupe 55 - Nematerijalni troškovi, iskazalo troškove neproizvodnih usluga, reprezentacije, premija osiguranja, troškove platnog prometa, poreza i ostale nematerijalne troškove, u sljedećim iznosima:

Račun	Vrsta troška	iznos
550	Troškovi neproizvodnih usluga	409.613,29
551	Troškovi reprezentacije	24.676,78
552	Troškovi premija osiguranja	5.134,23
553	Troškovi platnog prometa	6.593,12
555	Troškovi poreza	772,36
559	Ostali nematerijalni troškovi	19.388,92
Ukupno		466.178,71

Troškovi neproizvodnih usluga (račun 550), u iznosu od 409.613,29 €, odnose se na: troškove advokatskih usluga (19.315,00 €); troškovi usluga Agencije za posredovanje u zapošljavanju i troškovi usluga u vezi sa procjenom nepokretnosti (326.686,62 €); troškove revizije (3.223,14 €); troškovi savjetodavnih i drugih intelektualnih usluga pravnih i fizičkih lica (7.220,00 €); troškovi usluga oglašavanja (7.894,70 €); troškovi usluga zaštite na radu (3.763,00 €); troškove ostalih neproizvodnih usluga –čistoća, organizacija seminara i sl. (41.510,83 €).

Najznačajni iznos troškova u okviru računa 550 –troškovi neproizvodnih usluga, odnosi se na troškove evidentirane na računu 5502 – sa opisom „Troškovi usluga“. Troškovi su nastali po osnovu Sporazuma o ustupanju radnika zaključenog sa Agencijom za privremeno zapošljavanje 28.02.2022. i iznose 324.332,20 €, iskazani na mjesečnom nivou u periodu mart-decembar za angažovanje lica kao u sljedećem pregledu:

Datum	Osnov nastanka	Broj lica	Iznos
31.03.2022.	Sporazum-0202-1045/1(2137/22)	23	19.522,95
28.04.2022.	Sporazum-0202-1045/1(2137/22)-	26	21.291,59
31.05.2022.	Sporazum-0202-1045/1(2137/22)-	32	26.531,83
30.06.2022.	Sporazum-0202-1045/1(2137/22)-	31	26.125,94
31.07.2022.	Sporazum-0202-1045/1(2137/22)-	32	27.040,44
31.08.2022.	Sporazum-0202-1045/1(2137/22)-	32	27.994,05
29.09.2022.	Sporazum-0202-1045/1(2137/22)-	33	30.975,65
31.10.2022.	Sporazum-0202-1045/1(2137/22)-	38	44.214,40
30.11.2022.	Sporazum-0202-1045/1(2137/22)-	37	31.846,18
26.12.2022.	Sporazum-0202-1045/1(2137/22)-	37	68.789,18
Ukupno			324.332,20

Preduzeće je posredstvom Agencije u toku 2022. godine, za 10 mjeseci angažovalo prosječno 32 lica na mjesečnom nivou, u vezi sa čim su nastali troškovi u ukupnom iznosu od 324.332,20 €. Lica su posredstvom Agencije angažovana za radne aktivnosti predviđene Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

Troškovi reprezentacije (račun 551) prikazani su u ukupnom iznosu od 24.676,78 €. Preduzeće za ostvarene troškove reprezentacije tokom 2022. godine nije imalo usvojenu proceduru o načinu i uslovima korišćenja sredstava za reprezentaciju. Upravni odbor Preduzeća je 10.07.2023. godine (u postupku revizije) usvojio Proceduru o uslovima i načinu korišćenja sredstava reprezentacije, kojom se uređuju uslovi i način korišćenja sredstava za reprezentaciju Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore. U skladu sa Procedurom sredstva za reprezentaciju se opredjeljuju Planom korišćenja sredstava Javnog preduzeća**.**

Planom korišćenja sredstava za 2022. godine, za troškove reprezentacije je predviđen iznos od 20.000,00 €, dok je na računu troškova reprezentacije evidentiran iznos od 24.676,78 €, **što predstavlja više ostvaren trošak reprezentacije od planiranog za 4.676,78 €.** Prikazani troškovi reprezentacije u iznosu od 24.676,78 €, iznose 0,32% od ukupnog prihoda JP.

Troškovi osiguranja (račun 552), predstavljaju troškove po osnovu polisa osiguranja sredstava i zaposlenih u preduzeću i iznose 5.134,23 €.

Troškovi usluga platnog prometa (račun 553) iskazani su u ukupnom iznosu od 6.593,12 € i odnose se na troškove usluga platnog prometa, iskazanim na izvodima banaka o prometu na računima Preduzeća.

Na računu 555 su iskazani troškovi carine, taksi i sl. u ukupnom iznosu od 772,36€.

Ostali nematerijalni troškovi su iskazani na računu 559 u ukupnom iznosu od 19.388,92 € i odnose se na usluge vještačenja, sudske i ostale takse, pretplate na časopise i slično, te ostale nematerijalne troškove.

Utvrđena nepravilnost:

U okviru podračuna 5599 – drugi nematerijalni troškovi su evidentirani troškovi sa opisom „nedokumentovani trošak“ (39 stavki), u ukupnom iznosu od 6.201,98 €. Troškovi se odnose na korišćenje poslovne platne kartice „Business Debit“. U postupku revizije je utvrđeno da u vezi sa naznačenim troškom, u knjigovodstvu Preduzeća ne postoji dokumentacija kojom se pravdaju naznačeni troškovi, već je knjiženje pojedinačnih iznosa vršeno na osnovu izvoda stanja prometa na transakcionom računu Preduzeća. Nakon utvrđenih nedostataka koji se odnose na pravilno dokumentovanje troškova, od strane službenika Ekonomsko finansijskog sektora, prezentiran je dio računa koji se odnose na plaćanje posredstvom „Business Debit“ karticom u ukupnom iznosu od 4.464,68 € (za 17stavki), dok ostatak iznosa od 1.737,30€ (22 stavki) nije dokumentovan. Prezentirani računi nijesu zavedeni i nije izvršena njihova verifikacija.

Preporuka: Preporučuje se Preduzeću da obezbijedi dokumentovanje troškova koji nastaju korišćenjem platne kartice, te da se dokumentacija uz obrazloženje nastalih troškova, blagovremeno dostavlja knjigovodstvu na knjiženje.

Grupa 57-Ostali rashodi

Prema podacima iz knjigovodstvene evidencije Preduzeća, u okviru grupe 57 su iskazani sljedeći rashodi:

Grupa	Račun	Opis	Iznos
57	570	Gubici po osnovu rashodovanja i prodaje nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja i opreme	6.982,47
	579	Ostali nepomenuti rashodi	207.717,28
Ukupno			214.699,75

U okviru računa 570 –iskazani su gubci od rashodovanja i otpisa nekretnina, postrojenja i opreme u ukupnom iznosu od 6.982,47 € (6.361,40€ - vrijednost uklonjenog objekta, koji je otpisan; 423,17€ - otpisana neupotrebljiva sredstva; 197,90€ - ostali otpisi).

Na računu 579 -„ostali nepomenuti rashodi“ iskazani su rashodi u ukupnom iznosu od 207.717,28 €, a odnose se na izdatke za humanitarne, kulturne, zdravstvene, obrazovne i sportske namjene pravnim i fizičkim licima u iznosu od 192.205,04 €, troškovi koji se odnose na naknadu štete drugim licima u iznosu od 15.492,80 € i drugi nepomenuti rashodi u iznosu od 19,44 €.

U skladu sa članom 14 Zakona o porezu na dobit pravnih lica, ovi rashodi se priznaju kao u poreske svrhe najviše do 3,5% ukupnog prihoda, pod uslovom da su isplaćeni pravnim licima. Naznačeni izdaci su zastupljeni u ukupnom prihodu u procentualnom iznosu od 2,46%. Preduzeće je ispoštovalo odredbe Zakona o porezu na dobit pravnih lica prilikom sačinjavanja Poreske prijave za utvrđivanje poreza na dobit pravnih lica. Rashodi koji se odnose na ove izdatke su dokumentovani odlukama nadležnih organa Preduzeća, kao i propratnom dokumentacijom (zahtjevima, ugovorima, zdravstvenom dokumentacijom i sl.).

U vezi sa rashodima nastalih po osnovu izdataka za humanitarne, kulturne, zdravstvene, obrazovne i sportske namjene pravnim i fizičkim licima, Upravni odbor Preduzeća je 13.05.2021. godine, donio Interni pravilnik o načinu davanja i utvrđivanja kriterijuma za davanje donacije, sponzorstava, reklame i poslovne saradnje, finansijske i druge pomoći Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore.

Članom 5 Pravilnika je predviđeno da „Sredstva koja se mogu dodijeliti za donacije, sponzorstva i pomoći ne mogu preći iznos od 5% od ukupno planiranog prihoda Javnog preduzeća za tekuću godinu“. Sljedećim članom (član 6) je predviđeno da „Za važne događaje ili organizacije od zajedničkog značaja, može se usmjeriti najviše od 30% od ukupno planiranog prihoda, preciziranog članom 5 ovog Pravilnika. Pojedinačna donacija, sponzorstvo ili pomoć se može dodijeliti najviše u visini od 30% ukupno planiranog prihoda, preciziranog članom 5 ovog pravilnika.“ Od odgovornih lica Javnog preduzeća je dato pojašnjenje u vezi sa odredbama člana 6, te je pojašnjeno da se ne radi o procentu od ukupnog prihoda nego od predviđenih izdataka članom 5.

Nakon sugestije revizora Upravni odbor javnog preduzeća je na sjednici održanoj 31.08.2023. godine, donio *Prečišćeni tekst internog pravilnika o načinu davanja i utvrđivanja kriterijuma za davanje donacije, sponzorstava, reklame i poslovne saradnje, finansijske i druge pomoći Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore,* kojim je izmijenjen član 5 prethodnog Pravilnika u pogledu iznosa koja se opredjeljuju u te svrhe, na nivou kojem se rashodi priznaju u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica, (3,5% od ukupnog prihoda).

Utvrđena nepravilnost:

Preduzeće je troškove koji se odnose na izdatke za humanitarne, kulturne, zdravstvene, obrazovne i sportske namjene pravnim i fizičkim licima u ukupnom iznosu od 192.205,04 €, iskazalo u okviru grupe 57, umjesto grupe 55, što bi bilo u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.

Preporuka: Preduzeće treba rashode koji se odnose na humanitarne, kulturne, zdravstvene, obrobrazovne i sportske namjene pravnim i fizičkim licima, evidentira u okviru grupe računa 55 (u skladu sa Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica član 42).

Na podračunu 5851- Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti potraživanja evidentiran je iznos od 10.012,45 €. Prema knjigovodstvenoj dokumentaciji radi se o direktnom i indirektnom otpisu potraživanja, što je definisano Pravilnikom o računovodstvu i računovodstvenim politikama (član 46).

Na računu 592 su evidentirani rashodi iz prethodnih izvještajnih perioda u ukupnom iznosu od 9.611,37 € (naknadno utvrđeni rashodi iz prethodnih izvještajnih perioda-refundacija troškova za utrošenu električnu energiju, kao i troškovi na uređenju infrastrukture).

Iskaz o tokovima gotovine

Bilans novčanih tokova sadrži tokove gotovine po osnovu poslovne aktivnosti, investicione aktivnosti i aktivnosti finansiranja. Bilans novčanih tokova pruža osnovne informacije o prilivima i odlivima gotovine u Preduzeću u određenom razdoblju, o tome odakle gotovina potiče, za šta je gotovina korišćena, kolika je promjena u saldu gotovine na kraju obračunskog perioda i drugo. Informacije su od posebne važnosti za donošenje upravljačkih odluka, planiranje, kontrolu poslovanja i drugo. Eksternim korisnicima, informacije iz Iskaza o novčanim tokovima omogućavaju procjenu mogućnosti plaćanja dospjelih obaveza Preduzeća, kao i obaveza u budućem periodu, procjenu mogućnosti investicionih i finansijskih transakcija i drugo.

Iskaz o tokovima gotovine za "Javno peduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore" u periodu 01.01.2022 – 31.12.2022. godine prikazan je u sljedećoj tabeli:

POZICIJA	Redni broj	Iznos	
		Tekuća godina	Prethodna godina
1	2	3	4
A. TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI			
I. Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti (1 do 3)	301	**9454663**	**5680507**
1. Prodaja i primljeni avansi	302	9305712	5440152
2. Primljene kamate iz poslovnih aktivnosti	303	1248	2054
3. Ostali prilivi iz redovnog poslovanja	304	147703	238301
II. Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti (1 do 5)	305	6248875	5787322
1. Isplate dobavljačima i dati avansi	306	3447593	3046568
2. Zarade, naknade zarada i ostali lični rashodi	307	1567351	2055422
3. Plaćene kamate	308		
4. Porez na dobitak	309	870	
5. Plaćanja po osnovu ostalih javnih prihoda	310	1233061	685332
III. Neto tok gotovine iz poslovnih aktivnosti (I-II)	311	3205788	-106815
B. TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA			
I. Prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja (1 do 5)	312	**7318**	**0**
1. Prodaja akcija i udjela	313		
2. Prodaja nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloških sredstava	314	88	
3. Ostali finansijski plasmani	315	7230	
4. Primljene kamate iz aktivnosti investiranja	316		
5. Primljene dividende	317		
II. Odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja (1 do 3)	318	154894	29783
1. Kupovina akcija i udjela	319		
2. Kupovina nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloških sredstava	320	154894	29783
3. Ostali finansijski plasmani	321		
III. Neto tok gotovine iz aktivnosti investiranja (I-II)	322	-147576	-29783
C. TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI FINANSIRANJA			
I. Prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja (1 do 3)	323	**0**	**0**
1. Uvećanje osnovnog kapitala	324		
2. Dugoročni i kratkoročni krediti	325		
3. Ostale dugoročne i kratkoročne obaveze	326		
II. Odlivi gotovine iz aktivnosti finansiranja (1 do 4)	327	0	95638
1. Otkup sopstvenih akcija i udjela	328		
2. Dugoročni i kratkoročni krediti i ostale obaveze	329		
3. Finansijski lizing	330		
4. Isplaćene dividende	331		95638
III. Neto tok gotovine iz aktivnosti finansiranja (I-II)	332	0	-95638
D. NETO TOK GOTOVINE (311+322+332)	333	**3058212**	**-232236**
E. GOTOVINA NA POČETKU IZVJEŠTAJNOG PERIODA	334	5954842	6187078
F. POZITIVNE KURSNE RAZLIKE PO OSNOVU PRERAČUNA GOTOVINE	335		
G. NEGATIVNE KURSNE RAZLIKE PO OSNOVU PRERAČUNA GOTOVINE	336		
H. GOTOVINA NA KRAJU IZVJEŠTAJNOG PERIODA (333+334+335-336)	337	**9013054**	**5954842**

Gotovinska primanja iz poslovnih aktivnosti u 2022. godini su iznosila 9.454.663,00 €. Ovi prilivi su ostvareni po osnovu: prodaje i primljenih avansa, kamata i ostalih priliva iz redovnog poslovanja. Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti iznosili su 6.248.875,00 € i odnose se na: isplate dobavljačima, zarade i naknade zarada, plaćanja po osnovu javnih prihoda. Razlika između priliva i odliva-neto tok gotovine iz poslovnih aktivnosti iznosi 3.205.788,00 €. Prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja iznosili su 7.318,00 €, a odlivi 154.894,00 € (kupovina nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloških sredstava), pa je neto tok iz ovih aktivnosti negativan i iznosi -147.576,00 €. Priliva i odliva gotovine iz aktivnosti finansiranja nije bilo.

Ukupan neto tok gotovine (poslovne aktivnosti i investiranje) je 3.058.212,00 €, što sa početnim stanjem gotovine (5.954.842,00€) na 31.12.2022. godine iznosi 9.013.054,00€.

Iskaz o promjenama na kapitalu

Preduzeće je sa ostalim iskazima, nadležnom organu (Upravi prihoda i carina), dostavilo Iskaz o promjenama na kapitalu u predviđenom roku. Iskaz o promjenama na kapitalu u 2022. godini, sa stanjem pojedinih pozicija kapitala na dan 31.12.2022. godine, prikazan je u sljedećoj tabeli:

Pozicija	OPIS	Red. br.	Osnovni kapital (grupa 30 bez 309)	Red. br.	Ostali kapital (rn 309)	Red. br.	Neuplaćeni upisani kapital (grupa 31)	Red. br.	Emisiona premija (rn 320)	Red. br.	Rezerve (rn 321, 322)	Red. br.	Revalorizacione rezerve (grupa 33)	Red. br.	Neraspoređena dobit (grupa 34)	Red. br.	Gubitak (grupa 35)	Red. br.	Otkupljene sopstvene akcije i udjeli (rn 237)	Red. br.	Ukupno (kol. 2+3+4+5+6++7 +8-9-10)
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11
1.	**Stanje na dan 01.01.___ godine**	**401**	**2251972**	**410**		**419**		**428**		**437**	**7806**	**446**	**416791**	**455**	**4801400**	**464**		**473**		**482**	**7477969**
2.	Efekti retroaktivne ispravke materijalno značajnih grešaka i promjena računovodstvenih politika	402		411		420		429		438		447		456		465		474		483	**0**
3.	**Korigovano početno stanje na dan 01.01.___ godine (r.br. 1+2)**	**403**	**2251972**	**412**	**0**	**421**	**0**	**430**	**0**	**439**	**7806**	**448**	**416791**	**457**	**4801400**	**466**	**0**	**475**	**0**	**484**	**7477969**
4.	Neto promjene u _____ godini	404		413		422		431		440		449		458	**-66607**	467		476		485	**-66607**
5.	**Stanje na dan 31.12. _____ godine (r.br. 3+4)**	**405**	**2251972**	**414**	**0**	**423**	**0**	**432**	**0**	**441**	**7806**	**450**	**416791**	**459**	**4734793**	**468**	**0**	**477**	**0**	**486**	**7411362**
6.	Efekti retroaktivne ispravke materijalno značajnih grešaka i promjena računovodstvenih politika	406		415		424		433		442		451		460		469		478		487	**0**
7.	**Korigovano početno stanje na dan _____ godine (r.br. 5+6)**	**407**	**2251972**	**416**	**0**	**425**	**0**	**434**	**0**	**443**	**7806**	**452**	**416791**	**461**	**4734793**	**470**	**0**	**479**	**0**	**488**	**7411362**
8.	Neto promjene u _____ godini	408		417		426		435		444		453	61541	462	**2300231**	471		480		489	**2361772**
9.	**Stanje na dan 31.12. _____ godine (r.br. 7+8)**	**409**	**2251972**	**418**	**0**	**427**	**0**	**436**	**0**	**445**	**7806**	**454**	**478332**	**463**	**7035024**	**472**	**0**	**481**	**0**	**490**	**9773134**

Pozicije Iskaza o promjenama na kapitalu, kao i promjene na računima kapitala, odgovaraju knjigovodstvenim podacima, opisanim u razradi strukture kapitala Preduzeća.

Izvještaj menadžmenta

U skladu sa članom 11 Zakona o računovodstvu, Preduzeće je u obavezi da pripremi i dostavi Izvještaj menadžmenta nadležnom organu uprave za poslove utvrđivanja i naplate poreza, najkasnije do 31.03. tekuće godine za prethodnu godinu. Preduzeće je u propisanom roku sačinilo Izvještaj Menadžmenta za 2021. godinu i dostavilo ga uz ostale Finansijske iskaze Upravi prihoda i carina.
Izvještaj menadžmenta sadrži sljedeće cjeline:

1. Kratak opis poslovnih aktivnosti i organizacione strukture pravnog lica;
2. Istinit prikaz razvoja, analize finansijskog položaja i rezultata poslovanja pravnog lica, i informacije o članovima upravnih i nadzornih tijela;
3. Mjere zaštite životne sredine;

4. Planirani budući razvoj;
5. Podatke o aktivnostima istraživanja i razvoja;
6. Informacije o otkupu sopstvenih akcija, odnosno udjela;
7. Poslovne jedinice;
8. Podaci o finansijskim instrumentima od značaja za procjenu finansijskog položaja i uspješnosti poslovanja;
9. Ciljevi i metode za upravljanje finansijskim rizikom;
10. Informacije o izloženosti rizicima cijena, kreditnim rizicima, rizicima likvidnosti i rizicima novčanog toka;
11. Ciljeve i politike u upravljanju finansijskim rizicima, rizicima i neizvjesnostima poslovanja,

Podaci i informacije sadržani u izvještaju menadžmenta odgovaraju podaciima iz finansijskih iskaza i ostale knjigovodstvene dokumentacije Preduzeća. Sadržina izvještaja menadžmenta je usklađena sa zahtjevima definisanim članom 12 Zakona o računovodstvu.
Izvještaj menadžmenta je prije dostavljanja Upravi prihoda i carina, usvojen Odlukom Upravnog odbora 30.03.2023. godine.

Javne nabavke

Upravni odbor Preduzeća je usvojio Plan javnih nabavki za 2022. godinu Odlukom broj: 0203-347/3 od 25.01.2022. godine, na osnovu člana 21 Statuta Preduzeća i člana 84 Zakona o javnim nabavkama.
Osnovnim Planom javnih nabavki, br.0204-298/4 od 26.01.2022.godine, planirane su nabavke radova, roba i usluga procijenjene vrijednosti 827.297,47 € (PDV-a 173.732,53 €) koje bi se realizovale putem 33 postupka. Izvršene su četiri izmjene osnovnog plana javnih nabavki, kako slijedi:

Odluke Upravnog odbora	Plan javnih nabavki i izmjene plana	Datum donošenja	Broj planiranih otvorenih postupaka	Broj planiranih jednostavnih nabavki	Ukupna vrijednost plana	Ukupna vrijednost PDV-a
0203-347/3 od 25.01.2022.	Plan br.0204-298/4	26.01.2022	7	26	827.297,47	173,732.53
0203-1312/3 od 23.03.2022.	Izmjena 1 br.0204-298/8	25.03.2022	41	107	3,964,818.18	832,611.82
0203-1978/9 od 31.05.2022.	Izmjena 2 br.0204-298/12	09.06.2022	42	107	3,964,818.18	832,611.82
0203-3538/3 od 15.11.2022.	Izmjena 3 br. 0204-298/19	24.11.2022	42	109	3,964,818.18	832,611.82
0203-3638/13-1 od 07.12.2022.	Izmjena 4 br. 0204-298/21	13.12.2022	43	108	**4,905,314.04**	**1,030,115.97**

Iz izvještaja koji su dostavljeni proizilazi da je Preduzeće u 2022 godini sprovelo 21 otvoreni postupak ugovorene vrijednosti nabavke 1.537.317,60€, (PDV 322.836,70€) 1 pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja poziva ugovorene vrijednosti nabavke 147.692,65€ (PDV 31.015,46€), 22 postupka jednostavne nabavke ugovorene vrijednosti 199.548,26€ (PDV 37.274,00€), dok je vrijednost jednostavnih nabavki ispod 5.000,00€ iznosila 135.127,74€ sa pdv-om, realizovanih putem 325 faktura. Izvještaj o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima je prikazan u sledećoj tabeli:

Izvještaj o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima			
Vrsta nabavke	**Broj postupaka**	**Ugovorena vrijednost**	**PDV**
Otvoreni postupak	21	1.537.317,60	322.836,70
Pregovarački postupak	1	147.692,65	31.015,46
Jednostavne nabavke preko 5,000.00€	22	199.548,26	37.274,00
Ukupno:	**44**	**1.884.558,51**	**391.126,16**

Izvještaj o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorim/računima za jednostavne nabavke ispod 5.000€ je prikazan u sledećoj tabeli:

Izvještaj o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima/računima za jednostavne nabavke		
Vrsta nabavke	**Broj postupaka**	**Vrijednost (sa PDV-om)**
Jednostavne nabavke do 5.000,00€	325	135.127,74
Ukupno:	**325**	**135.127,74**

Realizovane nabavke, po vrsti postupka i predmeta, prikazane su u sljedećoj tabeli:

Realizovane nabavke po vrsti postupka i predmeta				
Vrsta postupka	**Vrsta predmeta**	**Broj postupaka**	**Ugovorena Vrijednost nabavke**	**Vrijednost PDV-a**
OTVORENI POSTUPAK	Robe	2	56.879,00	11.944,59
	Usluge	11	280.379,95	58.879,79
	Radovi	8	1.200.058,65	252.012,32
PREGOVARAČKI POSTUPAK	Radovi	1	147.692,64	31.015,45
JEDNOSTAVNA NABAVKA	Robe	7	81.657,98	17.148,18
	Usluge	13	95.505,53	15.425,03
	Radovi	2	22.384,75	4.700,80
Ukupno:		**44**	**1.884.558,50**	**391.126,16**

U postupku revizije je utvrđeno da je u toku 2021. godine započeto 13 otvorenih postupaka koji su okončani u 2022. godinu na način što je zaključeno ukupno 16 ugovora o javnoj nabavci, ukupne vrijednosti 1.249.443,70 € (PDV 262.383,18 €), dok je u toku 2022. godine sprovedeno ukupno 8 otvorenih postupaka i zaključeno 15 ugovora o javnoj nabavci, ukupne vrijednosti 287.873,90 € (PDV 60.453,52€).
Dana 27.06.2022. godine, sproveden je, drugi put, otvoreni postupak za nabavku usluga Izrada idejnog rješenja i glavnog projekta za izgradnju pristaništa Sv. Toma, opština Budva i zaključen ugovor sa Institutom za građevinarstvo d.o.o. Podgorica, ukupne vrijednosti 19.050.00 € bez PDV-a, a koji je raskinut u 2023. godini Sporazumnim raskidom ugovora. Navedeni postupak i ugovor nisu prikazani u dostavljenom Izvještaju o zaključenim ugovorima, jer kako ESJN automatski generiše izvještaje, u istima nisu prikazani postupci, odnosno ugovori za koje status glasi „raskinut“.

Pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja poziva za nadmetanje nije bio predviđen Planom javnih nabavki za 2022.godinu, sproveden je iz razloga hitnosti, u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama i Zaključkom Vlade, br. 01-4379 od 01.07.2022.godine.

Kada su u pitanju postupci jednostavne nabavke, u toku 2021. godine započeta je 1 jednostavna nabavka koja je okončana u 2022. godini na način što je zaključen 1 ugovor o jednostavnoj nabavci, ukupne vrijednosti 6.610,34 € (PDV-1.388,17 €). Navedeni postupak i ugovor prikazani su u dostavljenom Izvještaju o zaključenim ugovorima za jednostavne nabavke, s obzirom da je postupak okončan u 2022. godini. U 2022. godini sprovedena je 21 jednostavna nabavka i zaključena su 23 ugovora o jednostavnoj nabavci, ukupne vrijednosti 192.937,92 € (PDV 35.885,83 €).

U postupku revizije utvrđeno je:

- Preduzeće je donijelo Interno uputstvo – Procedure u poslovima javnih nabavki s ciljem usklađivanja internih procesa nabavke sa Zakonom o javnim nabavkama, Pravilnikom o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki;
- U skladu sa članom 47 Zakona imenovan je službenik za javne nabavke Rješenjem broj: 0202-2339/23 od 06.09.2021. godine;
- Proces planiranja započinje dostavljanjem Zahtjeva za pokretanje postupka javne nabavke/jednostavne nabavke Službeniku za javne nabavke od strane rukovodioca svake službe Preduzeća, saglasno usvojenom Planu korišćenja sredstava JP, najkasnije do 15. januara tekuće godine. Nakon usvajanja plana, a najkasnije 15 dana prije planiranog vremena za pokretanje postupka, rukovodioci su dužni da dostave Zahtjev za pokretanje postupka. Sastavni dio pravilnika su liste obrazaca vezane za proces planiranja, prijem ponuda i proces sprovođenja nabavke. JP za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je dužno da do 31. januara tekuće fiskalne, odnosno finansijske godine,

sačini Plan javnih nabavki i dostavi ga Ministarstvu finansija, radi objavljivanja u elektronskom sistemu javnih nabavku (ESJN).

- Plan javnih nabavki sačinjen je u skladu sa članom 84 Zakona, u pogledu roka, sadržine i saglasnosti na isti;
- Jednostavne nabavke ispod 5.000 € realizovane su i evidentirane u Izvještaju o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima/računima za jednostavne nabavke;
- Jednostavne nabavke iznad 5.000 € realizovane su u skladu sa Pravilnikom o sprovođenju jednostavnih nabavki u pogledu: objavljivanja i sačinjavanja zahtjeva za dostavljanje ponuda (preko elektronskog sistema javnih nabavki), sačinjavanje zapisnika o otvaranju ponuda i zapisnika o pregledu, ocjeni i vrednovanju ponuda, obavještenja o ishodu postupka jednostavne nabavke i zaključivanja ugovora o nabavci. Kroz 22 realizovana postupaka izvršena je jednostavna nabavka: obilježavanje ribarskih posti u Bokokotorskom zalivu, opremanje enterijera Centra za posjetioce u posebnom rezervatu Tivatska solila,izvođenje radova na uređenju pješačke staze-Tivatska solila, izrada projektne dokumentacije, nabavka i postavljanje kupališne opreme, izrada geodetskih podloga - snimanje privremenih objekata - kućica na Adi Bojani, nabavka goriva za potrebe inženjerske jedinice Ministarstva odbrane za izvođenje radova na izgradnji vještačkih nasipa – dina, radi prevencije štete i izrada brošura, osiguranje i registracija vozila, nabavka kancelarijskog materijala, nabavka goriva, usluge avio prevoza itd.
- Ispostavljene fakture obračunate su u skladu sa cijenama koje odgovaraju prihvaćenoj ponudi i zaključenom ugovoru;
- U toku 2022. godine poništeno je ukupno 6 otvorenih postupaka javne nabavke iz razloga predviđenih čl. 140 Zakona o javnim nabavkama, kao i 6 jednostavnih nabavki u skladu sa članom 7 stav 1 Pravilnika o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki.

Uvidom u dokumentaciju utvrđeno je da je izvršen inspekcijski nadzor od strane Uprave za inspekcijske poslove, br.UPIN0206-124/23-19446 od 08.06.2023. godine kojim nisu utvrđene nepravilnosti za predmetnu godinu.

Utvrđene nepravilnost:

Realizacija nabavki (2.019.686,25 €) u odnosu na zadnju izmjenu plana (5.935.430,01 €) iznosila je 34% za 2022 godinu, sa značajnim učešćem jednostavnih nabavki u odnosu na planirane, što zajedno upućuje na slabosti u planiranju javnih nabavki.

Preporuka: Preporučuje se Preduzeću da Plan javnih nabavki zasniva na procjeni stvarnih potreba i u skladu sa raspoloživim sredstvima planira postupke javnih nabavki.

Kada su u pitanju jednostavne nabavke ispod 5.000 €, uočeno je značajno prekoračenje izdatka za reprezentaciju (ukupni iznos nabavki za reprezentaciju iznosi 16.954,08 € sa pdv-om).

Utvrđena nepravilnost:

U izvještaju o jednostavnim nabavkama ispod 5.000,00 € je prikazan iznos nabavki za reprezentaciju od 16.954,08 € (uključujući PDV), što je iznad dozvoljenog iznosa za jednostavne nabavke ispod 5.000,00€. Takođe u odnosu na ukupan iznos evidentiranih troškova reprezentacije (24.676,78 €) nije sproveden odgovarajući postupak nabavke.

Preporuka: Preporučuje se Preduzeću da izdatke za reprezentaciju planira u skladu sa potrebama i da shodno tome sprovede odgovarajući postupak nabavke, kao i da sve nabavke evidentira u izvještaju u skladu sa članom 182 Zakona o javnim nabavkama.

Sudski postupci

Preduzeće ima zaključene Ugovore o pružanju advokatskih usluga sa četiri advokatske kancelarije[18], koji su dostavili izvještaje o stanju sudskih postupaka u kojima zastupaju Preduzeće. Kako proizilazi iz dostavljenih izvještaja, advokatske kancelarije angažovane su u 41 predmetu ukupne vrijednosti 7.065.192,92 €.

Pravna služba Preduzeću je u toku 2022. godine vodila 5 postupaka na osnovu punomoćja, ukupne vrijednosti od 18.533,02 €.

Za postupke u kojima su angažovani advokati kao punomoćnici, pravna služba nema procjenu očekivanih ishoda u sporovima. Značajniji finansijski uticaj na poslovanje Preduzeća može proizvesti eventualni negativni ishod u sporu koji se vodi po tužbi jednog privrednog društva, u kojoj pravnoj stvari je prvostepenom presudom presuđeno da se usvaja tužbeni zahtjev i obavezuje se Preduzeće da na ime: naknade štete u vidu izgubljene dobiti usljed neizgrađenosti i nekorišćenja turističkih kapaciteta isplati tužiocu iznos od 1.605.240,00 €; naknade štete u vidu troškova učinjenih povodom izdavanja građevinske dozvole za izgranju turističkih kapaciteta isplati tužiocu iznos od 526.433,04 €; naknade štete u vidu plaćene kamate na kredit isplati tužiocu iznos od 147.394,13 €, sve sa zateznom kamatom, kao i troškove postupka u iznosu od 19.803,00 € (sve ukupno – 2.298.870,17 € bez zatezne kamate). Na navedenu presudu, Preduzeće je izjavilo žalbu i čeka se odluka Višeg suda.

SENATOR DRI
Zoran Jelić
Rukovodilac Kolegijuma

[18] Br. 0202-1220/4 od 04.04.2022. godine, br. 0202-1075/2 od 03.03.2022. godine i Aneks br. 0202-1075/9 od 25.10.2022. godine, br. 0202-3276/2 od 09.11.2021. godine i br. 0202-495/11 od 25.7.2022. godine